

ISSN2350-9317

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

2025

Vol.12 No.1

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทรศัพท์ 05541 6601-20 ต่อ 1428

กำหนดการพิมพ์ : วารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี)

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

สาขาและขอบเขต วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิชาการ และบทความวิจัย
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำผลงานวิชาการ
3. เพื่อใช้เป็นแหล่งตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการเผยแพร่สู่สาธารณชน
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และสร้างเครือข่ายวิชาการร่วมกัน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี สัตยาภรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวรรณ พิระสันต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธมนาวิน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรตระกูล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บัตรีฐ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา คล้ายสิงโต
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเยื่อน
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภีร์วัฒน์ นนทะโชติ
9. อาจารย์ ดร.จุฬา ม่วงกล้า
10. อาจารย์รัชนิวรรณ วรรณกุลดิษฐ์
11. อาจารย์รัฐพล ทองแดง

มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิจิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติศักดิ์ ตันติจริยาพันธ์	มหาวิทยาลัยพะเยา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ มานะสมปอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
6. อาจารย์ ดร.พชรมน ซื่อสัจลือสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สายจันดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
9. อาจารย์ ดร.วศิน สุขสมบูรณ์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ เวชกามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บุญอนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ กัณหาทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
13. อาจารย์ ดร.วศัญญา ขลิบเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
14. อาจารย์ ดร.สุริยา คำกุนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
15. อาจารย์ ดร.สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
16. อาจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
17. อาจารย์ ดร.กรกมล ธนะโรจน์รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ออกแบบและจัดพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
รูปปกวารสาร ที่มา : สัญลักษณ์คณะ, บทความวิชาการ, กิจกรรมคณะ

หมายเหตุ

- บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
- เนื้อหา ข้อความ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในบทความวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความเองทั้งนี้ไม่ถือเป็นพระชนและยอมรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Owner

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University
27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000
Telephone 05541 6601-20 Ext. 1428

Publishing Schedule: Six monthly (2 issues/year)

- 1st Issues January – June
- 2nd Issues July – December

Scope : Journal of Humanities and Social Sciences

humanities and social sciences.

Objectives

- 1. To prepare the journal for promotions in publication of academic performance, articles and research reports.
- 2. To develop the potentials of individuals of person for more academic performance.
- 3. To be the center and source of journal publication and dissemination to public.
- 4. To be the source of collecting and sharing knowledge and build co-operative networks.

Advisors

Assoc. Prof. Dr. Supavinee Sattayaporn

Acting President of Uttaradit Rajabhat University

Editor

Asst. Prof. Dr. Saipen Cherdjerm

Uttaradit Rajabhat University

Editorial Staff

1. Prof. Dr. Jirawat Phirasant	Naresuan University
2. Prof. Dr. Dudduan Panthumnawin	National Institute of Development Administration
3. Assoc. Prof. Dr. Wasin Punyawuttakul	Naresuan University
4. Assoc. Prof. Dr. Chot Bodeerat	Pibulsongkram Rajabhat University
5. Assoc. Prof. Dr. Suchat Saengthong	Nakhon Sawan Rajabhat University
6. Assoc. Prof. Dr. Phennapha Klaisingto	University of Phayao
7. Assoc. Prof. Dr. Anan Yaemyuean	Uttaradit Rajabhat University
8. Assoc. Prof. Dr. Perawat Nonthachot	Uttaradit Rajabhat University
9. Dr. Chula Muangkham	Uttaradit Rajabhat University
10. Ratchaneewan Wannaguldit	Uttaradit Rajabhat University
11. Rathapol Thongtaeng	Uttaradit Rajabhat University

Peer Reviewers

1. Prof. Dr. Chalernsak Pikulsi	Khon Kaen University
2. Assoc. Prof. Dr. Sanom Khрутmuang	Naresuan University
3. Asst. Prof. Dr. Nonglak Anee	Phetchabun Rajabhat University
4. Asst. Prof. Kiatthisak Tantijariyaphan	University of Phayao
5. Asst. Prof. Dr. Worapoj Manasomphong	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
6. Dr. Patcharamon SueSatchluesakul	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
7. Asst. Prof. Dr. Parichat Saijandee	Kamphaeng Phet Rajabhat University
8. Assoc. Prof. Dr. Suchada Jiephong	Pibulsongkram Rajabhat University
9. Dr. Wasin Suksomboonwong	Pibulsongkram Rajabhat University
10. Asst. Prof. Dr. Sombat Wetchakama	Uttaradit Rajabhat University
11. Asst. Prof. Dr. Amnat Boonanont	Uttaradit Rajabhat University
12. Asst. Prof. Dr. Parichart Kuntasup	Uttaradit Rajabhat University
13. Dr. Watanyu Khlibnueang	Uttaradit Rajabhat University
14. Dr. Suriya Khamguna	Uttaradit Rajabhat University
15. Dr. Suphakkan Chivalak	Uttaradit Rajabhat University
16. Dr. Nattapong Pandontong	Uttaradit Rajabhat University
17. Dr. Korakamon Thanarotrunguang	Phetchaburi Rajabhat University

Designer and Print

URU. Publisher 27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000

Cover photo sources: the faculty logo, academic articles, and activities

Note

1. All articles apparent in the journal are under publication consideration of double blind eminent peers.
2. The contents, passages, and viewpoints in the articles are under the responsibility of the writers. It is not the responsibility of the editors.

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะแขนงต่าง ๆ ของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ วารสารฉบับนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องนับเป็นปีที่ 12 (ฉบับที่ 1) ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งสำหรับนักวิชาการ นักศึกษาและท่านที่สนใจได้สืบค้นข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

คณะกรรมการได้จัดทำวารสารทางวิชาการฉบับนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองคัดเลือกและประเมินบทความก่อนตีพิมพ์เผยแพร่เป็นไปตามประกาศ ก.พ.อ. พ.ศ. 2564 จึงทำให้บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกและตีพิมพ์มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักทางวิชาการ นอกจากนี้บทความยังมีความหลากหลายศาสตร์ น่าสนใจ และก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ คณะกรรมการกองบรรณาธิการ และเจ้าของบทความวิชาการทุก ๆ ท่าน ตลอดจนท่านที่สนใจ ติดตามวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มาโดยตลอด ในนามกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในโอกาสต่อ ๆ ไป ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เชิดเจิม
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

กลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัล เชว่นบู๊คเวิลด์	
กาญจนา ทิพย์พงศ์ทอง และเอื้อมพร ทิพย์เดช.....	1
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม : ข้อจำกัดของกฎหมายปัจจุบัน วรภรณ์ อุทัย, ชัยภูมิ ชนะภัย, วันธนา สานุสิทธิ์, ธรรมศักดิ์ เสนามิตร และธันว์วัฒน์ วัฒนานิชภาคย์...	13
“พิณเป็ยะ” เครื่องดนตรีในวัฒนธรรมล้านนาโบราณจากอดีตสู่ยุคปัจจุบัน ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง.....	26
การวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอัตวิสัยที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรพินิจของ ปภัสรา ผาคำ.....	39
การศึกษาเครื่องดนตรีกระจำปีของโฮงซิงหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วิรินทร์ญา กิตติคุณนพวัชร.....	51
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อาริตา สัมมาร์ตัน, Cui Yanyan, Yang Gang, Zou Xue และนุรลีชาวดี อาแด.....	63
คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	73

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับ
เยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ด

วันที่รับ : 30 กันยายน 2567

วันที่แก้ไข : 24 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับ : 17 มกราคม 2568

กาญจนา ทิพย์พงศ์ทอง^{1*} และเอี่ยมพร ทิพย์เดช¹

¹นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยพะเยา

*corresponding author e-mail: Kanjana8900a@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย โดยใช้นวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาประกอบด้วย 5 กลวิธีคือ 1) กลวิธีทางศัพท์ 2) กลวิธีการใช้มูลบท 3) กลวิธีการใช้วจนกรรม 4) กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และ 5) กลวิธีการใช้สัทพจน์ ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวได้มีการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ทั้งหมด 2 ประการ ได้แก่ เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเด็กดีเป็นบุคคล ที่มีคุณค่าของสังคม จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการปลูกฝังความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์เกี่ยวกับเด็กดีที่สังคมพึงปรารถนา

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ชุดความคิด, วรรณกรรมสำหรับเยาวชน

Linguistic Strategies for Presenting the Ideas about “Good Children” in the Seven Book Awards-Winning Children's Literature Book

Received : 30 September 2024

Revised : 24 November 2024

Accepted : 17 January 2025

Kanjana Thippongthong^{1*} and Uamporn Thipdet¹

¹Student in Master of Arts, School of Liberal Arts,
University of Phayao

¹Lecturer School of Liberal Arts, University of Phayao

*corresponding author e-mail: Kanjana8900a@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to examine the linguistic strategies used to present the concept of good children in the 2022 Seven Book Award-winning youth literature book, Dek Chai Tum by Surasak Kritsanamis. This study applied the concept of critical discourse analysis approach. The results revealed that the language strategies consisted of 5 strategies including 1) lexical strategies, 2) the strategy of using the presuppositions, 3) the strategy of using the speech acts, 4) the strategy of using the reasoning sentence, and 5) the strategy of using the Intertextuality. These linguistic strategies created two sets of ideas about “good children”. Firstly, good children are good members of society and good citizens of the nation. Secondly, good children are valuable individuals of society. The study reflects that children's literature is an important tool for instilling ideas, values, and ideologies about good children that society desires.

Keywords: Language strategies, Ideas, Children's literature

บทนำ

หนังสือสำหรับเยาวชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย เนื่องจากเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เยาวชนยังเป็นกำลังที่สำคัญในการสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี หรือแม้แต่กระบวนการคิดที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ แต่ก็พบว่าวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือแม้แต่กระบวนการคิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทยทั้งสิ้น ดังนั้น หนังสือสำหรับเยาวชนจึงได้รับการส่งเสริม ทั้งจากภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการพัฒนาให้เติบโตอย่างเหมาะสมและมีความคิดที่เป็นผลดีต่อสังคม โดยหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของเด็กเป็นอย่างมาก รัฐจึงได้ใช้ความพยายามในการปลูกฝังชุดความคิดต่าง ๆ ที่รัฐเห็นว่าเหมาะสมให้แก่เด็กโดยรัฐพยายามเข้ามาควบคุมความคิดหรือแบบแผนพฤติกรรมก่อนที่จะเติบโตขึ้นเพื่อให้เด็กมีมุมมองความคิดที่เป็นผลดี และมีแบบแผนความประพฤติเอื้อต่อการจัดระเบียบทางสังคมและการสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐ (อุมาวัลย์ ชีช่วง, 2555) หนังสือเยาวชนจึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยมและอุดมการณ์ที่สังคมต้องการให้แก่เยาวชน วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดเป็นวรรณกรรมที่ผ่านการคัดเลือกโครงการประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัทซีพีออลล์จำกัด และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางวรรณกรรมเยาวชนในสังคมไทย โดยคัดเลือกจากผลงานที่มีคุณภาพ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนได้ ดังนั้นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจึงถือเป็นวาทกรรมหนึ่งที่มีอำนาจในการครอบงำความคิดผู้อ่านให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการได้ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า หนังสือวรรณกรรมเยาวชนมีการใช้กลวิธีทางภาษา ในการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดี ดังตัวอย่าง

(1) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษของศา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

จากตัวอย่างที่ (1) พบว่ามีการใช้คำศัพท์แสดงถึงพฤติกรรมของเด็กดี ได้แก่คำว่า “ความกล้า” “ขอโทษ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กจะต้องมีความกล้าหาญที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อแสดงถึงความสำนึกผิดต่อสิ่งที่ได้กระทำ

(2) “ต่อไปนี่ ผมคงต้องเชื่อผู้ใหญ่ให้มากขึ้นกว่าเดิมแล้ว เพราะเคยได้ยินคนเขาพูดกันว่าเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 20)

จากตัวอย่างที่ (2) พบว่ามีการใช้กลวิธีมูลบท ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามีความคิดหรือเหตุการณ์เกิดขึ้นมาก่อนโดยมีการใช้คำว่า “ต่อไปนี่” “เคยได้ยิน” “เขาพูดกันว่า” สื่อให้เห็นว่าเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่า

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กฤษณมิม มีการใช้กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อแสดงถึงลักษณะและพฤติกรรมของเด็กดี ดังตัวอย่างที่ (1) อีกทั้งมีการใช้มูลบทเพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนว่าจะต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่อาบนำร้อนมาก่อน ดังตัวอย่างที่ (2) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกใช้ภาษามีผลต่อการรับรู้ และตีความของผู้อ่านเพราะการใช้ภาษาในดับทที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านความรู้ ความเชื่อ และอัตลักษณ์ (Foucault, 1995, P.54)

การศึกษาชุดความคิดหรืออุดมการณ์ (Ideology) เป็นการศึกษากระบวนการความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ร่วมกัน ของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกทางสังคม ของสมาชิกในสังคมนั้น (van Dijk, 1995 อ้างถึงใน วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554) อาจกล่าวได้ว่า อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยใช้ครอบงำความคิดความเชื่อให้เป็นไปตาม

ผู้ผลิตอุดมการณ์นั้นตั้งนัยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมสำหรับเยาวชนและอุดมการณ์ จึงเป็นการเชื่อมโยงกันของวิธีการใช้ภาษา ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการเสริมสร้างอุดมการณ์ ซึ่งเป็นชุดความคิดและความเชื่อที่เป็นระบบและมีการรับรู้และยอมรับร่วมกันในสังคม วรรณกรรมสำหรับเยาวชนจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้เผยแพร่เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมที่ดีของ “เด็กดี” ที่สังคมคาดหวัง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช โดยใช้แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) แนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และแนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊ค อวอร์ดประจำปี 2565 เพื่อให้เข้าใจถึงกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ผ่านงานวรรณกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช ที่นำเสนอชุดความคิด เกี่ยวกับ “เด็กดี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียด 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลจากวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดเป็นโครงการ การประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อคัดเลือกและส่งเสริมหนังสือดีมีคุณภาพให้กับสังคมไทย หนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช ประเภทวรรณกรรมสำหรับเยาวชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการคัดเลือกงานวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัล เชว่นบุ๊คอวอร์ด และกำหนดวิธีการในการรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดดังนี้

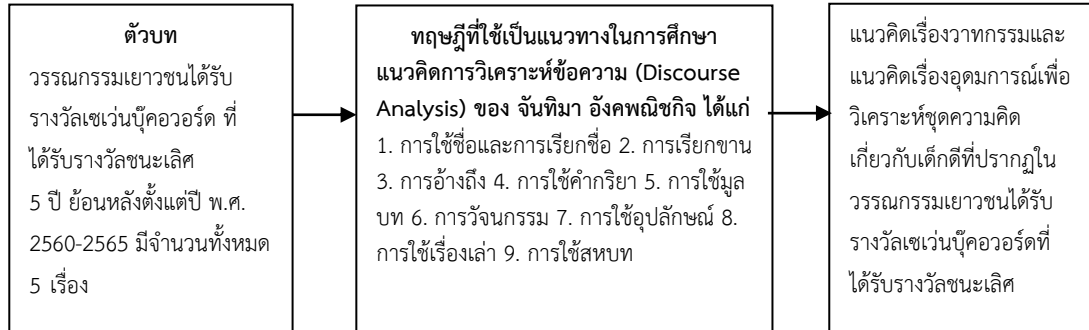
2.1 สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชนแนวคิดกลวิธีทางภาษาแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และแนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์

2.2 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤกษ์ณมิช การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) ของจันทิตา อังคพนชกิจ (2561) แนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

3.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

3.2 คัดเลือกข้อความบางตอนของตัวบท ทั้งบทสนทนาของตัวละคร การบรรยายฉากตลอดจนข้อความอื่น ๆ ที่เป็นกลวิธีในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่มีเจตนาบางประการของผู้ส่งสารเพื่อสื่อชุดความคิดเรื่อง “เด็กดี”

3.3 นำข้อความที่เลือกไว้มาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่แฝงเจตนาบางประการในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ด ตามแนวคิดที่กำหนดไว้

3.4 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช. ต้ม ของสุรศักดิ์ กลุณณมิช การวิเคราะห์ข้อมูลเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนาวิเคราะห์

3.5 นำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) กลวิธีทางศัพท์เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ (lexical choices) เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร จากการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีทางศัพท์ดังนี้

1.1 การใช้คำนาม (noun forms)

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำศัพท์ที่แสดงความหมายถึง การกระทำ พฤติกรรมรวมถึงลักษณะนิสัยของเด็กดีที่พึงประสงค์ของสังคมโดยคำศัพท์เหล่านี้จำแนกได้ตามกลุ่มความหมาย ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มคำศัพท์ของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำที่สื่อถึงเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช. ต้ม ของสุรศักดิ์ กลุณณมิช

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
1. ความรับผิดชอบ	1. ความรับผิดชอบ, หน้าที่
2. ความกล้าหาญ	2. ความกล้า
3. สติปัญญา	3. ผลการเรียนรู้, เก่ง, หัวไว
4. การพึ่งพาตนเอง	4. การช่วยตัวเอง

จะเห็นว่า คำศัพท์ที่ปรากฏล้วนเป็นคำศัพท์ที่แสดงคุณลักษณะของเด็กดีที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่ดีของเด็ก ได้แก่คำว่า ความรับผิดชอบ หน้าที่ ความกล้า ผลการเรียนรู้ เก่ง หัวไว และการช่วยตัวเองในการกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

(1) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษองศา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

จากตัวอย่างที่ (1) พบว่ามีการใช้คำศัพท์แสดงถึงพฤติกรรมของเด็กดี ได้แก่คำว่า “ความกล้า” “ขอโทษ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กดีจะต้องมีความกล้าหาญที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อแสดงถึงความสำนึกผิดต่อสิ่งที่ได้กระทำ

1.2 การใช้คำกริยา (verb forms) คำกริยาเป็นคำที่แสดงเหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือสภาพของบุคคล สัตว์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการวิเคราะห์การใช้คำกริยาเป็นการวิเคราะห์การแสดงของคำกริยาในประโยคที่ไม่ได้มองเพียงรูปคำกริยาเท่านั้นแต่หมายถึงคำที่สัมพันธ์กับคำกริยาอีกด้วย เช่น คำนาม คำขยาย เพราะมีส่วนในการสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสิ่งที่กล่าวถึง จากการศึกษาพบว่า มีการใช้คำกริยาทั้งหมด 14 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มคำศัพท์ของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำที่สื่อถึงเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล เขว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
1. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีพระคุณ	1. นึกถึงบุญคุณ
2. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่	2. เคารพ, ยกมือไหว้
3. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับชาติ	3. เคารพธงชาติ
4. ความขยันหมั่นเพียร	4. ตั้งใจฟัง, ตั้งใจทำ ทำการบ้าน, ฝึกซ้อม, เรียน
5. ความคล่องแคล่วว่องไว	5. กระตือรือร้น
6. การสำรวมกริยาวาจา	6. ยกมือไหว้ขอบคุณ
7. ความรับผิดชอบ	7. ทำการบ้าน, รับผิดชอบ, มีหน้าที่
8. ความซื่อสัตย์	8. บอกความจริง
9. ความมีระเบียบ	9. เป็นระเบียบ เรียบร้อย, ทรงนักเรียน
10. การใช้สอยเงินทอง	10. ออมเงิน, เก็บเงิน, ประหยัด, อดออม, รู้จักค่าของเงิน
11. การยอมรับผิด	11. รู้สึกละอาย, อาย, ขอโทษ
12. คำมั่นสัญญา	12. สัญญาลูกผู้ชาย
13. ความมุ่งมั่นพยายาม	13. พยายาม, ตั้งใจ
14. ความมีน้ำใจนักกีฬา	14. รู้แพ้รู้ชนะ

จะเห็นว่า คำศัพท์ที่ปรากฏล้วนเป็นคำศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมของ “เด็กดี” ดังตัวอย่างในข้อความต่อไปนี้

(1) “ตั้งแต่นั้นมา ผมก็เชื่อตามที่คุณยายบอก พยายามกินผักและผลไม้ให้มากขึ้น เพราะไม่อยากท้องผูกและเจ็บกันอีก”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(2) “เวลาอยู่ในห้องเรียน ฉัตรชัยจะนั่งอยู่ตรงกลางของแถวแรกหน้าชั้นและตั้งใจฟังครูสอนตลอดเวลา”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 48)

(3) “คนเราต้องรู้จักประหยัด รักข้าวรักของ และเครื่องใช้ก็ให้รู้จักถนอม”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 83)

จากตัวอย่างที่ (1) เป็นคำพูดของตุ้มที่บอกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยมีการใช้คำกริยาคำว่า “เชื่อ” แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กที่ต้องรู้จักเชื่อฟังผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้คำกริยาเพื่อตอกย้ำถึงหน้าที่ของเด็กในด้านการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ (2) เป็นเหตุการณ์ที่ตุ้มเล่าไว้โดยมีการใช้คำกริยาคำว่า “ตั้งใจ” ในการอธิบายอาการของมิตรชัยเพื่อนของตุ้มขณะที่ฟังครูสอนตลอดเวลาซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กที่ฟังกระทำขณะศึกษาเล่าเรียน และตัวอย่างที่ (3) เป็นบทสนทนาของแม่ที่พูดกับตุ้ม ซึ่งมีการใช้คำกริยาคำว่า “รู้จัก” ประกอบกับคำว่า “ประหยัด” “รักข้าวรักของ” และ “ถนอม” ซึ่งแสดงถึงลักษณะนิสัยของเด็กที่ดีที่รู้จักการออม และรู้จักถนอมรักษาดูแลสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองไม่ให้ชำรุดเสียหาย

นอกจากนี้พบว่ามีการใช้คำกริยาที่สื่อถึงพฤติกรรมของเด็กดีในด้านต่าง ๆ อาทิ การเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจนักกีฬา เป็นต้น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กเป็นเด็กที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ คำนามและคำกริยาเพื่อสื่อความหมายถึง “เด็กดี” ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณลักษณะหรือพฤติกรรมนั้นเพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่ดีของเด็กที่พึงประสงค์ของสังคม

2. การใช้มูลบท (presuppositions) การใช้มูลบทเป็นการใช้ภาษาที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่ามีข้อความหรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น หรือมีความคิดและความต้องการบางอย่างที่ซ่อนอยู่ในตัวบท ดังตัวอย่างข้อความที่พบต่อไปนี้

(1) “ต่อไปนี่ ผมคงต้องเชื่อผู้ใหญ่ให้มากขึ้นกว่าเดิมแล้ว เพราะเคยได้ยินคนเขาพูดกันว่าเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 20)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการใช้กลวิธีมูลบท โดยมีการเลือกใช้คำว่า “ต่อไปนี่” “เคยได้ยิน” ซึ่งแสดงความหมายว่ามีความคิดความเชื่อเกิดขึ้นมาก่อนแล้วว่าเป็นเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ หากใครไม่ปฏิบัติตามอาจเกิดผลร้ายตามมาได้

3. การใช้วัจนกรรม (speech acts) วัจนกรรมเป็นถ้อยคำที่ใช้สื่อสารกัน โดยมีเจตนาบางอย่างอยู่ด้วย เช่น ขอร้อง เชิญชวน เตือน สั่ง เป็นต้น จากการศึกษาวัจนกรรมจำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มชี้แนะ (directive) แสดงถึงความพยายามที่ต้องการให้ทำตามในสิ่งที่ต้องการโดยแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ดังตัวอย่าง

(1) “ครูดีใจที่ห้อง C ของเราไม่มีใครสอบตกซ้ำชั้น ต้องมาเรียนกับครูอีกปีหน้าชั้น ป.5 แล้วขอให้พวกเธอขยันตั้งใจเรียนยิ่งขึ้นกว่าเดิม และขอให้เป็นเด็กดีกันทุกคน”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 341)

จากตัวอย่างที่ (1) เป็นบทสนทนาของครูที่พูดกับนักเรียนซึ่งมีการใช้คำศัพท์คำว่า “ขอให้” ที่เป็นการบอกความต้องการของครูที่อยากให้นักเรียนทำตาม การเลือกใช้กลวิธีนี้จึงเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีใน การเรียน ได้แก่ มีความขยันตั้งใจเรียนและเป็นเด็กดีตามที่ครูได้ชี้แนะ

3.2 กลุ่มผูกมัด (commissive) เป็นคำพูดหรือการสัญญา กล่าวคือการให้คำมั่นสัญญาว่าจะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ดังตัวอย่าง

(2) “แมลงปอครับ ผมขอโทษ ผมเสียใจจริง ๆ ในสิ่งที่ผมได้ทำลงไป สัญญาลูกผู้ชาย ผมจะไม่ยิงแมลงปออีกเป็นอันขาด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 211)

จากตัวอย่างที่ (2) เป็นบทสนทนาของตุ้มที่พูดกับแมลงปอ โดยมีการใช้คำพูดแสดงการสัญญาว่า “สัญญาลูกผู้ชาย” ในการอธิบายความรู้สึกของตุ้มขณะที่เล่นยิงแมลงปอกับเพื่อน แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการกระทำของตนเองว่าจะไม่กระทำผิดอีก โดยการเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นการตอกย้ำถึงพฤติกรรมของเด็กดีที่จะต้องรักษาคำมั่นสัญญาของตนเอง

3.3 กลุ่มแสดงความรู้สึก (expressive) แสดงถึงสภาพจิตใจหรือแม้แต่อารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด เช่น การขอบคุณ การแสดงความยินดี การชม การขอโทษ การแสดงความเสียใจ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

(3) “ผมนึกขอบคุณคุณยายเป็นที่สุดนี้ถ้าไม่ได้คุณยายมาช่วยละก็ผมคงแย่แน่ ๆ เรื่องชี้แจงชี้ยากของผมนี้ยังมีอีกบ่อย ๆ”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(4) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษของสา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

(5) “ผมช่างโชคดีกว่าใคร ๆ ที่ได้มีโอกาสมาทำหน้าที่นี้ ได้กราบเท้าคุณครูเพื่อขอบพระคุณที่ได้อบรม สั่งสอนพวกผม ความรู้สึกนั้นเอ่อล้นในใจ”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 284)

จากตัวอย่างที่ (3)และ(5) มีการใช้คำว่า “นึกขอบคุณ” “ขอบคุณ” แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกถึงการระลึกถึงบุญคุณและซาบซึ้งในความดีที่ผู้อื่นมอบให้ และในตัวอย่างที่ (4) แสดงให้เห็นถึงความจริงใจจากความรู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตนเองโดยใช้คำว่า “ขอโทษ”

จะเห็นได้ว่าการใช้วัจนกรรมเป็นรูปแบบภาษาที่แสดงเจตนาของผู้เขียน เพื่อสื่อชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นการชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตาม

4. การใช้ประโยคแสดงเหตุผล (reasoning) การใช้ประโยคแสดงเหตุผลเป็นกลวิธีทางภาษาที่หนังสือวรรณกรรมเยาวชนใช้เพื่อทำให้ผู้อ่านคล้อยตามลักษณะเด็กดีที่ถูกกล่าวถึงในวรรณกรรม ด้วยโครงสร้างของประโยคแสดงเหตุผลที่ประกอบด้วยส่วนที่กล่าวถึงเหตุและส่วนที่กล่าวถึงผล ปรากฏความคิดเกี่ยวกับลักษณะของเด็กดีที่วรรณกรรมเยาวชนกล่าวถึงว่ามีผลดีต่อผู้อ่านอย่างไร โดยนำเสนอลักษณะและผลของการเป็นเด็กดีซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยผู้อ่านเข้าใจความต้องการของวรรณกรรมเยาวชนได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

(1) “ตั้งแต่นั้นมา ผมก็เชื่อตามที่คุณยายบอก พยายามกินผักและผลไม้ให้มากขึ้น เพราะไม่อยากท้องผูกและเจ็บกันอีก”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(2) “เย็นวันหนึ่งหลังเลิกเรียน ผมตั้งใจจะอยู่เล่นลูกหินกับเพื่อนแต่เมื่อมองขึ้นไปบนฟ้าเห็นเมฆก้อนใหญ่ดำมืดตั้งเค้ามา และฝนน่าจะตกในไม่ช้า ผมเลยเปลี่ยนใจรีบกลับบ้านดีกว่าเพราะป้าเคยบอกไว้ว่าถ้าฝนตกให้รออยู่ที่โรงเรียนจนฝนหยุดแล้วค่อยกลับอย่าเดินตากฝนเดี๋ยวจะไม่สบาย”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 67)

จากตัวอย่างที่ (1) (2) มีการใช้คำว่า “เพราะ” แสดงให้เห็นถึงเหตุและมีการใช้ภาษาที่บอกถึงผลได้แก่คำว่า “จะ” “ก็” เป็นต้น กล่าวคือในตัวอย่างที่ (1) เหตุคือไม่อยากท้องผูกและเจ็บก้น ผลคือเชื่อตามที่คุณยายบอกโดยการกินผักและผลไม้ ตัวอย่างที่ (2) เหตุคือป้าเคยบอกไว้ว่าถ้าฝนตกอย่าเดินตากฝนเดี๋ยวจะไม่สบาย ผลคือเชื่อตามที่ป้าเคยบอกโดยการรีบกลับบ้าน

5. การใช้สหพท (intertextuality) เป็นกลวิธีทางภาษาที่ตัวบทเคยเกิดขึ้นมาก่อนปรากฏอยู่ในตัวบทปัจจุบันที่สร้างขึ้นใหม่ วิธีการนี้เป็นการนำเสียงของเจ้าของตัวบทเดิมมาสอดแทรกอยู่ในตัวบทที่ผู้เขียนกำลังเรียบเรียง ผู้วิจัยพบว่าตัวบทอื่นที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมเยาวชนมักเป็นตัวบทที่เป็นที่รู้จักในสังคม เช่น คำสอนจากพ่อแม่ หนังสือเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวบทที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นการทำให้ลักษณะของเด็กดีที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมถูกนำเสนอไปสู่ผู้อ่านด้วยเสียงของผู้รู้หรือผู้ที่สังคมให้การยอมรับอันมีผลต่อการชี้แนะให้ผู้อ่านเลือกที่จะปฏิบัติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “แม่ว่าจะสอนว่า คนเราต้องรู้จักประหยัด รักข้าวรักของ และเครื่องใช้ก็ให้รู้จักถนอม”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 83)

(2) “ทำให้ผมนึกถึงที่พ่อเคยพูดไว้ปลูกต้นไม้ที่นั่นดีมีประโยชน์ ได้ทั้งผลไม้และร่มเงา ถึงแม้คนปลูกไม่ได้กิน แต่แค่เห็นคนอื่นได้กินก็มีความสุขแล้ว”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 228)

(3) “แต่แม่เคยสอนไว้ว่าตอนเริ่มนั่งลงอีกก็ให้เอากระดาษสัก 2 แผ่นมาขยำไปขยำมาด้วย พออีเสื่งกระดาษฟางก็จะนิ่มได้ที่ ใช้เช็ดกันได้นุ่มสบาย”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 252)

(4) “ผมนึกได้ว่าแม่มีแว่นขยายอยู่อันหนึ่ง ก็เลยเอามาส่องพวกมดดู โดยพยายามรวมแสงอาทิตย์ ตามที่เรียนวิทยาศาสตร์มาเรื่องเลนส์นูน ให้เป็นจุดสว่างเล็กๆ “

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 265)

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีการใช้กลวิธีการใช้สหพท เป็นการนำความคิด หรือประสบการณ์ของผู้แต่งมานำเสนอให้เห็นถึงลักษณะเกี่ยวกับเด็กดี ที่สืบทอดคำของตัวละครและเลือกตัวละครที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น พ่อ แม่ หรือแม่แต่ตำราเรียน จากตัวอย่างที่ (1) (2) และ (3) เป็นบทสนทนาของตุ้มที่กล่าวถึง พ่อแม่ โดยใช้ประโยค “แม่ว่าจะสอนว่า” “พ่อเคยพูดไว้” และ “แม่เคยสอนไว้ว่า” ซึ่งการเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นการเน้นย้ำหน้าที่ของเด็กที่ปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ในเรื่องของการเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสอน นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้ตำราเรียนหรือวิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมา ดังตัวอย่างที่ (4) เป็นตอนที่ตุ้มได้กล่าวว่า “ตามที่เรียนวิทยาศาสตร์มาเรื่อง เลนส์นูน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ความคิดหรือตัวบทที่เกิดขึ้นมาก่อน และเป็นตัวบทที่น่าเชื่อถือมาอ้างเพื่อสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงคุณลักษณะของเด็กที่ดีที่ต้องมีความรอบรู้สนใจศึกษาสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้ กลวิธีการใช้สหพทเป็นการช่วยตอกย้ำเรื่องหน้าที่ของเด็กดีซึ่งมีผลต่อการชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตาม

ชุดความคิดเรื่องเด็กดีที่ปรากฏผ่านกลวิธีทางภาษา

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของ สุรศักดิ์ กฤษณมณี ปรากฏชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดี 2 ประการ ได้แก่

1. เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม การทำความดีและมีจิตสำนึกที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกัน เมื่อสังคมมีเยาวชนที่ดีและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ

จะก่อให้เกิดพลเมืองดีในอนาคต และเมื่อสังคมมีพลเมืองที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาและเจริญก้าวหน้าต่อไป

ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กฤษณมณี ได้สร้างชุดความคิดที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกและพลเมืองที่ดีโดยใช้กลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้วจนกรรม กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และกลวิธีการใช้สัทพ โดยมีความหมายแสดงถึง เด็กดีคือผู้ที่พร้อมทั้งกาย วาจา และความคิด โดยมีการพึ่งพาตนเอง ความขยัน ความเพียร มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม รับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ มีความคล่องแคล่ว รักษาความสะอาดไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีสัมมาคารวะ กล่าวหาญ มีสติ ปัญญาที่ดี กระตือรือร้น และมีความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น ในด้านการเป็นพลเมืองที่ดี เด็กดีจะแสดงความเคารพต่อชาติและสังคม และมีความเคารพต่อสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เคารพและศรัทธา

2. เด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม ลักษณะของเด็กดีถือเป็นคุณค่าที่สำคัญ เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนดีแล้วก็จะกลายเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต และถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่ดีรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาของสังคมก็ย่อมทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

การประกอบสร้างชุดความคิดเรื่องเด็กดี พยายามสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของเด็กดีในเรื่องของการเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ การเป็นผู้ให้ การมีน้ำใจต่อผู้อื่น พบว่า มีกลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเด็กดี 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้สัทพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ลักษณะของเด็กดีนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าเพราะเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปปรารถนาและเป็นผลดีมาสู่ผู้ที่ปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกันการสร้างลักษณะของเด็กดีนั้นยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการทำทำความดีและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การยกย่องและส่งเสริมคุณค่าของเด็กดีในสังคมนั้นยังมีผลกระทบในทางบวกต่อการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมโดยรวม เพราะเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลเซเวนบุคกอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม เพื่อวิเคราะห์ภาษาในฐานะเครื่องมือในการสื่อชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่มีผลต่อความคิด ความเชื่อของคนในสังคม พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ อาทิ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 ธนวัตร มัททวิวงศ์ (2559) การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ และงานวิจัยของ ภพ สวัสดิ์ (2561) วาทกรรมคำทำนายจากการร้อยเรียงตัวเลข: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นต้น นอกจากนี้พบว่า มีงานวิจัยที่ใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับเด็ก อาทิ อูมาวัลย์ ชีช้าง (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 มาริษา หมดหนิ (2565) วาทกรรม “เด็กดี”: การศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนชั้นประถมศึกษาไทยกับมาเลเซีย อัญสุรีย์ เทพสุธรรม (2565) กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที่ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิณมิช พบว่า มีการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีผ่านกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ประกอบด้วย กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้วจนกรรม กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และกลวิธีการใช้สหพท ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวได้มีการประกอบสร้างชุดความคิดผ่านวาทกรรม “เด็กดี” ได้ 2 ประการ ดังนี้ เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม โดยงานวิจัยนี้ใช้แนวคิด

เรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) แนวคิดเรื่องวาทกรรม และแนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ซึ่งพบว่าการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีผ่านกลวิธีทางภาษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงชุดความคิดที่แฝงอยู่ในงานวรรณกรรม ผลการศึกษาจึงแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมดังกล่าวเป็นวาทกรรมที่ปลูกฝังชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีไว้ในเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดซึ่งเป็นโครงการประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด และกระทรวงศึกษาธิการโดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางวรรณกรรมเยาวชนในสังคมไทย ชุดความคิดที่ปรากฏได้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยหลายประการ อาทิ การสื่อชุดความคิดเด็กดีผ่านวรรณกรรมเยาวชนอาจนำไปสู่การประกอบสร้างชุดความคิด ความเชื่อของผู้อ่านได้โดยประกอบสร้างผ่านการใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงลักษณะของความเป็นเด็กดีโดยตัดสินว่าพฤติกรรมหรือลักษณะนั้นดีหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการศึกษาข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของ อุมาวลัย ชีช่วง (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาบทเรียนของไทยกับมาเลเซียในแง่มุมมองวาทกรรม “เด็กดี” โดยศึกษาความหมายของการเป็นเด็กดีในแง่มุมต่าง ๆ และลักษณะที่พึงประสงค์ งานวิจัยของ อัญสุรีย์ เทพสุธรรม (2565) กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นงานที่มุ่งเน้นศึกษาอุดมการณ์ของเด็กดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ กล่าวคือเป็นการศึกษาภาษาในฐานะเครื่องมือในการประกอบสร้างชุดความคิด และอุดมการณ์เกี่ยวกับเด็กที่สังคมพึงปรารถนา

นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้จะช่วยแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนมีอิทธิพลต่อผู้อ่านเนื่องจากเป็นที่ยอมรับและเข้าถึงผู้อ่านได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งชุดความคิดที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมเหล่านี้สามารถกระจายสู่สังคมในวงกว้างตามความคาดหวังของสังคม โดยการเป็นเยาวชนที่พึงประสงค์และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือของรัฐที่มีหน้าที่สืบทอดอุดมการณ์ให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์ชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในงานวรรณกรรม
2. สามารถนำไปศึกษาในเชิงวิพากษ์เพื่อทำให้เห็นถึงกลไกการประกอบสร้างชุดความคิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีที่ปรากฏในสื่อสาธารณะอื่น ๆ อาทิ ข่าว สื่อโฆษณา และ สื่อออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา อังคพนชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ Discourse Analysis* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น*. สำนักพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- ธนวัตร มัททวิวงศ์. (2559). *การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ*. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ประสิทธิ์ ฉกาจธรรม. (2564). โครงการประกวดหนังสือดีเด่นรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). สืบค้นจาก<https://www.7book.csrpall.com/>.

- ภพ สวัสดิ์. (2561). วาทกรรมคำทำนายจากการร้อยเรียงตัวเลข: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- มาริษา หมดหนี. (2565). วาทกรรมเด็กดี ในแบบเรียนไทยและมาเลเซีย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (15)3, 34-45.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุรศักดิ์ กฤษณะมิช. (2565). ด.ช.ตุ้ม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุรศักดิ์ กฤษณะมิช.
- อัญสุรีย์ เทพสุธรรม. (2565). กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- อุมาวัลย์ ชีช้าง. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ.2523-2553. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman.
- Van Dijk, T. A. (1995). *Discourse Semantics and Ideology*. Discourse and Society.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม : ข้อจำกัดของกฎหมายปัจจุบัน
Personal Data Protection for Platform Workers: Limitations of Current Laws

วันที่รับ : 16 กันยายน 2567

วันที่แก้ไข : 01 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับ : 10 มิถุนายน 2568

วรารณ อู่ทรัพย์^{1*} ชัยภูมิ ชนะภัย¹ วันธนา สาณสิทธิ์²

ธรรมศักดิ์ เสนามิตร³ และธนันวัฒน์ วัฒนานิธิภาคย์⁴

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

³ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴ นักวิชาการอิสระ

*corresponding author e-mail: waraporn.aus@uru.ac.th

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน แพลตฟอร์มดิจิทัลกลายเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานทางธุรกิจ รวมถึงการจ้างงานและการทำงานของแรงงานมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานแพลตฟอร์ม (Platform Workers) ที่ทำงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การส่งอาหาร การขนส่ง หรือการให้บริการต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ แพลตฟอร์มเหล่านี้มักเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมาก เช่น ประวัติการทำงาน พฤติกรรมในการทำงาน เวลาทำงาน พิกัด GPS ระยะทางในการขับรถ เรตติ้งจากลูกค้า และความคิดเห็นจากผู้ให้บริการ ล้วนเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวบุคคล (Personally Identifiable Information: PII) และข้อมูลพฤติกรรม (Behavioral Data) จึงทำให้กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ถูกนำมาใช้เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน รวมถึงแรงงานแพลตฟอร์ม อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ในบริบทของการทำงานบนแพลตฟอร์มดิจิทัลยังมีปัญหาและอุปสรรคในหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย การขอความยินยอมในการเก็บข้อมูล และการคุ้มครองสิทธิของแรงงานในการขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อจำกัดเชิงปฏิบัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์ม เปรียบเทียบประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับมาตรฐานสากลอย่าง General Data Protection Regulation และเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม โดยมีข้อเสนอแนะการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์ม และบัญญัติกฎหมายลำดับรอง รวมถึงการสร้างกลไกการบังคับใช้และการร่วมมือข้ามพรมแดน เป้าหมายคือให้แรงงานเข้าถึงสิทธิได้ง่ายขึ้นและแพลตฟอร์มปฏิบัติตามมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูล

คำสำคัญ: แรงงานแพลตฟอร์ม, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ข้อจำกัดของกฎหมาย

Personal Data Protection for Platform Workers : Limitations of Current Laws

Received : 16 September 2024

Revised : 01 April 2025

Accepted : 10 June 2025

Waraporn Ausab¹ Chaiyaphum Chanaphai¹ Wanthana Sanusit²

Thammasak Senamitr³ and Thanunwat Wattananitiphak⁴

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Uttaradit rajabhat University

²Faculty of Management Sciences Uttaradit rajabhat University

³International College Khon Kaen University

⁴Independent Scholar

*corresponding author e-mail : waraporn.aus@uru.ac.th

Abstract

In an era where digital technology plays an important role in daily life, digital platforms have become an increasingly important part of business operations, including employment and labor, especially platform workers who work through online platforms, such as food delivery, transportation, or providing various services via applications or websites. These platforms often collect and use a large amount of personal data, such as work history, work behavior, working hours, GPS coordinates, driving distance, customer ratings, and user comments, all of which are personally identifiable information (PII) and behavioral data. Therefore, this group is at risk of personal data violations. The laws related to protecting personal data, such as the Personal Data Protection Act B.E. 2562, have been used to protect the personal data of citizens, including platform workers. However, the enforcement of these laws in the context of working on digital platforms still has many problems and obstacles, including law enforcement, requesting consent for data collection, and protecting workers' rights to request deletion of personal data, etc.

This article aimed to investigate the practical limitations of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) in protecting platform workers, compare the effectiveness of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) with the international standard, the General Data Protection Regulation, and propose solutions to strengthen the protection of platform workers' personal data. The recommendations include amending the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) to protect platform workers, enacting secondary legislation, and establishing enforcement mechanisms and cross-border cooperation. The goal is to make it easier for workers to access their rights and for platforms to comply with data protection standards.

Keywords: platform workers, personal data protection, legal constraints

บทนำ

แพลตฟอร์มดิจิทัล คือระบบหรือโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นในโลกดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและการประมวลผลทางคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนการทำงาน การติดต่อสื่อสาร หรือการทำธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ โดยแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถมีรูปแบบและวัตถุประสงค์หลากหลาย เช่น แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, Twitter ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหา โพสต์ แชร์ และสื่อสารกันผ่านอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เช่น Lazada, Shopee, Amazon ที่เชื่อมโยงผู้ซื้อและผู้ขายเพื่อทำการค้าขายออนไลน์ แพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง เช่น YouTube, Netflix, Spotify ที่ให้บริการในการชมภาพยนตร์ วิดีโอ หรือฟังเพลงออนไลน์ แพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยเชื่อมต่อผู้คน ธุรกิจ หรือกระบวนการต่าง ๆ ให้สามารถทำงานหรือสื่อสารกันได้ง่ายขึ้นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในหลายด้าน โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและธุรกิจมากขึ้น (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2564 น. 3) โดยมีประโยชน์ ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ด้านขยายตลาด ด้านการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ด้านการลดต้นทุน

ในปัจจุบันธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล คือรูปแบบธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นศูนย์กลางในการสร้างมูลค่า โดยเชื่อมโยงผู้ใช้งานหลายกลุ่ม เช่น ผู้ซื้อกับผู้ขาย, ผู้ผลิตเนื้อหากับผู้บริโภค หรือผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ บนแพลตฟอร์มเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดระบบนิเวศที่ทั้งสองฝ่ายสามารถทำธุรกรรมและแลกเปลี่ยนคุณค่าระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กานต์พิชชา เก่งการช่าง, 2556 น. 20) โดยธุรกิจดังกล่าว มีความยืดหยุ่นและการขยายตัว ธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องขยายพื้นที่ทางกายภาพ ทำให้ต้นทุนการขยายธุรกิจลดลง สามารถการเชื่อมต่อผู้ใช้หลายกลุ่ม แพลตฟอร์มสามารถเชื่อมต่อและสร้างมูลค่าให้กับผู้ใช้งานจากหลายฝ่ายในเวลาเดียวกัน และการเข้าถึงตลาดทั่วโลก ธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถทำธุรกิจในระดับโลกได้โดยไม่จำกัดพื้นที่

จากธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล ก่อให้เกิดจ้างแรงงานที่มีรูปแบบการทำงานใหม่ที่เรียกว่า "แรงงานอิสระ" (Gig Workers) ซึ่งแรงงานในกลุ่มนี้จะไม่มีสัญญาจ้างถาวรและมักจะได้รับค่าตอบแทนตามจำนวนงานที่ทำ (pay-per-task) การทำงานในลักษณะนี้ช่วยให้แรงงานมีความยืดหยุ่นในการจัดการเวลาและการทำงานมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในการจ้างแรงงานอิสระดังกล่าว แพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้าง มักจะพิจารณาข้อมูลพื้นฐานจากแรงงานอิสระ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการทำงาน ที่แรงงานอิสระจะต้องให้ความยินยอมให้แพลตฟอร์มดิจิทัล เข้าถึงเพื่อที่จะพิจารณาว่าจ้างต่อไป (กฤษฎา ชีระโกศลพงศ์, 2563 น. 133) จึงถือได้ว่าแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นผู้ควบคุมข้อมูล มาตรา 6 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งแพลตฟอร์มดิจิทัลจะต้องมีหน้าที่ตามมาตรา 37(1) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่จัดทำมีมาตรการด้านบริหารจัดการและมาตรการป้องกันด้านเทคนิค เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยการกำหนดมาตรการดังกล่าวจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยง ความเป็นไปได้และความร้ายแรงที่อาจส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูล หากเกิดกรณีข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือจากอุบัติเหตุ ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุดังกล่าวแก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ ตามที่กำหนดในมาตรา 37(4) และมาตรา 3 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่เก็บบันทึกการประมวลผลเป็นลายลักษณ์อักษร โดยบันทึกเป็นหนังสือหรือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ (ภาสกร ญีนาง, 2564, น. 85) ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าของข้อมูลและสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถตรวจสอบ

1. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาข้อจำกัดเชิงปฏิบัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์ม
2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กับมาตรฐานสากลอย่าง General Data Protection Regulation
3. เสนอแนวทางแก้ไขเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม

2. ความสำคัญของการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม

การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัล มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อแรงงานและผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม นอกจากนี้การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลยังเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความ

ปลอดภัย ความเชื่อมั่นและสิทธิของแรงงานในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลายโดยมีผลดังนี้ (ปิยวรรณ ปันทานเต, 2559, น. 63)

1. การปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ในการมีความเป็นส่วนตัวและควบคุมข้อมูลของตนเอง ซึ่งถือเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองในหลายประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ อาทิ กฎหมาย General Data Protection Regulation ในสหภาพยุโรปที่ให้สิทธิแรงงานในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือการขอให้ลบข้อมูลที่ไม่จำเป็น การรักษาความเป็นส่วนตัวของแรงงานช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิที่อาจเกิดจากการใช้ข้อมูลในทางที่ผิดหรือถูกเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

2. การสร้างความเชื่อมั่นในระบบแพลตฟอร์มในโลกของการทำงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ความเชื่อมั่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้แรงงานยินดีใช้บริการของแพลตฟอร์ม หากแรงงานรู้สึกว่าคุณสมบัติของแพลตฟอร์มปลอดภัยและได้รับการปกป้องที่เพียงพอ พวกเขาจะมีความเชื่อมั่นในการใช้แพลตฟอร์มมากขึ้น นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นนี้ยังส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของบริการ หากแรงงานรู้สึกว่าคุณสมบัติของพวกเขาถูกใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและถูกต้อง ความพึงพอใจต่อระบบก็จะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3. การป้องกันความเสี่ยงจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลช่วยลดปัญหาการถูกโจมตีทางไซเบอร์ที่เจาะเข้าสู่ระบบแพลตฟอร์มสามารถส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การขโมยข้อมูลหรือการใช้ข้อมูลเพื่อการโจมตีทางเศรษฐกิจหรือสังคม การมีกฎหมายและมาตรการป้องกันที่เข้มงวดจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดข้อมูล

4. การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานสากลกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในหลายประเทศได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อรับมือกับการละเมิดสิทธิและปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานในระบบดิจิทัล เช่น กฎหมาย GDPR ของสหภาพยุโรป หรือกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย การที่แพลตฟอร์มปฏิบัติตามกฎหมายเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยป้องกันการฟ้องร้องหรือการถูกลงโทษทางกฎหมาย แต่ยังช่วยสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับมาตรฐานสากลที่ส่งเสริมความปลอดภัยของแรงงาน

5. การสนับสนุนความเป็นธรรมในตลาดแรงงานดิจิทัลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นธรรมในตลาดแรงงานดิจิทัล การเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไม่ถูกต้องอาจส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมต่อแรงงาน เช่น การใช้ข้อมูลเพื่อประเมินผลงานอย่างไม่เป็นธรรม การป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมช่วยส่งเสริมให้แรงงานทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

ผู้เขียนเห็นว่าการคุ้มครองที่เหมาะสมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความยุติธรรมในตลาดแรงงานแพลตฟอร์มการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้แรงงานได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องและปลอดภัย ส่งเสริมความเป็นธรรมในตลาดแรงงานดิจิทัลและช่วยให้ระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคต

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการทำงานของแรงงานแพลตฟอร์ม เช่น การส่งอาหารหรือการให้บริการต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานจำนวนมาก ข้อมูลเหล่านี้อาจรวมถึงประวัติการทำงาน, พฤติกรรมการทำงาน, การประเมินจากลูกค้า และข้อมูลพิกัด GPS ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคล (Personally Identifiable Information: PII) และข้อมูลพฤติกรรม (Behavioral Data) ที่มีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของแรงงานได้ การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือการใช้ข้อมูลในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม รูปแบบการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มในปัจจุบันที่สามารถพบได้ โดยผู้เขียนสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

1. การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ยินยอม การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากแรงงานแพลตฟอร์มโดยไม่มีการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือการเก็บข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม เช่น ข้อมูลส่วนตัว ประวัติการทำงาน หรือข้อมูลการเงิน โดยไม่ได้ขอความยินยอมจากแรงงาน หรือไม่ได้แจ้งให้แรงงานทราบเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลเหล่านั้น

2. การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บจากแรงงานแพลตฟอร์มเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากที่ได้รับการยินยอม เช่น ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานของแรงงาน เช่น เวลาในการทำงาน ความเร็วในการทำงาน หรือผลการประเมินจากลูกค้า ถูกใช้เพื่อการวิเคราะห์หรือการโฆษณาโดยไม่แจ้งให้แรงงานทราบหรือไม่ได้รับความยินยอมจากแรงงาน

3. การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานโดยบุคคลที่ไม่มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น เช่น พนักงานของแพลตฟอร์มที่ไม่มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงาน แต่กลับสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ หรือการที่ข้อมูลส่วนบุคคลถูกแฮ็กและรั่วไหลออกไป

4. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่มีการยินยอม การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานให้กับบุคคลภายนอกโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือไม่ได้รับการแจ้งเตือนล่วงหน้า เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานถูกนำไปขายให้กับบุคคลที่สาม เช่น บริษัทการตลาด หรือผู้โฆษณา โดยที่แรงงานไม่รู้ตัวและไม่ได้ให้ความยินยอม

5. การเก็บข้อมูลเกินความจำเป็น การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานที่เกินกว่าความจำเป็น หรือไม่จำเป็นต้องใช้ในบริบทของการทำงาน ซึ่งละเมิดหลักการ Data Minimization ที่ระบุว่า การเก็บข้อมูลควรจำกัดแค่เพียงข้อมูลที่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ที่ได้รับการยินยอม เช่น การเก็บข้อมูลที่ละเอียดหรือเป็นข้อมูลที่ไม่จำเป็น เช่น ข้อมูลสุขภาพ หรือข้อมูลครอบครัว ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่แรงงานทำบนแพลตฟอร์ม

6. การไม่ลบข้อมูลเมื่อหมดความจำเป็น การที่แพลตฟอร์มไม่ลบข้อมูลส่วนบุคคลของเมื่อข้อมูลเหล่านั้นไม่จำเป็นต่อการใช้งานหรือเมื่อสิ้นสุดการทำงาน เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานที่หยุดทำงานกับแพลตฟอร์มแล้ว แต่ยังคงถูกเก็บไว้ในระบบของแพลตฟอร์มโดยไม่มีการลบหรือลบบ่อยซ้ำเกินไป

ดังนั้นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มนอกจากจะเป็นไปตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงหลัก Right to Privacy ซึ่งมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานแพลตฟอร์ม คือ

1. ความหมายของสิทธิในความเป็นส่วนตัว Right to Privacy สิทธิในความเป็นส่วนตัวคือสิทธิที่บุคคลมีในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจว่าข้อมูลของตนเองจะถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยอย่างไร โดยไม่ถูกละเมิดจากบุคคลหรือองค์กรภายนอก ในบริบทของแรงงานแพลตฟอร์ม ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บเกี่ยวกับแรงงาน เช่น ข้อมูลการทำงาน พฤติกรรมการทำงาน การประเมินจากลูกค้า หรือแม้กระทั่งข้อมูลพิกัด GPS ล้วนมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของแรงงานเหล่านี้

2. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นการรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของแรงงาน โดยที่แพลตฟอร์มดิจิทัลต้องได้รับความยินยอมจากแรงงานในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ต้องใช้เฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับการอนุมัติจากเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้ แรงงานยังมีสิทธิในการเข้าถึง แก้ไข และลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองหากไม่จำเป็นต่อการใช้งาน

3. การรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวภายใต้กฎหมายในหลายประเทศ เช่น ในสหภาพยุโรปภายใต้ General Data Protection Regulation และในประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สิทธิในความเป็นส่วนตัวได้รับการคุ้มครองอย่างเข้มงวด ซึ่งแรงงานแพลตฟอร์มสามารถใช้สิทธิในการคัดค้านการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การขอให้ลบข้อมูลหรือการปฏิเสธการใช้ข้อมูลเพื่อการตลาด

4. ความท้าทายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม แม้ว่าจะมีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อท้าทายหลายประการ เช่น การขอความยินยอมจากแรงงานที่ไม่โปร่งใส การเก็บข้อมูลเกินความจำเป็น หรือการใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่สอดคล้องกับความยินยอมที่ได้รับ การที่แรงงานไม่ได้รับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล หรือการไม่สามารถควบคุมข้อมูลของตนเองได้ ส่งผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว

5. แนวทางในการเสริมสร้างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มมีประสิทธิภาพ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้เข้มงวดขึ้น เช่น การเพิ่มนิยามเฉพาะสำหรับแรงงานแพลตฟอร์มในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดประเภทข้อมูลที่สามารถเก็บได้ และการสร้างกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การสร้างศูนย์คุ้มครองข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์ม และการร่วมมือข้ามพรมแดนเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานที่ทำงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัลถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว ความเชื่อมั่นในระบบแพลตฟอร์ม และการป้องกันความเสี่ยงจากการละเมิดข้อมูล การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องช่วย

ให้การเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผย และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเป็นไปตามหลักการที่เป็นธรรมและโปร่งใส การรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของแรงงาน เช่น การได้รับความยินยอมในการเก็บข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลและการขอลบข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการป้องกันการใช้อ้างอิงข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิด การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังมีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นธรรมในตลาดแรงงานดิจิทัล และป้องกันการละเมิดสิทธิที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสม แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังมีข้อท้าทายในการปฏิบัติจริง เช่น การขอความยินยอมที่ไม่โปร่งใส หรือการเก็บข้อมูลเกินความจำเป็น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องการการปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือข้ามพรมแดนเพื่อคุ้มครองข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างยั่งยืนในอนาคต

3. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหนึ่งในกฎหมายสำคัญที่มีผลกระทบต่อการทำงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์หลักในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อการปกป้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล มีหลักการคุ้มครองที่สำคัญ โดยผู้เขียนสรุปสาระสำคัญจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ได้ดังนี้ (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ,2562)

1. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติหลักการคุ้มครองในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ เช่น

1.1 การได้รับความยินยอม ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล (ผู้ควบคุมข้อมูล) จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจนก่อนที่จะเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลความยินยอมต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และเจ้าของข้อมูลต้องได้รับการแจ้งรายละเอียดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล

1.2 การจำกัดวัตถุประสงค์ การเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุและได้รับความยินยอมไว้เท่านั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ต้องได้รับความยินยอมใหม่จากเจ้าของข้อมูล

1.3 การลบขอเขตการเก็บข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเท่าที่จำเป็นต่อวัตถุประสงค์ที่ระบุเท่านั้น ห้ามเก็บข้อมูลเกินความจำเป็นหรือเก็บข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้รับความยินยอม

1.4 ความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย เจ้าของข้อมูลมีสิทธิในการขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์

1.5 การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การรั่วไหล หรือการทำลายข้อมูล

1.6 การลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการใช้ เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความจำเป็นต่อวัตถุประสงค์ในการใช้งานอีกต่อไป หรือหมดอายุการใช้งานตามที่กำหนดไว้ ผู้ควบคุมข้อมูลต้องลบหรือทำลายข้อมูลดังกล่าว

1.7 สิทธิของเจ้าของข้อมูล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิในการเข้าถึง แก้ไข ลบ หรือยกเลิกการให้ความยินยอม รวมถึงสิทธิในการขอให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกลบเมื่อไม่จำเป็นต่อการใช้งาน

2. ความสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.1 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการละเมิดสิทธิ ไม่ว่าจะเป็นโดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือบุคคลภายนอก ซึ่งช่วยรักษาความเป็นส่วนตัวและสิทธิของประชาชนในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลเป็นทรัพยากรสำคัญ

2.2 ส่งเสริมความปลอดภัยของข้อมูลในยุคดิจิทัล ในยุคที่การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลแพร่หลาย ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ช่วยป้องกันการรั่วไหล การโจมตีทางไซเบอร์ และการใช้งานข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งช่วยส่งเสริมความปลอดภัยทั้งในเชิงธุรกิจและความเป็นส่วนตัวของบุคคล

2.3 เสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการทำงานขององค์กร กฎหมายนี้บังคับให้องค์กรและธุรกิจต่าง ๆ ปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองข้อมูล ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการทำธุรกรรมและการมอบข้อมูลส่วนบุคคลให้กับองค์กรต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการทำธุรกิจ

2.4 ป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ช่วยป้องกันไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม เช่น การขายข้อมูลให้กับบุคคลที่สามเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด หรือการใช้ข้อมูลเพื่อหลอกลวง ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนได้รับการคุ้มครองในทางกฎหมาย

2.5 การเตรียมพร้อมในการใช้มาตรฐานสากล พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีแนวทางคล้ายกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสากล เช่น General Data Protection Regulation ของสหภาพยุโรป ซึ่งช่วยให้องค์กรในไทยสามารถดำเนินธุรกิจข้ามชาติได้อย่างราบรื่น เนื่องจากสอดคล้องกับมาตรฐานระดับโลก

3. บทลงโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งมีทั้งโทษทางแพ่ง อาญา และการลงโทษทางปกครอง โดยการละเมิดข้อบังคับเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอาจนำไปสู่ การเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งโทษปรับในกรณีการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการเก็บหรือใช้ข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต โทษจำคุกในกรณีการกระทำที่รุนแรง เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ในประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนและแรงงานแพลตฟอร์ม ซึ่งบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึง

4.1 การกำหนดแนวปฏิบัติสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รับผิดชอบในการออกแนวปฏิบัติและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อย่างถูกต้อง เช่น การกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

4.2 การตรวจสอบและการให้คำปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สามารถตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

4.3 การลงโทษสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีอำนาจในการลงโทษขององค์กรที่ละเมิดกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การปรับเงินหรือการดำเนินการทางกฎหมายในกรณีที่มีการละเมิด

4.4 การส่งเสริมความรู้และการตระหนักรู้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแก่ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายสำคัญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของประชาชนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานแพลตฟอร์ม กฎหมายนี้มีหลักการสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล การจำกัดการเก็บข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาต การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการเข้าถึง แก้ไข และลบข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายนี้ยังมีบทลงโทษที่ชัดเจนในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงโทษทางแพ่งและอาญาเพื่อป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวปฏิบัติ การตรวจสอบ การให้คำปรึกษา การลงโทษ และการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้กฎหมายนี้ไม่เพียงแต่ช่วยปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ยังเสริมสร้างความปลอดภัยในโลกดิจิทัล ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการทำงานขององค์กร และป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคต

4. ข้อจำกัดเชิงปฏิบัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์ม

ในยุคดิจิทัลที่การทำธุรกรรมออนไลน์และการให้บริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน การจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญในการปกป้องสิทธิของเจ้าของข้อมูลจากการละเมิดที่อาจเกิดขึ้น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ต้องได้รับการปกป้องและบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีของการเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผย และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายอย่างชัดเจน กฎหมายไทยในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการที่สำคัญในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย ทั้งในเรื่องของการได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนการเก็บรวบรวม การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะในวัตถุประสงค์ที่ได้รับความยินยอม และการแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงสิทธิของตนเอง อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติของแพลตฟอร์มดิจิทัลบางแห่งยังคงมีการละเมิดข้อกำหนดเหล่านี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานและสร้างปัญหาด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างที่ไม่ควรเกิดขึ้น

กรณีเหตุที่เกิดการละเมิดข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์ม อาจเกิดได้ คือ แพลตฟอร์มงานออนไลน์ A ขอมอบสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ใช้งานในการสมัครใช้งาน โดยไม่มีการแจ้งอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้และขายข้อมูลไปยังบุคคลที่สาม แม้ผู้ใช้งานจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในตอนแรก แต่ไม่ได้รับการแจ้งเตือนหรือให้ความยินยอมใหม่เมื่อมีการใช้ข้อมูลในวัตถุประสงค์อื่น ๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์รั่วไหลของข้อมูลแพลตฟอร์มไม่สามารถระบุได้ถึงมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ชัดเจน และไม่สามารถตอบสนองต่อการขอลบข้อมูลของผู้ใช้งานได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จึงมีข้อจำกัดที่ยังไม่สามารถคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีข้อจำกัด โดยผู้เขียนสรุปสาระสำคัญจากกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ ดังนี้ (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, 2562)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มดิจิทัล บางแห่งอาจเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงาน เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หรือข้อมูลอื่น ๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมอย่างชัดเจนหรือมีการบอกกล่าวให้แรงงานเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล ข้อกฎหมายตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน เว้นแต่จะมีข้อยกเว้นตามกฎหมาย เช่น กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการดำเนินการตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลเป็นฝ่ายหนึ่งในสัญญานั้น

2. การใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มอาจใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการทำงาน เช่น การขายข้อมูลให้กับบุคคลที่สามเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด หรือการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้งาน ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดว่าแพลตฟอร์มต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะในวัตถุประสงค์ที่ได้รับความยินยอมเท่านั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ต้องได้รับความยินยอมใหม่จากเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลให้กับบุคคลที่สามจะต้องได้รับความยินยอมอย่างชัดเจน

3. การไม่จัดการข้อมูลส่วนบุคคลอย่างปลอดภัย มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มอาจไม่มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ เช่น การเข้ารหัสข้อมูล การป้องกันการเข้าถึงที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือการจัดการกับข้อมูลที่หมดอายุ ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงจากการรั่วไหลหรือการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หากเกิดการรั่วไหลของข้อมูลต้องมีการแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบโดยเร็ว

4. การไม่แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลและสิทธิของเจ้าของข้อมูล มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มบางแห่งอาจไม่ได้แจ้งให้แรงงานทราบอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล รวมถึงสิทธิของพวกเขามากตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เช่น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สิทธิในการขอลบข้อมูล หรือสิทธิในการยกเลิกการให้ความยินยอม ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้อง

แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล สิทธิของเจ้าของข้อมูล และมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและใช้ข้อมูล

5. การเก็บข้อมูลที่มากเกินไป มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มอาจเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานเกินความจำเป็นต่อการใช้งานที่ระบุไว้ เช่น การเก็บข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรือข้อมูลที่ละเอียดอ่อน (Sensitive Data) โดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้การเก็บข้อมูลต้องเป็นไปตามหลักการ "Data Minimization" ซึ่งหมายความว่าควรเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นต่อวัตถุประสงค์ที่ได้รับความยินยอมเท่านั้น

6. การจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลที่หมดอายุการใช้งาน มีสภาพปัญหา คือ แพลตฟอร์มบางแห่งอาจไม่จัดการข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อข้อมูลหมดอายุหรือไม่มีความจำเป็นในการใช้งานแล้ว เช่น เก็บข้อมูลไว้โดยไม่กำหนด หรือไม่ลบข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการให้บริการ ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ระบุว่าแพลตฟอร์มต้องลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นในการใช้งานต่อไปแล้ว หรือเมื่อหมดอายุการใช้งานตามที่กำหนดไว้

7. การถ่ายโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ มีสภาพปัญหา คือ หากแพลตฟอร์มดิจิทัลถ่ายโอนข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานไปยังต่างประเทศ เช่น ไปยังบริษัทแม่ที่อยู่ต่างประเทศ การถ่ายโอนข้อมูลดังกล่าวอาจเสี่ยงต่อการรั่วไหลหรือการจัดการที่ไม่ปลอดภัย ข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการถ่ายโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ โดยระบุว่าประเทศที่รับข้อมูลต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลที่เหมาะสม และการถ่ายโอนข้อมูลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

ข้อบังคับดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์ : ศึกษากรณีการใช้ுகู้กับอินเทอร์เน็ต ของภาระวี ปุณเสรีพิพัฒน์ ที่สรุปและให้ข้อเสนอแนะในงานวิจัยสรุปได้ว่า ความยินยอม กฎหมายไทยกำหนดให้ต้องได้รับ "ความยินยอมเป็นหนังสือ" จากเจ้าของข้อมูล ขณะที่กฎหมายสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาไม่ได้รับลักษณะความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการตีความในธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การแจ้งข้อมูล กฎหมายสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาให้แจ้งเจ้าของข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการแชร์ข้อมูลกับบุคคลที่สาม ขณะที่กฎหมายไทยไม่ได้รับข้อกำหนดนี้ การคุ้มครองข้อมูลในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แม้กฎหมายไทยจะมีหลักการในการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล แต่หลักเกณฑ์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไม่ชัดเจนและไม่สามารถอธิบายถึงการปกป้องข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภาระวี ปุณเสรีพิพัฒน์, 2557 น. 188-189)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พบว่า ปัญหาที่เกิดจากการคุ้มครองพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่มีลักษณะกำหนดขอบเขตในการคุ้มครองอย่างกว้าง ๆ ซึ่งมีข้อยกเว้นให้สามารถดำเนินการเปิดเผยหรือเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ และการบังคับตามกฎหมายยังไม่มีมาตรการที่เข้มงวด การขอความยินยอมในการเก็บข้อมูลแพลตฟอร์มดิจิทัล บางแห่งอาจไม่ขอความยินยอมในการเก็บข้อมูลอย่างโปร่งใส หลายแพลตฟอร์มอาจขอความยินยอมครั้งเดียวในการเก็บข้อมูลโดยไม่ให้อีกโอกาสแรงงานยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงความยินยอม ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานถูกเก็บไว้อย่างไม่จำกัดเวลา หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นโดยที่แรงงานไม่ทราบการคุ้มครองสิทธิของแรงงานในการขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลแรงงานมีสิทธิขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อข้อมูลนั้นไม่จำเป็นสำหรับการใช้งานอีกต่อไป หรือหากการเก็บข้อมูลนั้นเกิดขึ้นโดยไม่ได้รับความยินยอมที่ถูกต้อง แพลตฟอร์มดิจิทัลอาจไม่ตอบสนองในเวลาที่เหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามคำขออย่างเต็มที่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูล หรือเพราะไม่มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในองค์กร

5. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กับมาตรฐานสากลอย่าง General Data Protection Regulation

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่บังคับในประเทศไทย และเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม ส่วน General Data Protection Regulation ซึ่งมีผลบังคับใช้ในสหภาพยุโรปตั้งแต่ปี 2018 เป็นกฎหมายที่เน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด หลักการสำคัญของ

General Data Protection Regulation ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Right to Access) บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่องค์กรเก็บรวบรวมเกี่ยวกับตนเองสิทธิในการแก้ไขข้อมูล (Right to Rectification) บุคคลสามารถขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนสิทธิในการลบข้อมูล (Right to Erasure) บุคคลมีสิทธิในการขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนหากไม่จำเป็นสำหรับการดำเนินการที่กฎหมายกำหนดสิทธิในการคัดค้าน (Right to Object) บุคคลสามารถคัดค้านการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนในบางกรณี (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564 น. 5) ดังนั้นในการเปรียบเทียบเปรียบเทียบประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับมาตรฐานสากลอย่าง General Data Protection Regulation ผู้เขียนได้เปรียบเทียบและสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้คือ

1. เปรียบเทียบด้านการบังคับใช้กฎหมาย

1.1 การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกัน การที่แต่ละประเทศมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันสร้างความท้าทายให้กับแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ดำเนินการข้ามพรมแดน ยกตัวอย่างเช่น General Data Protection Regulation ในยุโรปมีมาตรการที่เข้มงวดและให้สิทธิแก่บุคคลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน เช่น การขอความยินยอมอย่างชัดเจนและสิทธิในการลบข้อมูล ในขณะที่กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในประเทศไทยอาจมีความเข้มงวดน้อยกว่า หรือบางประเทศอาจยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ครอบคลุม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการคุ้มครองข้อมูลแรงงานที่อาจไม่ทั่วถึง ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันเหล่านี้ทำให้แพลตฟอร์มต้องเผชิญกับปัญหาในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพทั่วโลก

1.2 สิทธิในการขอให้ลบข้อมูล สิทธิในการขอให้ลบข้อมูลเป็นหนึ่งในสิทธิสำคัญที่กำหนดไว้ใน General Data Protection Regulation ซึ่งให้บุคคลมีสิทธิขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนเมื่อข้อมูลนั้นไม่จำเป็นอีกต่อไปหรือถูกรวบรวมไปในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่การบังคับใช้สิทธินี้ยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร แรงงานอาจไม่ทราบว่าตนมีสิทธินี้หรือแพลตฟอร์มไม่ได้จัดให้มีขั้นตอนที่ชัดเจนสำหรับการขอให้ลบข้อมูล นอกจากนี้ ปัญหาการเก็บข้อมูลเป็นเวลานานเกินไปโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจนทำให้เกิดความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างไม่เป็นธรรม

1.3 ปัญหาการขอความยินยอม ในการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคล แพลตฟอร์มต้องได้รับความยินยอมจากแรงงานอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าหลายแพลตฟอร์มอาจไม่ให้ข้อมูลที่เพียงพอหรือชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการที่ข้อมูลจะถูกใช้ นอกจากนี้ บางแพลตฟอร์มอาจมีการขอความยินยอมในลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้แรงงานปฏิเสธการให้ข้อมูล โดยเฉพาะในกรณีที่แพลตฟอร์มสร้างเงื่อนไขให้แรงงานต้องยอมรับข้อกำหนดในการเก็บข้อมูลก่อนเริ่มงาน หากแรงงานไม่ยอมรับเงื่อนไขอาจไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งถือเป็นการละเมิดหลักการความยินยอมที่ต้องเป็นอิสระตามที่ General Data Protection Regulation และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนด

1.4 การใช้ข้อมูลพฤติกรรมแรงงาน การเก็บข้อมูลพฤติกรรมของแรงงาน เช่น เวลาเริ่ม-เลิกงาน, ผลงานที่ทำได้ หรือการประเมินการทำงานของแรงงานนั้นเป็นข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน แพลตฟอร์มบางแห่งอาจใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตัดสินใจเรื่องการจ้างงาน การเลื่อนตำแหน่ง หรือการให้คะแนนแรงงาน โดยที่แรงงานไม่ทราบว่าข้อมูลพฤติกรรมของพวกเขา กำลังถูกเก็บและนำไปใช้ในลักษณะนี้ ซึ่งอาจละเมิดสิทธิของแรงงานได้ หากแพลตฟอร์มไม่มีการแจ้งข้อมูลอย่างชัดเจนหรือไม่ได้รับความยินยอมล่วงหน้า การใช้ข้อมูลพฤติกรรมโดยไม่ได้รับการยินยอมหรือใช้ในทางที่ไม่เป็นธรรมอาจถือเป็นการละเมิดสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

1.5 การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลทั้ง General Data Protection Regulation และ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แพลตฟอร์มมีหน้าที่ในการปกป้องข้อมูลจากการเข้าถึงที่ไม่ได้รับอนุญาต การโจมตีทางไซเบอร์ หรือการรั่วไหลของข้อมูล แต่ในทางปฏิบัติพบว่าหลายแพลตฟอร์มที่ไม่มีมาตรการความปลอดภัยที่เพียงพอ เช่น การเข้ารหัสข้อมูล การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล หรือการแจ้งเหตุการณ์ข้อมูลรั่วไหลต่อลูกค้าและหน่วยงานกำกับดูแลภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ข้อมูลรั่วไหลหรือถูกโจมตีทางไซเบอร์ แพลตฟอร์มเหล่านี้ อาจไม่สามารถจัดการกับเหตุการณ์ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งอาจทำให้แรงงานต้องเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิด้านข้อมูลส่วนบุคคล

1.6 ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการคุ้มครองข้อมูล ในหลายกรณี แพลตฟอร์มอาจให้การคุ้มครองข้อมูลแก่แรงงานไม่เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มอาจคุ้มครองข้อมูลของแรงงานที่ทำงานในประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่เข้มงวด แต่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเท่าเทียมกับแรงงานในประเทศที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลไม่เข้มงวด นอกจากนี้ แพลตฟอร์มบางแห่งอาจใช้วิธีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานบางกลุ่ม เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ หรือข้อมูลการทำงานของแรงงานในกลุ่มเปราะบาง ซึ่งการใช้ข้อมูลเหล่านี้อาจสร้างความไม่เป็นธรรมต่อแรงงานและเพิ่มความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิ

1.7 การขาดความชัดเจนในกฎหมายระดับประเทศ แม้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในหลายประเทศจะมีข้อกำหนดที่ครอบคลุม แต่ในบางประเทศอาจขาดความชัดเจนหรือรายละเอียดในประเด็นการคุ้มครองข้อมูลของแรงงาน แพลตฟอร์ม ตัวอย่างเช่น ประเทศที่ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่มีข้อกำหนดที่ครอบคลุมถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และการลบข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน แพลตฟอร์ม ทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือทำให้แรงงานไม่สามารถขอใช้สิทธิคุ้มครองข้อมูลของตนได้อย่างเต็มที่

1.8 การเข้าถึงและการโอนย้ายข้อมูลข้ามพรมแดน การโอนย้ายข้อมูลข้ามพรมแดนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานของแพลตฟอร์มที่ให้บริการในหลายประเทศ ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานอาจถูกโอนย้ายไปยังประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่แตกต่างหรือไม่เข้มงวดเทียบเท่ากับประเทศต้นทาง ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลของแรงงานเสี่ยงต่อการถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น การโอนย้ายข้อมูลจากยุโรปไปยังประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน General Data Protection Regulation อาจละเมิดสิทธิคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงาน

2. เปรียบเทียบด้านหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กับ Data Protection Authority

2.1 บริบทในการปฏิบัติหน้าที่ Data Protection Authority ของยุโรปมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติตาม General Data Protection Regulation ซึ่งมีอำนาจในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด Data Protection Authority มีอำนาจในการลงโทษองค์กรที่ละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และสามารถสั่งให้แก้ไขพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายได้ ซึ่งทำให้การดำเนินงานของ Data Protection Authority เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในระดับสากล ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยนั้นยังอยู่ในช่วงการพัฒนา โดยมีบทบาทในการกำหนดแนวปฏิบัติและการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยังขาดความชัดเจนและความเป็นอิสระในการดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่ โดยมีข้อจำกัดในด้านอำนาจและความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 อิสระในการดำเนินงาน Data Protection Authority ในยุโรปมีความเป็นอิสระจากรัฐบาลและหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้การดำเนินการของ Data Protection Authority ไม่ถูกระงับจากแรงกดดันทางการเมืองหรือภาครัฐ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ Data Protection Authority สามารถดำเนินการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากการจัดการงบประมาณและทรัพยากรส่วนใหญ่ยังมาจากภาครัฐ และยังมีข้อจำกัดในด้านการตัดสินใจที่อาจถูกระงับจากภาครัฐ ทำให้การดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่เข้มงวดเท่า Data Protection Authority ของยุโรป

2.3 อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย Data Protection Authority มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย General Data Protection Regulation อย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวด เช่น การปรับเงินจำนวนมหาศาล และสามารถดำเนินการตรวจสอบองค์กรที่ละเมิดกฎหมายได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย แม้จะมีอำนาจในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ยังขาดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร โดยเฉพาะการลงโทษองค์กรที่ละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.4 ความท้าทายและโอกาสในการพัฒนา Data Protection Authority ในยุโรปสามารถดำเนินการตาม General Data Protection Regulation ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่น โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างมาตรฐานในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในระดับโลก สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของไทยยังต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ โดยการเสริมสร้างความโปร่งใสและการเพิ่มอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้นจะช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและสามารถปกป้องข้อมูลของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปรียบเทียบระหว่าง พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ General Data Protection Regulation แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมายและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละภูมิภาค โดย General Data Protection Regulation ของสหภาพยุโรปมีความเข้มงวดและชัดเจนมากกว่าในด้านการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ส่วน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของไทยยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้และการบังคับโทษที่ยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร

ในส่วนของ Data Protection Authority ในยุโรปมีความอิสระและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างชัดเจน ในขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของไทยยังขาดความเป็นอิสระและความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่ ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการคุ้มครองข้อมูลระหว่างประเทศยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้การปกป้องข้อมูลของแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายจะช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

6. แนวทางแก้ไขเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์ม : ข้อจำกัดของกฎหมายปัจจุบันได้แนวทางการแก้ไขปัญหาในเชิงกฎหมายสำหรับการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มตาม PDPA (Personal Data Protection Act) โดยผู้เขียนเห็นว่าควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การแก้ไขเนื้อหาตัวบทกฎหมายหลัก เพิ่มการนิยามเฉพาะสำหรับแรงงานแพลตฟอร์มในมาตรา 6 โดยการกำหนดให้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่จ้างแรงงานอิสระเป็นผู้ควบคุมข้อมูล และเพิ่มนิยาม "ข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์ม" ให้เป็นข้อมูลที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับความยินยอม โดยการสร้างแบบฟอร์มยินยอมมาตรฐานที่เข้าใจง่าย และให้เป็นการยินยอมเฉพาะครั้งไป

2. การออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดประเภทข้อมูลที่แพลตฟอร์มสามารถเก็บได้และห้ามเก็บข้อมูลบางประเภท เช่น ข้อมูลทางการเงินและสถานะการตั้งครุฑ กำหนดระยะเวลาการเก็บข้อมูลไม่เกิน 6 เดือนหลังจากแรงงานเลิกงาน ออกกฎกระทรวงและประกาศเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลของแรงงานแพลตฟอร์ม รวมถึงการออกแบบฟอร์มมาตรฐานสำหรับการขอสิทธิ์ลบหรือแก้ไขข้อมูล

3. การปรับปรุงกลไกการบังคับใช้ เพิ่มอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในการตรวจสอบแพลตฟอร์มโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า และตั้ง "กองตรวจการแพลตฟอร์มดิจิทัล" รวมถึงการพัฒนาระบบ AI ตรวจจับการละเมิด ปรับปรุงบทลงโทษ โดยเพิ่มโทษให้หนักขึ้น

4. การสร้างกลไกพิเศษ สร้างศูนย์คุ้มครองข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์ม เพื่อรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาฟรี พร้อมระบบใกล้เคียงข้อพิพาททางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดมาตรฐาน Data Protection for Platform workers และออกประกาศรายชื่อแพลตฟอร์มที่ได้มาตรฐาน

5. การแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดนทำบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศ (MOU) กับประเทศที่มีแพลตฟอร์มดำเนินการในไทย เพื่อให้มีตัวแทนในไทยรับผิดชอบทางกฎหมายและเก็บข้อมูลแรงงานไทยในประเทศสร้างระบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เช่น กรมการจัดหางานและสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

บทสรุป

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและซับซ้อน เนื่องจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอาจมีปัญหามากมาย เช่น การบังคับใช้กฎหมาย ความไม่เท่าเทียมในการคุ้มครองข้อมูล การจัดการข้อมูลพฤติกรรม การขอความยินยอม ความขัดแย้งระหว่างกฎหมายในประเทศต่าง ๆ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การจัดการข้อมูลที่เก็บไว้นานเกินไป ความไม่ชัดเจนในข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอความยินยอม และการร่วมมือระหว่างประเทศการแก้ไขปัญหาทางด้านกฎหมายเหล่านี้ต้องการการร่วมมือจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ และหน่วยงานกำกับดูแล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม การพัฒนามาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลที่ชัดเจนและทันสมัย การเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมาย และการส่งเสริมการศึกษาและการตระหนักรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

บทความนี้ศึกษาข้อจำกัดของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในการคุ้มครองข้อมูลของแรงงานแพลตฟอร์ม และเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลเช่น General Data Protection Regulation โดยพบว่ากฎหมายปัจจุบันมีปัญหาหลายด้าน เช่น การขอความยินยอมที่ไม่ชัดเจน การใช้ข้อมูลพฤติกรรมแรงงานโดยไม่ได้รับการยินยอมชัดเจน และการรักษาความปลอดภัยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ บทความเสนอแนวทางการแก้ไข เช่น การเพิ่มนิยามเฉพาะสำหรับแรงงานแพลตฟอร์มในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การออกกฎหมายลำดับรองที่กำหนดข้อมูลที่สามารถเก็บได้และข้อมูลที่ห้าม การปรับปรุงกลไกการบังคับใช้ รวมถึงการสร้างศูนย์คุ้มครองข้อมูลแรงงานแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบความร่วมมือข้ามพรมแดนเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานแพลตฟอร์มอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ธีระโกศลพงศ์. (2563) การบริหารแรงงาน: Gig Economy ตามทัศนคติแรงงาน. *วารสารธรรมศาสตร์*, 39(1), 133-145.
- กานต์พิชชา เก่งการช่าง. (2556). เจนเนอเรชันวายกับความท้าทายใหม่ในการบริหารทรัพยากรบุคคล. *วารสารสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์*, 2(1), 20-34.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2564). แรงงานแพลตฟอร์มในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 18(1), 3-15.
- ปิยวรรณ ปนิทานเต. (2559). มาช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลกันเถอะ. *วารสารเทคโนโลยี (MTEC)*, 20(2), 63-74.
- ภาระวี ปุณเสรีพัฒน์. (2557). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ : ศึกษากรณีการใช้คุกกี้บนอินเทอร์เน็ต. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 188-200.
- ภาสกร ภูินาง. (2564). วิฤตสิทธิแรงงานในเศรษฐกิจยุคดิจิทัล: ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง “ไรเดอร์” กับแพลตฟอร์มที่รัฐเพิกเฉย. *วารสาร CMU Journal of Law and Social Sciences นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 14(1), 85-99.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

“พิณเปี้ยะ” เครื่องดนตรีในวัฒนธรรมล้านนาโบราณจากอดีตสู่ยุคปัจจุบัน
“Phin Pia”, a musical instrument in the ancient Lanna culture from
the past to the present

วันที่รับ : 12 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 08 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 13 พฤษภาคม 2568

ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง

หลักสูตรสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

corresponding author e-mail: p.nattapongobothai@gmail.com

บทคัดย่อ

พิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีในวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งหาผู้บรรเลงและประวัติความเป็นมาได้ยากยิ่งในสภาวะสังคมล้านนาในปัจจุบัน อีกทั้งพิณเปี้ยะยังเป็นเครื่องดนตรีที่มีต้นกำเนิดคลุมเครือยากที่จะหาต้นกำเนิดที่แท้จริงว่าวัฒนธรรมล้านนาได้รับอิทธิพลของเครื่องดนตรีชนิดนี้มาจากวัฒนธรรมใด บางทฤษฎีกล่าวว่าพิณเปี้ยะที่มีอยู่ในล้านนาได้รับอิทธิพลโดยตรงจากเครื่องดนตรีในประเทศเพื่อนบ้าน เช่นประเทศกัมพูชามาช้านาน เรียกว่า “กระแซมุย” หรือ “กระแซเดียว” และเป็นที่รู้จักกันในหมู่ของนักดนตรีโดยทั่วไปที่จะเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า “พิณน้ำเต้า” ข้อมูลเอกสารที่พอจะเชื่อถือได้ และคำบอกเล่าของปราชญ์นักดนตรีในล้านนา พินเปี้ยะน่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่ถือกำเนิดขึ้นในภูมิภาคล้านนาด้วยเทคโนโลยีทางโลหะกรรมตามความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มชนชาวล้านนาในอดีต แต่พิณเปี้ยะกลับเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก เพราะมีวิธีการบรรเลงที่ยากและประกอบกับกรรมวิธีในการผลิต “หัวพิณเปี้ยะ” ที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน ซึ่งในอดีตการที่จะหล่อหัวพิณเปี้ยะขึ้นมาได้นั้น ช่างฝีมือจะต้องเป็นช่างหล่อโลหะที่มีความรู้ความสามารถมาก อีกทั้งผู้ที่จะมีพิณเปี้ยะไว้ในครอบครองจะต้องเป็นบุคคลชนชั้นสูง ชนชั้นปกครอง หรือชนชั้นมูลนายในสังคมล้านนาสมัยอดีต เนื่องจากบุคคลชนชั้นมูลนายนั้นจะมีกำลังทรัพย์และกำลังของไพร่ที่มีความรู้ความสามารถในการหล่อโลหะ และเป็นช่างหล่อฝีมือดีไว้ในการปกครองดูแลของตนเอง

ปัจจุบันพิณเปี้ยะที่นิยมบรรเลงกันในหมู่นักดนตรีชาวล้านนามากที่สุดจะมีเพียงพิณเปี้ยะ 2 สาย 3 สาย 4 สาย และ 5 สายเท่านั้น ซึ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าพิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีที่ฝึกหัด และบรรเลงได้ยากมาก จากคำกล่าวของชาวล้านนาในสมัยอดีตอยู่ประโยคหนึ่งว่า “หัดเปี้ยะ 3 ปี หัดปี 3 เดือน” เป็นประโยคที่บอกเป็นนัยยะสำคัญว่า พินเปี้ยะหัดยากต้องใช้เวลากว่า 3 ปี ซึ่งมากกว่าการหัดปี่จุมที่ใช้เวลาเพียง 3 เดือนเท่านั้น ส่งผลให้ไม่ค่อยมีผู้สนใจที่จะสืบทอดพิณเปี้ยะมากนัก ประกอบกับเทคโนโลยีความเจริญต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันก็ทำให้ความสำคัญในการนำเอาพิณเปี้ยะมาใช้บรรเลงในชีวิตประจำวันลดลง คงเหลือไว้แต่เพียงผู้เฒ่าผู้แก่ และกลุ่มนักดนตรีบางกลุ่มในสังคมดนตรีล้านนาปัจจุบันที่ยังสนใจศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีพิณเปี้ยะ รวมทั้งกลวิธีในการบรรเลงพิณเปี้ยะ ซึ่งกลุ่มคนดนตรีในล้านนาเหล่านี้ยังพอจะบรรเลงพิณเปี้ยะได้อยู่ แต่ความนิยมก็เริ่มลดน้อยลงมากแล้วในปัจจุบัน

คำสำคัญ: พินเปี้ยะ, พินน้ำเต้า, เครื่องดนตรีล้านนาโบราณ

“Phin Pia”, a musical instrument in the ancient Lanna culture from the past to the present

Received : 12 January 2025

Revised : 08 May 2025

Accepted : 13 May 2025

Nattapong Pundontong

Music major curriculum Faculty of Humanities and Social Sciences

Uttaradit Rajabhat University

corresponding author e-mail: p.nattapongoboethai@gmail.com

Abstract

“PHIN PIA” is a musical instrument in Lanna culture. It is extremely difficult to find a performer and history in today's Lanna society. Also, the Phin Pia is an instrument with an obscure origin, making it difficult to find its true origin. From which culture did Lanna culture derive its influence from this instrument? Some theories say that the Phin Pia contained in Lanna was directly influenced by the instrument. In neighboring countries, such as Cambodia, for a long time, it is called “Krasamui” And it is known among musicians in general to call this instrument “Phinnamtao” According to interview transcripts Reliable documentation and the words of the philosopher musicians in Lanna. The Phin Pia is probably a metaphorical instrument. Established in the Lanna region with metallurgical technology based on the knowledge and experience of the Lanna people in the past, the Phin Pia is also a less popular instrument because of the difficult instrumental method and the rather complicated process of producing " musical instrument head of Phin Pia ". In the past, to be able to cast a musical instrument head of Phin Pia. Must be a very knowledgeable metal casting craftsman, and the person who will have a lyre in his possession may have to be an aristocratic person. In Lanna society in the past, because the people of the bourgeoisie would have the wealth and strength of the people who had the knowledge and ability to cast metals. and be a skilled handsome worker in his own care.

Currently, the most popular type of lyre played among Lanna musicians is only two-string, three-string, four-string, and five-string lyre, which is said above that the spring harp is a musical instrument that can be learned and difficult to play. Therefore, not many people are interested in inheriting the Phin Pia. Coupled with various technological advancements. In modern times, the importance of using the Phin Pia in everyday play has decreased. Only the elders and some groups of musicians in the current Lanna music society are still interested in studying various information about the instruments of the Phin Pia, including the tactics of playing the Phin Pia.

Keywords: Spring harp, Hua Phin Pia, gourd harp

1. พิณเป็ญะกับสังคml้านนาในอดีต

“พิณเป็ญะ” เป็นเครื่องดนตรีที่ปรากฏชื่ออยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ล้านนามาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 20 และคำว่า “เป็ญะ” ภาษาล้านนานั้นหมายถึง “การอวด” ซึ่งการอวดในความหมายของเครื่องดนตรีชนิดนี้น่าจะเป็นการอวดใน 2 ลักษณะ คือ 1) การอวดฝีมือทางการบรรเลงดนตรี และ 2) เป็นการอวดร่างกายของผู้บรรเลงพิณเป็ญะเอง การอวดในสองลักษณะนี้มีนัยยะที่ต่างกัน

การอวดในลักษณะแรก เป็นการอวดทักษะและความฉลาดหลักแหลมของผู้บรรเลง เนื่องจากพิณเป็ญะเป็นเครื่องดนตรีที่ต้องใช้เทคนิคที่เรียกว่า “ฮาโมนิค” หรือ เทคนิคการทำให้เกิดเสียงซ้อนในสายของเครื่องดนตรี ในกรณีของพิณเป็ญะนี้ ผู้บรรเลงจะต้องดีดสายพิณเป็ญะให้เกิดเสียงของฮาโมนิคสามตำแหน่งในสายเดียว เรียกว่า เทคนิคการ “ป็อก” คือการห้ามเสียงของสายพิณเป็ญะก่อนที่จะดีดลงบนตำแหน่งของสายตามตำแหน่งที่ต้องการ เมื่อดีดออกพร้อมกับห้ามเสียงของสายไปด้วยก็จะได้เสียงฮาโมนิคที่ต้องการ การห้ามเสียงนี้เรียกว่าเทคนิคการ “ปาน” เทคนิคการ “ป็อก” กับ “ปาน” นี้จะต้องทำพร้อมกัน แต่ด้วยการอธิบายของคนล้านนาในยุคอดีตที่อาจจะอธิบายด้วยทฤษฎีที่ไม่ลึกซึ้งมากนักเทคนิคการ “ป็อก” กับเทคนิคการ “ปาน” จึงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับนักดนตรีผู้ฝึกหัดพิณเป็ญะที่จะเริ่มต้นฝึกใหม่ หากนักดนตรีท่านใดทำตามคำแนะนำจากคำบอกเล่า (มุขปาถะ) ของผู้สอนได้ก็จะถือว่าเป็นผู้มีทักษะทางความคิดที่ฉลาดหลักแหลม และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในหมู่นักดนตรีพิณเป็ญะด้วยกัน (พระมหาธนพล ธรรมพโล, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2561)

ภาพ 1 เทคนิคการป็อกและเทคนิคการปาน
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง, 2548, น. 40)

การอวดในลักษณะที่สอง เป็นการอวดร่างกายกำยำแข็งแรงของผู้บรรเลงพิณเป็ญะเอง ซึ่งผู้บรรเลงพิณเป็ญะนั้น ในขณะที่บรรเลงจะต้องถอดเสื้อ เมื่อดีดพิณเป็ญะ หรือที่นักดนตรีล้านนาจะเรียกว่า “ป็อกเป็ญะ” เสียงที่กำธรเข้าไปในกะลาที่ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียงของพิณเป็ญะ จะส่งกระแสเสียงไปยังแผงอกของผู้บรรเลง สะท้อนกลับปมระหว่างกล่องเสียงกับแผงอกของผู้บรรเลง ลักษณะที่ผู้บรรเลงพิณเป็ญะต้องถอดเสื้อในขณะที่ทำการบรรเลงพิณเป็ญะนี้เอง จึงเป็นการอวดร่างกายอันกำยำของผู้บรรเลงไปด้วย

สังคml้านนาในสมัยอดีตเป็นสังคมที่มีเจ้าหลวงเป็นผู้ปกครองและเป็นเอกราชแก่ตนเอง ผู้คนล้านนาในสมัยนั้นมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ บ้างก็เลี้ยงสัตว์ยังชีพด้วยการหาเช่ากินค่า พอถึงเวลาพลบค่ำก็ไม่มีกิจกรรมใดที่ต้องทำเพื่อการเลี้ยงชีพอีกในเวลานั้น กิจกรรม “การอ้วสาว” จะเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังเวลาพลบค่ำนี้ ซึ่งบางบ้านก็จะชวนนอนกันแล้ว แต่ก็จะมีบางบ้านที่ยังมีกิจกรรมในครัวเรือนต่อเนื่องอยู่ เช่น การตำข้าว หรือการปั่นฝ้าย เป็นต้น และกิจกรรมเหล่านี้ก็จะป็นหน้าที่ของลูกสาวภายในบ้านหรือครัวเรือนนั้น ๆ กิจกรรมการอ้วสาวจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวชาวล้านนาในสมัยนั้นได้ไปพบปะ พูดคุย คบหาดูใจกัน เพื่อเป็นสะพานเชื่อมประสานความสัมพันธ์ในการสร้างครอบครัวต่อไปในอนาคตของคู่หนุ่มสาวชาวล้านนา

เครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาหลายชนิดจะมีบทบาทในกิจกรรมนี้มาก และคาดว่า “พิณเป็ญะ” น่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมในกิจกรรมนี้มากที่สุด หญิงสาวชาวล้านนาจะพิจารณาพูดคุยเชื่อมความสัมพันธ์กับชายหนุ่มที่สามารถบรรเลงพิณเป็ญะ

ได้เป็นอันดับต้น ๆ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชายหนุ่มชาวล้านนาในสมัยนั้นนิยมเสาะแสวงหา และนิยมนำพิณเปี้ยะมาบรรเลงด้วยเช่นกัน เพื่อต้องการให้ตนเองเป็นที่ต้องการและชื่นชอบของหญิงสาวชาวล้านนาในสมัยนั้น (เจ้าอธิการเพทาย พรหมโช ได้เป็นโต, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2552) ด้วยเหตุที่หญิงสาวชาวล้านนาเมื่อเห็นชายหนุ่มที่บรรเลงพิณเปี้ยะได้ ก็จะพิจารณาชายหนุ่มผู้นั้นเป็นพิเศษ เพราะถือว่าชายหนุ่มล้านนาผู้นั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีภูมิรู้ และยังมีฐานะทางสังคมที่ค่อนข้างจะร่ำรวย เนื่องจากการที่จะมีหัวพิณเปี้ยะสักชิ้นได้นั้นจะต้องมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ชายหนุ่มที่บรรเลงพิณเปี้ยะในกิจกรรมแอ่วสาวนี้จึงถูกคาดหวังว่าจะต้องมีฐานะที่ดีตามความนิยมของสังคมล้านนาในสมัยนั้นไปด้วย ผู้ชายชาวล้านนาโดยส่วนมากในสมัยโบราณมักจะปฏิบัติวิธีการแอ่วสาวแบบนี้สืบทอดมาจนกลายเป็นประเพณี ทั้งนี้การ “เปี้ยะ” หรือการ “อวด” ทั้งสองแบบที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการสืบทอดทั้งองค์ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของพิณเปี้ยะ และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีล้านนาโบราณที่มีความเกี่ยวข้องกับพิณเปี้ยะให้คงอยู่ ถึงแม้ประเพณีการแอ่วสาวของชายชาวล้านนาในปัจจุบันจะสูญหายไปแล้ว แต่ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีชนิดนี้ก็ยังคงอยู่กับคนล้านนามาได้จนถึงปัจจุบัน

นักวิชาการทางดนตรีล้านนาในปัจจุบันได้สันนิษฐานการเดินทางเข้ามามีบทบาททางวัฒนธรรมล้านนาของพิณเปี้ยะในล้านนาไว้ถึง 2 เส้นทางใหญ่ ๆ ไว้ดังนี้ คือ

1. เส้นทางที่ 1 ที่พิณเปี้ยะอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียผ่านประเทศพม่า เข้าสู่ล้านนาทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน และได้แพร่เข้าสู่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของล้านนาในสมัยนั้นในที่สุด แต่เส้นทางนี้นักวิชาการทางดนตรีล้านนาส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเป็นข้อสันนิษฐานที่เชื่อไม่ได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากหาหลักฐานมาอ้างอิงอย่างชัดเจนไม่ได้ และปัจจุบันความเชื่อในเรื่องเส้นทางของพิณเปี้ยะเส้นทางนี้ก็ยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานที่เชื่อกันว่า นักวิชาการดนตรีล้านนารุ่นก่อน ๆ สันนิษฐานขึ้นมาเลื่อนลอยเพื่อตอบสนองทฤษฎีของตนเองเท่านั้น อีกทั้งเนื่องจากมีหลักฐานความน่าจะเป็นเรื่องเส้นทางของพิณเปี้ยะเส้นทางที่ 2 มากกว่าด้วย

ภาพ 2 แผนที่เส้นทางพิณเปี้ยะ เส้นทางที่ 1

ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนตอง, 2548, น. 13)

2. เส้นทางที่ 2 ที่พิณเปี้ยะเข้ามาสู่ล้านนานั้น นักวิชาการดนตรีล้านนาอีกกลุ่มหนึ่งได้สันนิษฐานและมีหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนว่าพิณเปี้ยะน่าจะเข้ามาสู่ล้านนาจากทางประเทศกัมพูชาตามหลักฐานเอกสารทางวิชาการแสดงให้เห็นว่าเส้นทางดังกล่าวนี้พิณเปี้ยะได้เดินทางมาจากอินเดียเช่นเดียวกันเส้นทางแรก แต่ไม่ได้เข้ามาทางประเทศพม่าโดยตรง การเดินทางของพิณเปี้ยะเส้นทางที่ 2 นี้ ต้นแบบของพิณเปี้ยะได้เดินทางจากอินเดียเข้าสู่ประเทศอินโดนีเซียก่อน เข้าสู่ประเทศกัมพูชา และเดินทางเลยขึ้นมาทางตอนเหนือของกัมพูชา จนขึ้นมาถึงพื้นที่ที่เป็นดินแดนล้านนาในภาคเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน

นักวิชาการดนตรีล้านนาในกลุ่มนี้ยังเชื่อและคาดการณ์อีกว่าเส้นทางของการเข้ามาสู่วัฒนธรรมดนตรีในล้านนาของพิณเปี้ยะเส้นทางนี้ ยังเป็นเส้นทางเดียวกันกับเส้นทางที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาพุทธจากอินเดียเข้ามาสู่ประเทศไทยอีกด้วย หลักฐานชิ้นสำคัญของเส้นทางนี้ คือ รูปจำหลักหินนักดนตรีตีพิณที่มีลักษณะคล้ายพิณเปี้ยะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ในประเทศ

อินโดนีเซีย ซึ่งมหาวีรหารนี้น่าจะมีอายุไม่น้อยกว่า 1,200 ปีมาแล้ว แต่หากจะกล่าวกันตามความเป็นจริงแล้วรูปทรงของพินที่นักดนตรีในรูปจำหลักหินติดนั้น เป็นพินที่มีรูปทรงคล้ายพินเปียะที่เรียกว่า “พินเอกธารา” หรือ “พินสายเดี่ยว” ซึ่งมีกล่องเสียงเป็นผลน้ำเต้า และคาดการณ์ว่าพวกพราหมณ์น่าจะนำมาใช้ติดเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ

รูปจำหลักหินที่เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญนี้ เป็นรูปจำหลักหินที่คาดว่าน่าจะมีอายุมากกว่ารูปจำหลักหินอื่นที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย และจากหลักฐานรูปจำหลักหินนักดนตรีติดพินนี้ ยังแสดงให้เห็นอีกว่าวัฒนธรรมพินที่มีรูปแบบของพินที่คล้ายกับพินเปียะ ได้เผยแพร่มาจากอินเดียพร้อมกับศาสนาและความเชื่อ เข้าสู่อินโดนีเซียไม่น้อยกว่า 1,200 ปีมาแล้วเช่นกัน แต่ในปัจจุบันไม่พบหลักฐานว่าชาวอินโดนีเซียกลุ่มใดสามารถเล่นพินชนิดนี้ได้เลย (ณรงค์ สมิทธิธรรม, 2545, น. 127)

ภาพ 3 แผนที่เส้นทางพินเปียะ เส้นทางที่ 2
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนตอง, 2548, น. 14)

เส้นทางสายวัฒนธรรมของพินเปียะเส้นทางที่ 2 นี้ เมื่อเส้นทางวัฒนธรรมพินเปียะเดินทางเข้าสู่อินโดนีเซียแล้ว และเดินทางเลื้อยเข้าไปสู่เขตพื้นที่ของประเทศกัมพูชานั้น ยังมีหลักฐานอีกชิ้นที่สำคัญที่ปรากฏให้เห็นว่าพินเปียะได้แพร่เข้าไปสู่ประเทศกัมพูชา คือ รูปจำหลักหินนักดนตรีติดพินเปียะเช่นเดียวกันในประเทศอินโดนีเซีย แต่หากรูปจำหลักหินนี้มีความแตกต่าง และอายุของรูปจำหลักหินน่าจะน้อยกว่าของประเทศอินโดนีเซีย รูปจำหลักหินที่ปรากฏในประเทศกัมพูชานั้น เป็นรูปจำหลักหินนางเทพอัปสรติดพินคล้ายพินเปียะ หรืออาจจะเป็นพินน้ำเต้าสายเดี่ยว รูปจำหลักหินนี้เป็นรูปจำหลักหินที่อยู่ในปราสาทหินนครวัด และยังมีรูปจำหลักหินนางอัปสร 5 นางเล่นเครื่องดนตรีที่อำเภอคูบัว จังหวัดราชบุรี ที่คาดว่าน่าจะจำหลักขึ้นในสมัยใกล้เคียงกันกับรูปจำหลักหินที่ปราสาทนครวัด รูปจำหลักหินทั้งสองพื้นที่เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่แสดงให้เห็นและยืนยันเส้นทางของวัฒนธรรมพินเปียะที่เดินทางเข้ามาสู่วัฒนธรรมดนตรีในล้านนา ซึ่งรูปจำหลักหินทั้งสองพื้นที่น่าจะจำหลักไว้ในราวพุทธศตวรรษที่ 17 หรือเมื่อราว 500 – 1,500 กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว

ภาพ 4 ปฏิมากรรมรูปปั้นปูนดำเกี่ยวกับนักดนตรี
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนตอง, 2548, น. 118)

เส้นทางวัฒนธรรมของพินเปียะ เส้นทางที่ 2 นี้ นักวิชาการดนตรีในภาคเหนือในปัจจุบันเชื่อถือเป็นอย่างมากว่า น่าจะเป็นเส้นทางที่ถูกต้องที่พินเปียะถูกเผยแพร่เข้ามา และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมดนตรีล้านนาในสมัยนั้นเป็นอันมาก เพราะจากหลักฐานหลาย ๆ ชิ้นที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น บ่งชี้ถึงเส้นทางการเดินทางและเผยแพร่เข้ามาที่มีอิทธิพลต่อดนตรีล้านนาของพินเปียะได้อย่างชัดเจน และหลักฐานที่เป็นภาพจำหลักฐานแต่ละชิ้นที่บ่งบอกตามเส้นทางดังกล่าวก็สามารถพิสูจน์การเวลา หรือเส้นทางวัฒนธรรมของพินเปียะที่เกิดขึ้นแล้วได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามเส้นทางการเข้ามาสู่ล้านนาของพินเปียะทั้ง 2 เส้นทางนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในกลุ่มนักดนตรีชาวล้านนา แต่ก็ทำให้เกิดการสืบทอดพินเปียะในล้านนาแบ่งออกเป็น 2 สาย คือการสืบทอดพินเปียะในกลุ่มล้านนาสายตะวันออก ได้แก่ จังหวัดลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และอุตรดิตถ์บางส่วน และอีกส่วนคือล้านนาตะวันตก ได้แก่ จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอนบางส่วน และถึงจะเป็นที่ถกเถียงกันในกลุ่มนักดนตรีที่บรรเลงพินเปียะแต่ก็ทำให้มีการสืบทอดพินเปียะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมดนตรีล้านนาคู่ปัจจุบันอย่างแพร่หลายเป็นวงกว้าง

2. พินเปียะกับระบบการปกครองในล้านนา

ในสมัยโบราณที่ล้านนายังมี “เจ้าหลวง” เป็นผู้ปกครองอยู่นั้น ผู้ที่เป็นเจ้าหลวงมักจะมีการเลี้ยงช้างเพื่อใช้ประโยชน์จากช้างหลายประการ บ้างก็ใช้ลากไม้ หรือแม้กระทั่งเพื่อป้องกันภัยและบารมีของตนเองทั้งยังมีคนงานที่ใช้เลี้ยงช้างเหล่านี้ด้วย คนงานที่คอยเลี้ยงช้างเหล่านี้ก็มักจะเป็นชนชาติที่มีเชื้อสายของชาว “ส่วย” ที่อพยพมาพึ่งใบบุญของเจ้าหลวง กลุ่มคนเหล่านี้มีรากมาจากประเทศกัมพูชา ซึ่งชนชาวล้านนาในสมัยนั้นมักจะเรียกหรือคุ้นเคยกับชนชาวส่วยในอีกชื่อหนึ่งว่า “ขมุ” และเป็นที่ทราบกันดีในสมัยนั้นว่าชนชาวส่วยหรือขมุ มีความชำนาญในการเลี้ยงช้างเป็นอย่างมาก จนเป็นที่ไว้วางใจของเจ้าหลวงหรือเจ้านายชนชั้นปกครองของล้านนาในสมัยก่อน และช้างนั้นก็เปรียบเสมือนสมบัติอันล้ำค่าชิ้นหนึ่งที่จะต้องรักษาไว้เป็นอย่างดี ชนชาวส่วยหรือขมุก็ทำหน้าที่ในการรักษาสมบัติประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี (ธนพร นุตสาระ, 2553, น. 124)

เจ้าหลวงที่นิยมเลี้ยงช้างเอาไว้ นั้น มักจะใช้ช้างในการชักลากไม้มากกว่าการใช้ประโยชน์อย่างอื่น เนื่องจากธุรกิจของเจ้าหลวงในล้านนาสมัยก่อนคือธุรกิจสัมปทานป่าไม้ เจ้าหลวงจะมีรายได้หลักจากธุรกิจนี้มาก ชนชาวขมุก็มักจะถูกเกณฑ์ให้มาเลี้ยงช้างของเจ้าหลวงด้วยเช่นกัน ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นไว้แล้วว่า กลุ่มชนชาวขมุเป็นกลุ่มชนที่มีความรู้เกี่ยวกับช้างเป็นอย่างดี จึงได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหลวงเรื่องการเลี้ยงช้างในการสัมปทานป่าไม้ และเมื่อมีงานราชการเกี่ยวกับการที่ต้องใช้ช้างเมื่อใด ก็จะต้องมีชาวขมุเป็นผู้ที่คอยดูแลเรื่องเกี่ยวกับช้างให้กับเจ้าหลวงอยู่เสมอ

มีนักวิชาการทางดนตรีในล้านนาหลายท่านให้ความเห็นว่า เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาวขมุในล้านนาที่มีความเกี่ยวข้องกับช้างนี้เอง ชนชาวขมุจึงน่าจะเป็นผู้นำเอาวัฒนธรรม “พินน้ำเต้า” หรือ “พินเปียะ” เข้ามาสู่วัฒนธรรมดนตรีของล้านนา โดยชาวขมุจะนำเอาพินเปียะมาเล่นบรรเลงเพื่อคลายเหงาในขณะที่ตนเองกำลังเลี้ยงช้างไปด้วย และอาจเกิดการทำขึ้นส่วนของหัวพินเปียะหลุดหล่นตกหายบ้าง หรืออาจมีการลืมพินเปียะวางทิ้งไว้ทั้งคัน แล้วลืมนำกลับออกไปจากคอกช้างภายในบริเวณพื้นที่คุ้มเจ้าหลวง จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันดีในสมัยต่อมาว่า หากนักดนตรีที่ชอบบรรเลงพินเปียะอยากได้หัวพินเปียะเก่าจะต้องไปค้นหาในบริเวณที่เคยเป็นคอกช้างเก่ามาก่อน และเป็นที่รู้กันดีในหมู่นักดนตรีนักวิชาการดนตรีล้านนาว่ามักจะพบชิ้นส่วนของหัวพินเปียะเก่าในบริเวณที่เป็นคอกช้างเก่าในบริเวณพื้นที่ของคุ้มเจ้าหลวงเสมอ

ภาพ 5 รูปชายหนุ่มตีพิณน้ำเต้า
ที่มา: (พิณโบราณ, 2567)

ชิ้นส่วนที่เรียกว่า “หัวพิณเปี้ยะ” นี้ มีความสำคัญต่อพิณเปี้ยะเป็นอันมาก เพราะการที่พิณเปี้ยะคันนั้น ๆ จะมี กระแสเสียงที่ดังกังวานหรือไม่ ก็จะขึ้นอยู่กับหัวพิณเปี้ยะนี้เอง มักจะนิยมหล่อให้เป็นรูปหัวช้าง หรือรูปหัวสัตว์หิมพานต์ต่าง ๆ แต่ที่นิยมกันเป็นอย่างมากคือการหล่อให้เป็นรูปหัวช้าง เพราะถือว่าช้างเป็นสัตว์พาหนะที่แสดงถึงบารมีของผู้ครอบครอง หรือ หมายถึงอำนาจบารมีของเจ้าหลวงนั่นเอง

ภาพ 6 รูปภาพหัวพิณเปี้ยะที่หล่อเป็นรูปหัวช้าง
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง, 2548, น. 16)

ลักษณะพิณเปี้ยะที่ชาวขม้นำเข้ามานั้น สันนิษฐานว่า เริ่มแรกยังคงเป็นพิณที่มีลักษณะเป็นพิณสายเดียวอยู่ ต่อมา นักดนตรีชาวล้านนาที่พบเห็นการเล่นพิณของชาวขมจึงได้นำเอามาพัฒนาให้มีวิธีการบรรเลงที่ง่ายขึ้น โดยการเพิ่มสายของพิณ ให้มีจำนวนที่มากขึ้น และมีการหลอมโลหะหลายชนิดผสมกัน เช่น ทองแดง ดีบุก เงิน ทอง ตะกั่ว เป็นต้น แล้วหล่อขึ้นให้เป็น หัวของพิณใหม่ โดยลักษณะเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหล่อให้เป็นรูปหัวของ “ช้าง” หรือ รูปของ “นกหัสดีลิงค์” โลหะที่หล่อผสมกันระหว่างโลหะต่าง ๆ นี้ นักดนตรีชาวล้านนาจะเรียกว่า “ทองแซ” หรือที่ช่างหล่อโลหะทางภาคกลาง จะเรียกว่า “สัมฤทธิ์”

ภาพ 7 รูปภาพชายหนุ่มตีพิณเปี้ยะในลักษณะต่าง ๆ
ที่มา: (พิณโบราณ, 2567)

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้พิณเปี้ยะไม่เป็นที่รู้จักในสังคมคนล้านนาและถูกลดความนิยมลง ในยุคที่มีเจ้าหลวงเป็นผู้ปกครอง สันนิษฐานกันว่าเกิดจากที่พิณเปี้ยะอาจจะถูกเจ้าผู้ครองนครในสมัยนั้นห้ามเล่นอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ส่วนสาเหตุที่ทำให้ถูกห้ามนั้นได้มีนักวิชาการทางดนตรีล้านนาบางกลุ่มได้สันนิษฐานว่า มีผู้นำเอาพิณเปี้ยะมาเป็นอาวุธทำร้ายร่างกายกันในการ “แอ้วสาว” ของชายหนุ่มล้านนาในสมัยอดีต ซึ่งพิณเปี้ยะอาจจะไม่ได้ถูกสั่งห้ามเล่นจากเจ้าผู้ครองนครในสมัยนั้นด้วยสาเหตุที่ถูกนำมาใช้เป็นอาวุธทำร้ายกัน แต่อาจเกิดจากสาเหตุอื่นนอกเหนือจากสองสาเหตุที่ได้กล่าวไปแล้ว

สงกรานต์ สมจันทร์ ได้มีมุมมองในเชิงวิชาการว่า “เรื่องการห้ามตีพิณเปี้ยะน่าจะอยู่ในความทรงจำของผู้คนมาตั้งแต่สมัยเริ่มศึกษาเรื่องพิณเปี้ยะโดยอาจารย์ Dyck แล้ว แต่ความจริงเปี้ยะไม่ได้ถูกใช้เป็นอาวุธดังที่เข้าใจ แต่มีการสั่งห้ามพระสงฆ์ตีพิณเปี้ยะในวัดเพราะผิดพระธรรมวินัย ตลอดจนห้ามชายหนุ่มไปเล่นเปี้ยะในวัด เพราะจะเป็นการยุยงส่งเสริมพระสงฆ์ให้ไม่สำรวมได้ ซึ่งเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในเอกสารชั้นต้น คือ โอวาทานุสาสนีของคณะสงฆ์เชียงใหม่ พบการประกาศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับดนตรีครั้งแรกในสมัยพญาเจ้าบ้าน (พ.ศ. 2319)” (สงกรานต์ สมจันทร์, 2558, น. 79)

ไม่ว่าความนิยมการเล่นพิณเปี้ยะในสมัยเจ้าหลวงปกครองจะถูกลดลงด้วยสาเหตุใด และนักวิชาการดนตรีในล้านนาจะมีเหตุผลในการสันนิษฐานการลดความนิยมการเล่นพิณเปี้ยะในล้านนาแบบไหน แต่พิณเปี้ยะในความทรงจำของนักดนตรีในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบัน เชื่อกันว่าพิณเปี้ยะไม่น่าถูกนำมาใช้เป็นอาวุธได้ และยังเป็นเครื่องดนตรีที่มีกระแสนเสียงที่น่าหลงใหล เป็นเครื่องดนตรีที่นักวิชาการดนตรีล้านนาในยุคปัจจุบันให้ความสนใจอย่างแพร่หลาย เพราะบ่งบอกและแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นดนตรีในภูมิภาคล้านนาได้เป็นอย่างดี

3. พินเปี้ยะกับการสืบทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีล้านนาในยุคปัจจุบัน

หลังจากสมัยยุคเจ้าหลวงปกครองล้านนา ความรู้และวิธีการบรรเลงพิณเปี้ยะในวัฒนธรรมดนตรีล้านนาได้หายไป และเสื่อมความนิยมไปชั่วขณะหนึ่งจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีนักวิชาการดนตรีทางมานุษยดนตรีวิทยารวบรวมและสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับพิณเปี้ยะอีกครั้ง และจากข้อมูลทางมานุษยดนตรีวิทยานี้เอง ทำให้พิณเปี้ยะกลับมาเป็นที่สนใจในวงวิชาการทางดนตรีล้านนาอีกครั้ง และเป็นที่ยอมรับในวัฒนธรรมดนตรีล้านนาอย่างแพร่หลายในวงกว้าง

ข้อมูลทางมานุษยดนตรีวิทยาต่าง ๆ เหล่านี้มีข้อมูลความรู้ที่เชื่อว่าพิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีที่ก่อวิวัฒนาการขึ้นในภูมิภาคล้านนาด้วยเทคโนโลยีทางโลหกรรม ด้วยความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มชนชาวล้านนาในสมัยอดีต และกลุ่มชนชาวล้านนาในอดีตนั้นก็น่าจะมีมติความเชื่อว่าพิณเปี้ยะอาจจะได้ต้นแบบและวิวัฒนาการจากเครื่องดนตรีที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน ซึ่งตามหลักฐานแล้วก็น่าจะหมายถึง “กระแสมุย” หรือ “กระแสดิ่ว” ในวัฒนธรรมดนตรีในประเทศกัมพูชาปัจจุบัน มีความน่าจะเป็นว่ามีการถ่ายโอนวัฒนธรรมดนตรีเข้ามาสู่ล้านนาโดยการทำธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้ ต้นทางของเครื่องดนตรีในลักษณะนี้น่าจะมีต้นแบบมาจากเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่งในอินเดีย แต่ปลายทางของเครื่องดนตรีได้ถูกอภิวัดให้เข้ากับวัฒนธรรมดนตรีของล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

การที่ความนิยมพิณเป็ยะในล้านนาซบเซาลงถึงที่สุดในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประกอบกับล้านนาในช่วงนั้นได้รับอิทธิพลจากดนตรีทางตะวันตกเข้ามาเป็นอันมากและอย่างแพร่หลาย และการที่พิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเบาจึงทำให้พิณเป็ยะถูกลดบทบาทและลดความนิยมลงในช่วงเวลานั้น ต่อมานักวิชาการด้านมานุษยดนตรีวิทยาชาวอเมริกัน คือ เจอร์ลด์ พี ไคค์ (Gerald P. Dyck) ได้เขียนบทความเรื่อง “The Vanishing Phia : An Ethnomusicological Photo-Story” หรือ บทความเรื่อง “พิณเป็ยะที่หายไป” ในปี พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นบทความที่กล่าวถึงการทำงานทางดนตรีภาคสนามของ เจอร์ลด์ พี ไคค์ ในปี พ.ศ. 2510 จนถึง ปี พ.ศ. 2514

ภาพ 8 รูปภาพของอาจารย์เจอร์ลด์ พี ไคค์ (Gerald P. Dyck) นักดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomusicologist)
ดนตรีล้านนาคนแรก
ที่มา: (สงกรานต์ สมจันทร์, 2559, น. 2)

บทความที่ เจอร์ลด์ พี ไคค์ ได้เขียนถึงพิณเป็ยะนั้น เป็นบทความสำคัญบทความหนึ่งที่กล่าวถึงเครื่องดนตรีพิณเป็ยะที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคมดนตรีล้านนาและกำลังขาดผู้คนที่จะสืบทอดในขณะนั้น อาจารย์เจอร์ลด์ พี ไคค์ ได้ทำการสัมภาษณ์นักดนตรีที่บรรเลงพิณเป็ยะที่หลงเหลืออยู่ในขณะนั้น พร้อมกับได้บันทึกเสียงคำสัมภาษณ์และการบรรเลงพิณเป็ยะของผู้คนเหล่านั้นเอาไว้ ซึ่งนักดนตรีพิณเป็ยะทั้งหมดเป็นชายชราเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ในบทความเกี่ยวกับพิณเป็ยะของอาจารย์เจอร์ลด์ พี ไคค์ เป็นการกล่าวถึงวิธีการบรรเลง ประวัติและพัฒนาการ ตลอดจนลักษณะทางกายภาพของพิณเป็ยะโดยสังเขป และหลังจากที่บทความนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ออกไปได้ทำให้นักวิชาการทางดนตรีในภาคเหนือเกิดความตื่นตัวและเกรงว่าพิณเป็ยะกำลังจะสูญหายไปจากล้านนา

เมื่อบทความเกี่ยวกับพิณเป็ยะของ เจอร์ลด์ พี ไคค์ ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ออกไปในปี พ.ศ. 2518 จึงเกิดกระแสอนุรักษ์นิยมขึ้นในวงการดนตรีล้านนาและได้มีการออกสำรวจหานักดนตรีพิณเป็ยะที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะนั้น โดยการสนับสนุนช่วยเหลือจากนักดนตรีและนักวิชาการดนตรีล้านนาในขณะนั้น เช่น ผศ.ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ คุณเจริญ มโนเพชร อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี เป็นต้น ได้ช่วยกันค้นหานักดนตรีพิณเป็ยะจนได้พบกับพ่ออ้อยคำแปง โนจา ในวัยอายุ 77 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2522 นักดนตรีพิณเป็ยะ 4 สายที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 พบพ่ออ้อยใจ บุญมาดี อายุ 63 ปี นักดนตรีพิณเป็ยะ 2 สายที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2526 ได้พบพ่ออ้อยวัน ภาเกิด นักตีพิณเป็ยะ 2 สายที่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่อีกท่านหนึ่ง

พ่ออ้อยนักตีพิณเป็ยะที่ได้กล่าวมาทุกท่านนั้นได้ถูกค้นพบโดย ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ ในเวลาไล่เลี่ยกัน และต่อมาอาจารย์ธีรยุทธ ยวงศรี จากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ได้ขอให้ ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ พาไปพบพ่ออ้อยคำแปง โนจา ที่จังหวัดเชียงรายในราวปี พ.ศ. 2527 – 2528 และอาจารย์ธีรยุทธ ยวงศรีได้เสนอต่อวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ให้เชิญพ่ออ้อยคำแปง โนจา มาถ่ายทอดวิธีการบรรเลงพิณเป็ยะแก่อาจารย์และนักศึกษาที่สนใจพิณเป็ยะในวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ในขณะนั้น

จนความรู้เรื่องพิณเป็ยะเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในจังหวัดเชียงใหม่ในเวลาไม่นาน และพิณเป็ยะยังได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมอีกด้วย (ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2566)

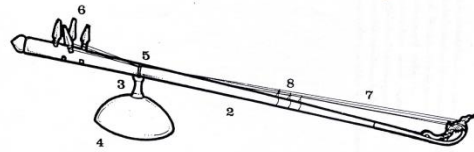
ภาพ 9 รูปภาพของอาจารย์ ผศ.ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปันดอนตอง, 2548, น. 60)

อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าความรู้เรื่องพิณเป็ยะที่อยู่ในลำนานาปัจจุบัน มีความแตกต่างจากองค์ความรู้เรื่องพิณกระแสมวยของประเทศกัมพูชา ถึงจะเป็นเครื่องดนตรีที่มีความคล้ายคลึงกันแต่ก็มีความแตกต่างกันที่สายของเครื่องดนตรี ซึ่งพิณเป็ยะของลำนานานั้นจะมีสายพิณที่มากกว่าพิณกระแสมวยของประเทศกัมพูชา โดยพิณเป็ยะในลำนานาจะมีสายมากที่สุดถึง 7 สายด้วยกัน ปัจจุบันพิณเป็ยะ 6 สาย และ 7 สาย ไม่มีผู้สืบทอดการบรรเลงหลงเหลืออยู่แล้ว ยังคงหลงเหลือผู้บรรเลงเพียงแต่พิณเป็ยะ 2 สาย 3 สาย 4 สาย และ 5 สาย เท่านั้น โดยเฉพาะพิณเป็ยะ 4 สาย ที่ยังหลงเหลือผู้บรรเลงได้อีกหลายท่าน อาจกล่าวได้ว่าพิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีลำนานาที่เป็นที่รู้จักไม่กว้างขวางเท่าใดนักในหมู่นักดนตรีลำนานาปัจจุบัน

3.1 ส่วนประกอบของพิณเป็ยะ

พิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะทางกายภาพ จะมีลักษณะคล้ายกับสะล้อที่เป็นเครื่องสี แต่อันที่จริงพิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่มีองค์ประกอบไม่เหมือนกับสะล้อเลย ซึ่งองค์ประกอบของพิณเป็ยะจะประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

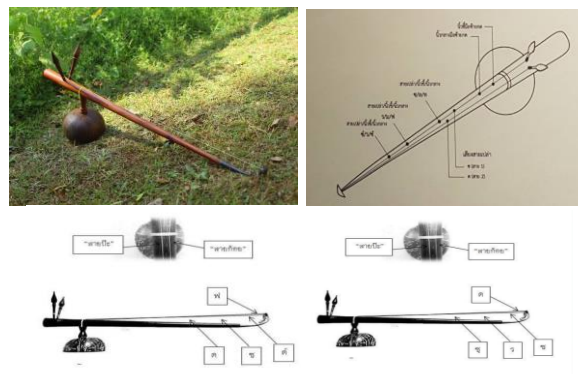
1. **หัวเป็ยะ** ทำขึ้นด้วยสารพัดล่อนเป็นท่อน กลวงเฉพาะตอนปลายเพื่อที่สำหรับใช้สวมติดกับคันทวน
2. **คันทวน** ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เหลาให้กลมเป็นทรงกระบอก เหลาข้างหนึ่งให้ใหญ่และค่อย ๆ กลึงให้เรียวเล็กลงไปถึงปลายอีกข้างหนึ่ง
3. **เสาคว่ำ** ทำขึ้นจากไม้เนื้อแข็งเช่นกันกับคันทวน เหลาเป็นทรงกระบอกแต่มีขนาดสั้นกว่ามาก เป็นส่วนที่ต่อระหว่างกล่องเสียงกับคันทวน ภายในเจาะทะลุถึงกันเพื่อใส่สายรัดอก
4. **กล่องเสียง** ทำด้วยกะลามะพร้าวผ่าครึ่งซีกตามขวาง ขัดให้เกลี้ยงและบาง
5. **สายรัดอก** ทำด้วยผิวนาย หรือ หนังวัว นำมาจักให้เป็นเส้นแบน
6. **ลูกบิด** ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หรือ ไม้ไผ่ที่แก่จัด เหลาให้เป็นรูปทรงกระบอก ปลายด้านหนึ่งเหลาให้มีขนาดเล็กเพื่อที่จะเสียบเข้ากับคันทวนเป็นหลักยึดสาย
7. **สายเป็ยะ** ทำจากเส้นลวดทองแดง ทองเหลือง เงิน สายเบรกรถจักรยาน และโลหะอื่นๆ
8. **หนองสาย** เป็นการใช้เส้นไหม หรือ เส้นด้ายผูกแล้วดึงหรือรั้งลงไปให้หย่อนลงเป็นมุม ทำให้เกิดเสียงของพิณเป็ยะเพิ่มมากขึ้น (จะหนองสายในพิณเป็ยะตั้งแต่พิณเป็ยะ 3 สายขึ้นไป)

ภาพ 10 รูปภาพแสดงองค์ประกอบตำแหน่งส่วนต่าง ๆ ของพิณเปี้ยะ
ที่มา: (ณัฐพงศ์ ปั่นดอนตอง, 2548, น. 19)

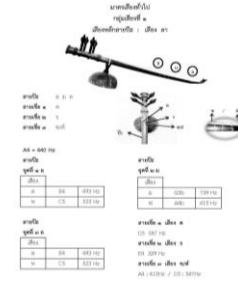
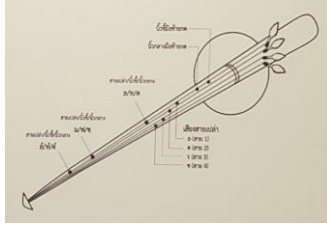
3.2 บันไดเสียงและการตั้งเสียงพิณเปี้ยะ

จากการสืบค้นข้อมูลตามเอกสารต่าง ๆ พร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เกี่ยวกับพิณเปี้ยะพบว่า พินเปี้ยะ 2-5 สายมีเสียงโอเวอร์โทนของสายป๊อกแบ่งออกเป็น 3 ตำแหน่งหลัก ประกอบไปด้วยโน้ต “ซ ร ซ” (G D G) หรือ “ล ม ล” (A E A) โดยเทียบเป็นเสียงคู่ 4 และคู่ 5 ตามลำดับ พินเปี้ยะ 2-5 สายจะมีกลุ่มเสียงที่เป็นเสียงแนวทำนองหลักและมีการตั้งสายป๊อกและสายจกในรูปแบบของเสียงที่เป็นเสียงคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 และ คู่ 5 กล่าวคือ การตั้งสายพิณเปี้ยะ 2 สาย สายป๊อกและสายจก จะตั้งเสียงสายเปล่าเป็นเสียงคู่ 4 โดยสายป๊อกของพิณเปี้ยะ 2 สายจะตั้งเสียงเป็นโน้ตเสียง “ซ” (G) และสายจกจะตั้งเสียงเป็นโน้ตเสียง “ด” (C) หรือในบางพื้นที่จะตั้งเสียงสายป๊อกเป็นเสียง “ด” (C) และสายจกจะตั้งเป็นเสียง “ฟ” (F) ขึ้นอยู่กับวิธีการของผู้ถ่ายทอดพิณเปี้ยะในแต่ละพื้นที่ด้วย

ภาพ 11 รูปภาพแสดงการตั้งเสียงและตำแหน่งการป๊อกและการจกพิณเปี้ยะ 2 สาย
ที่มา: (พิณโบราณ, 2567)

ส่วนการตั้งเสียงของพิณเปี้ยะ 3 สาย พินเปี้ยะ 4 สาย และพิณเปี้ยะ 5 สายนั้นจะต้องตั้งเสียงสายเปล่าของพิณเปี้ยะให้เป็นเสียงคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 และคู่ 5 โดยสายป๊อกของพิณเปี้ยะ 3-5 สายจะต้องตั้งเสียงสายเปล่าเป็นเสียง “ล” (A) และต้องตั้งเสียงสายเปล่าของสายจกในลำดับถัดไปให้เป็นเสียงคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 และคู่ 5 กล่าวคือ พินเปี้ยะ 3 สาย จะต้องตั้งเสียงสายเปล่าเป็นเสียงโน้ต “ล ด ร” (A C D) พินเปี้ยะ 4 สายจะต้องตั้งเสียงสายเปล่าเป็นเสียงโน้ต “ล ด ร ซ” (A C D G) และพิณเปี้ยะ 5 สายจะต้องตั้งเสียงโน้ตสายเปล่าเป็นเสียงโน้ต “ล ด ร ซ ฟ” (A C D G F) ทั้งนี้จะได้ยกตัวอย่างแผนภูมิการตั้งเสียงเพียงพิณเปี้ยะ 4 สายเท่านั้น เนื่องจากเป็นพิณเปี้ยะที่มีผู้นิยมเล่นบรรเลงเป็นจำนวนมากและแพร่หลายที่สุด

ภาพ 12 รูปภาพแสดงการตั้งเสียงและตำแหน่งการปักและการจกพิณเปี้ยะ 4 สาย
ที่มา: (พินโบราณ, 2567)

ในปัจจุบันพบว่าเทคนิคการสืบทอดพิณเปี้ยะและบรรเลงพิณเปี้ยะ 2 สายและพิณเปี้ยะ 4 สายมีเทคนิคการบรรเลงที่มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก แต่เทคนิคที่ถือว่าจำเป็นต่อการบรรเลงพิณเปี้ยะที่ผู้ศึกษาเรื่องพิณเปี้ยะจะต้องศึกษามี 8 เทคนิคหลัก แต่ละเทคนิคมีการแบ่งแยกรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ พินเปี้ยะ 2 สายจะประกอบไปด้วยเทคนิค ป็อก ปาน จก อุ่มไข ฮูด เต็ก สะตัก และลั่นนิ้ว ส่วนพิณเปี้ยะ 4 สายจะประกอบไปด้วยเทคนิค ป็อก ปาน จก อุ่มไข ฮูด เต็ก สะบัด และกรีน

บทสรุป

อาจกล่าวได้ว่าเครื่องดนตรีที่เรียกว่าพิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีที่หัดและฝึกฝนยากในสายตาของนักดนตรีล้านนารุ่นใหม่ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าคุณค่าในเครื่องดนตรีพิณเปี้ยะส่งผลต่อความสนใจในวัฒนธรรมดนตรีล้านนาในวงกว้าง นักดนตรีในล้านนาในปัจจุบันมีความตื่นตัวที่จะอนุรักษ์พิณเปี้ยะเอาไว้ให้คงอยู่คู่กับวัฒนธรรมดนตรีล้านนามากยิ่งขึ้น จึงพยายามหัดและฝึกฝนสืบทอดกันเพื่อให้เครื่องดนตรีชิ้นนี้ยังคงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีล้านนาต่อไป และความงดงามศิลปะแห่งเสียงของพิณเปี้ยะยังมีอิทธิพลต่อความเชื่อทางศาสนาพุทธพราหมณ์ในล้านนา เพราะถือว่าเป็นเสียงศักดิ์สิทธิ์กล่อมเกลาคิดใจให้สามารถนำทางไปสู่การบรรลุแห่งธรรมะอันประเสริฐได้

การศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดพิณเปี้ยะในปัจจุบันพบว่า พินเปี้ยะมีการสืบทอดกระจายตัวออกไปในดินแดนล้านนา ซึ่งแบ่งออกตามพื้นที่ได้ทั้งหมด 4 กลุ่มพื้นที่ด้วยกัน ประกอบด้วย พื้นที่กลุ่มเชียงใหม่และลำพูน กลุ่มลำปาง กลุ่มพะเยาและเชียงราย และกลุ่มอุดรดิตถ์ แพร่และน่าน ส่วนรูปแบบในการสืบทอดพิณเปี้ยะในกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้พบว่ามีรูปแบบการสืบทอดที่หลากหลายเช่นกัน ประกอบไปด้วย การสืบทอดสายตรงจากผู้ที่มีความรู้เรื่องพิณเปี้ยะ การสืบทอดสายข้างเคียงและการประยุกต์ การสืบทอดทางสายนักวิชาการและนักวิจัย การสืบทอดจากเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการสอนต่าง ๆ และการสืบทอดจากการสร้างบทบาทและหน้าที่ของพิณเปี้ยะในสังคมดนตรีล้านนาสมัยใหม่

อย่างไรก็ตามสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกโลกาภิวัตน์ รายล้อมไปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การอนุรักษ์พิณเปี้ยะที่เป็นเครื่องดนตรีล้านนาโบราณได้ดำรงอยู่ในสังคมล้านนาในยุคปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน ย่อมเกิดจากกลุ่มนักดนตรีล้านนาในปัจจุบัน รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ตระหนักถึงคุณค่า ส่งเสริมให้เรียนรู้ และสืบทอดอัตลักษณ์ต่าง ๆ ของพิณเปี้ยะได้อย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงดนตรี. โครงการตำราบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาดุริยางคศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ณรงค์ สมิทธิธรรม. (2545). *ดนตรีพื้นบ้านคนเมืองเหนือ: เอกสารชุดลำปางศึกษาลำดับที่ 3. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏลำปาง.*

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- ณัฐพงศ์ ปันดอนทอง. (2548). การศึกษาการสืบทอดศิลปะในแถบจังหวัดภาคเหนือตอนบน [ดุริยนิพนธ์ปริญญาการศึกษาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนพร นุตสาระ. (2553). มานุษยวิทยาดนตรี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2525). การศึกษาเครื่องดนตรีล้านนาไทยเพื่อพัฒนา. วิทยาลัยครูเชียงราย.
- _____. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษียณอายุราชการ. (6 สิงหาคม 2566). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. สัมภาษณ์. เสวนาเรื่องศิลปะ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูนนทโชติวัฒน์. เจ้าคณะตำบลไชยวัฒนา วัดป่าหัด อำเภอป่า จังหวัดน่าน. (19 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.
- พระมหาธนพล ธรรมพโล. เจ้าอาวาสวัดแสงดาว อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. (3 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.
- พินโบราณ. (2567, มกราคม). [Facebook]. <https://www.facebook.com/groups/209433235805656/>
- สงกรานต์ สมจันทร์. (2558). ดนตรีล้านนา: บางบท. (พิมพ์ครั้งที่ 2). จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- _____. (2559). ประวัติดนตรีล้านนา. จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

การวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

วันที่รับ : 01 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไข : 13 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 17 มกราคม 2568

ปัทสรา ผาคำ

อาจารย์พิเศษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

corresponding author e-mail:kwpsara@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์อย่างสมเหตุสมผล กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์อย่างสมเหตุสมผล ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร โดยคัดเลือกบทกวีนิพนธ์ เทิดพระเกียรติช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 ถึง วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2560 ในโอกาสจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกเนื่องในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2560 ซึ่งคัดเลือกจากหนังสือเรื่อง 89 พรรษา แห่งภูมิพลังแผ่นดิน จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ที่มีองค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ประเภทคำประพันธ์ จำนวนบท และความถูกต้อง การใช้ฉันทลักษณ์จากการตรวจสอบของคณะกรรมการจัดทำหนังสือรวม 90 สำนวน คัดเลือก เฉพาะการใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์ที่ชัดเจนนำมาพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด 9 สำนวน ผลของการวิจัยพบว่า 1. การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์ เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ ได้แก่ แผ่นดิน แผ่นฟ้า แม่น้ำ โลก น้ำค้าง น้ำฝน เทพยดา จักรวาล และหัวใจ 2. การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล เมื่อเปรียบเทียบกับพระ ราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ.2531 – 2542 : การวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ มีความสมจริงกับบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิใช่กล่าวเกินความเป็นจริง เพราะด้วยพระราช กรณียกิจ พระราชจริยวัตร รวมทั้งโครงการพระราชดำรินานัปการสร้างสรรค์เพื่อพสกนิกรให้ร่มเย็นเป็นสุขทั่วแผ่นดินไทย อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ภาษาวรรณศิลป์, เชิงอติพจน์, บทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Analysis of The Comparative Literary Language Usage in Hyperbole in the poems dedicated to His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great

Received : 01 October 2024

Revised : 13 December 2024

Accepted : 17 January 2025

Papasara Pakham

Special Lecturer, Faculty of Humanities Chiang Mai University

corresponding author e-mail:kwpasara@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to analyze the use of literary language of hyperbole by rationally comparing it with various elements as it appeared in the poems written in honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, and to examine literary the use of literary language of hyperbole in a manner that is both comprehensive and reasonable within the context of the poems dedicated to His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great. The researcher selected poetry compositions in honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, created between October 13, 2016, and October 26, 2017, in a commemorative book published on the occasion of the royal cremation ceremony on October 26, 2017. The selected book entitled “89 Years of the Power of the Land” was published by the Fine Arts Department, Ministry of Culture, included components such as the author's name, type of composition, number of chapters, and correctness of prosody as reviewed by the book production committee. A total of 90 expressions were examined, and 9 clear examples of hyperbole were selected for analysis in accordance with the research objectives. The research findings revealed two key points: 1) hyperbolic literary language in the poems was used to compare various elements such as the land, sky, rivers, world, dew, rain, gods, universe, and the heart, and 2) this hyperbolic language was reasonably aligned with His Majesty King Bhumibol Adulyadej's royal speeches on his birthday between 1988 and 1999. The analysis of the four virtues reflected in the Eulogy poems was realistic and not exaggerated, as they corresponded with His Majesty's royal duties, conduct, and numerous projects to bring peace and happiness for the people of Thailand.

Keywords: Literary language, Hyperbole, Eulogy Poem

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 ในพระบรมราชจักรีวงศ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ราชอาณาจักรไทยตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2489 และสวรรคตเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงครองราชสมบัติยาวนานที่สุดเป็นระยะเวลา 70 ปี ตลอดเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์นั้น พระองค์ทรงปกครองประเทศชาติและประชาชนด้วยทศพิธราชธรรมนำความร่มเย็นเป็นสุขไปทั่วทุกถิ่นฐาน สมดังพระปฐมบรมราชโองการที่ได้พระราชทานไว้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ดังพระราชดำรัสว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทั้งนี้พระองค์ทรงนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา จาริตประเพณีดีงาม ปรัชญาคำสอน และคติธรรมที่ล้ำค่า ปรากฏในพระราชดำรัสที่พระราชทานโดยเฉพาะพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ในทุก ๆ ปี

ด้วยสำนึกในพระเมตตาตามหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงสร้างสมไว้ทำให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าเกิดความรัก ความศรัทธา และเทิดทูนจงรักภักดี ซึ่งหม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ ราชเลขาธิการ (2541, น.2) แสดงปาฐกถาพิเศษ ความตอนหนึ่งว่า

“...เหตุที่คนไทยเคารพเทิดทูนบูชาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพราะว่า พระองค์ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์และมีพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระมหากรุณา ทรงทุ่มเทพระปรีชาสามารถเพื่อช่วยเหลือพสกนิกรชาวไทยให้มีการอยู่ดีกินดีตามสมควรแก่สภาพโดยถ้วนหน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์อยู่ภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญ จาริตประเพณี คือทศพิธราชธรรม ราชสังคหวัตถุ 4 จักรวรรดิวัตร 12 และทรงยึดมั่นอยู่ในราชธรรมอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังทรงสนพระทัยและศึกษาธรรมะคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้งโดยทรงถือปฏิบัติธรรมะเหล่านั้นด้วยพระองค์เอง ทรงยึดมั่นในธรรมะเหล่านั้นแล้วนำธรรมะดังกล่าวไปดำเนินพระบรมราชาบาย หรือพระราชดำรัสต่าง ๆ ให้กับพสกนิกรได้อย่างเหมาะสม...”

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี (2525, น.23) กล่าวว่า

...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบันได้ทรงปฏิบัติธรรมแห่งศาสนาพุทธซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับพระมหากษัตริย์ได้อย่างจริงจัง สม่าเสมอและครบถ้วน ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และสังคหวัตถุ ซึ่งธรรมเหล่านั้นซึ่งแต่ก่อนเพียงแต่เคยได้ยินได้ฟังกันมาเป็นนามธรรม ได้ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดแจ้งแลเห็นประจักษ์ได้โดยทั่วกัน เป็นธรรมที่ปฏิบัติได้จริงเกิดผลดีจริง ๆ แก่อาณาประชาราษฎร์ และเป็นแบบอย่างที่จะให้ผู้อื่นถือปฏิบัติได้จริงโดยไม่มีข้อสงสัยสงสัยเลใจ แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงเป็นที่เคารพนับถืออันสูงสุดของคนไทยและ ยังมีพระราชประเพณีและพิธีต่าง ๆ ซึ่งยังหลงเหลือมาแต่กาลก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็มีได้ทรงปล่อยให้สิ่งเหล่านั้นเป็นอุปสรรคต่อพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือเป็นสิ่งที่กั้นกลางระหว่างพระมหากษัตริย์และประชาชน แต่ได้ทรงเข้าถึงประชาชนทั่วประเทศอย่างใกล้ชิด ทำให้ไม่มีช่องว่างระหว่างประชาชนกับพระมหากษัตริย์อีกต่อไป ทำให้เกิดมีอุดมการณ์เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างไปจากอุดมการณ์ซึ่งเคยมีมาก่อน อุดมการณ์นี้ได้แก่ความรักอันใกล้ชิด ความภักดีและความมั่นใจในความบริสุทธิ์แห่งพระราชหฤทัยและพระมหากรุณาธิคุณอันหาประมาณมิได้ในสังคมไทย

นอกจากนี้ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีกล่าวคำปรารภในโอกาสการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุ เนื่องในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2560 (2560, น.1) ว่า

...พระองค์ทรงตั้งมั่นในพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงอุทิศ ทุ่มเทกำลังพระวรกาย และกำลังพระราชหฤทัยในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อความกิตติคุณ คุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่อาณาประชาราษฎร์และความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนของประเทศชาติ พระองค์ทรงงานด้วยหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้งได้พระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลายสาขา กว่า 5,000 โครงการ ก่อเกิดเป็น “ศาสตร์แห่งพระราชฯ” ซึ่งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน นับเป็นคัมภีร์อันล้ำค่าแห่งแผ่นดินที่ได้พระราชทานแก่ลูกหลานไทย พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในวาระโอกาสต่าง ๆ คือ

ปรัชญาคำสอนและคตินิยมที่พระองค์ทรงปรารถนาให้ปวงชนชาวไทยทั้งหลายตั้งมั่นอยู่ในความดีงาม ความพอดี ความพอเพียง รักษาความเป็นชาติอารยะ

อันเนื่องมาจากการเสด็จสวรรคตของพระองค์ดังกล่าวปวงพสกนิกรทุกหนแห่งต่างโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ที่สูญเสียพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงคุณอันประเสริฐเปรียบดั่งที่สูญเสียพ่อแห่งแผ่นดินไป อย่างไม่มีวันกลับคืน คงเหลือไว้ซึ่งคุณงามความดีที่สรรค์สร้างไว้อย่างอนันต์คงอยู่ตลอดนิรันดร์กาล ผู้ประพันธ์บทกวีนิพนธ์จึงสะท้อนความรู้รักนึกคิดที่ได้อยู่ในใต้ร่มพระบารมีของพระองค์อย่างสันติสุขตลอดมาเป็นบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติในรูปแบบของฉันทลักษณ์แต่ละชนิดตามที่ตนถนัดและเชี่ยวชาญ

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความรักอันยิ่งใหญ่ของผู้แต่งคำประพันธ์จึงสนใจที่จะวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์ เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ และการใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยคัดเลือกหนังสือ 89 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 90 สำนวน ซึ่งสาระครบถ้วนตามที่คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุเนื่องในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2560

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์ ซึ่งนำแนวคิดมาจากภาพพจน์อติพจน์ โดยนักวรรณคดี เช่น สิทธา พินิจภูวดล (2519, น.95) กุหลาบ มลลิกะมาส (2528, น.126) วิภา กงกะนันท์ (2533, น.35-38) ดวงมน จิตรจำนง (2536, น.115 – 129) และกอบชัย รัฐอุบล (2560, น.111 -117) สรุปความหมายของอติพจน์ได้ว่าอติพจน์เป็นการกล่าวเกินความจริง เพื่อสร้างสรรค์โดยเน้นความรู้รักนึกคิดทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดจินตนาการเห็นภาพที่นำมาเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์ห้วงวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ห้วงของสนม ครูฑเมือง โดยใช้ภาพพจน์เชิงอติพจน์ที่พรรณนาตามความเป็นจริงสมเหตุสมผลกับพระราชกรณียกิจ พระราชจริยาวัตรตลอดจนโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อย่างแท้จริง จึงใช้วรรณศิลป์เชิงอติพจน์เปรียบเทียบกับบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติกับพระราชดำริของพระองค์ มิใช่เป็นการกล่าวเกินความจริง ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเห็นคล้อยตามด้วยเหตุผลและบริบทของการเปรียบเทียบการใช้ภาษาวรรณศิลป์ที่ลุ่มลึกและลึกซึ้ง ซึ่งสนม ครูฑเมือง (2543, น.23) อธิบายไว้ใน พระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ.2531-2542 : การวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการว่า “กระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาระหว่างปี พ.ศ.2531 – 2542 ปรากฏคุณธรรมครบทุกประการทรงเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผลทำให้เกิดภาพพจน์ที่ชัดเจนเข้าใจได้ง่าย และน้อมนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับการใช้วรรณศิลป์ภาพพจน์แล้วควรเป็นภาพพจน์เชิงอติพจน์ คือการกล่าวตามความเป็นจริงด้วยพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ ประมุขของชาติ ศูนย์รวมใจที่ทรงคุณค่าอันประเสริฐเป็นร่มเกล้ามีขวัญเพียบพร้อมสมบูรณ์ด้วยสติปัญญา พระธรรมจริยา พระวิริยะอุตสาหะยึดมั่นในธรรมิกราชโดยตลอดระยะเวลาทรงครองราชสมบัติอันยาวนานที่ทรงมีพระราชจริยาวัตรและพระราชกรณียกิจอนันต์ล้วนเป็นประโยชน์แก่พสกนิกรชาวไทยทั้งมวล” สำหรับผู้แต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง เพื่อกล่าวสดุดีเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงเป็นสาระที่เป็นจริงแต่ใช้การพรรณนาเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์อย่างสมเหตุสมผลกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
2. เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลบทกวีนิพนธ์ในช่วงเวลาการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 – วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2560 โดยคัดเลือกจากหนังสือที่มีสาระครบถ้วนประกอบด้วย บทกวีนิพนธ์เรื่อง ผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์ และจำนวนบท โดยผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุเนื่องในงาน พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ของกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

2. คัดเลือกหนังสือเรื่อง 89 พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน จำนวน 90 ส่วนวน คัดเลือกเฉพาะสาระที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ภาษาวรรณศิลป์เชิงอติพจน์เท่านั้น ได้จำนวน 9 เรื่อง 9 ส่วนวน ดังต่อไปนี้

1. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ของ ก้องภพ รื่นศิริ
2. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ราลึกพระมหาสัตรี ของ ชวิน พงษ์ผจญ
3. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง แผ่นดินอาลัย ของ บัณลือ จินดาศรี
4. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง วันสิ้นฟ้า ของ พิทักษ์ บุญยะโอภาส
5. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง บ้านทักกักดี ของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล
6. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง นิราศพระมิ่งขวัญสู่ฟ้า ของ รัตนพล ชื่นคำ
7. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง จารจากหยาดน้ำตา ของ วันเนาว์ ยูเด็น
8. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ตามรอยพ่อ ของ สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์
9. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ไตร่มาบารมีวิถีทอง ของ อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดจากคำจำกัดความเชิงอติพจน์ของ สนม ครุฑเมือง (2543, น.23 – 256) สรุปได้ว่า ภาษาวรรณศิลป์ที่นำมาเปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้แต่งคำประพันธ์สร้างสรรค์บทกวีนิพนธ์ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ หรือที่เรียกว่าจินตภาพ โดยสรรพสิ่งที่นำมาเปรียบแม้ว่าจะเป็นภาษาวรรณศิลป์ก็ตาม แต่ในพระราชดำรัสส่วนหนึ่งเป็นพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรที่เป็นแบบอย่างงดงามยิ่งต่อพสกนิกรของพระองค์ ซึ่งมีความสมเหตุสมผลในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

4. นำบทกวีนิพนธ์ 9 ส่วนวน วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยการใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติ และวิเคราะห์ การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติ

5. การเสนอผลการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยนำพระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ.2531 – 2542 ที่ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษามาวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ มาอ้างอิงสนับสนุนกับสาระและบริบทของผู้แต่งคำประพันธ์ที่ดัดพระเกียรติกษัตริย์ผู้เป็นที่รักยิ่งของชาวไทยทั้งมวล สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ผ่านขั้นตอนการขอพระราชทานจากมหาวิทยาลัยทุกประการ ทั้งนี้แสดงให้เห็นได้ว่าในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติ มีความสมเหตุสมผลดังพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรส่วนหนึ่งของพระองค์ท่าน

6. การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปผลในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ และความสมเหตุสมผลกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ที่ดัดพระเกียรติ รวมทั้งได้แนวคิดองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในสรรพวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติและเพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

จากผลของการวิเคราะห์พบภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ จำนวน 9 ส่วน จากทั้งหมด 90 ส่วน โดยจะเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ธรณี หรือแผ่นดิน แผ่นฟ้า แม่น้ำ โลก น้ำค้าง น้ำฝน จักรวาล เทพดา และหัวใจ

ผลการวิเคราะห์พบภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์อย่างสมเหตุสมผลกับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ 9 ส่วน จากทั้งหมด 90 ส่วน ได้แก่ บทกวีนิพนธ์ดังต่อไปนี้

1. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ของ ก้องภพ รื่นศิริ แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ จำนวน 2 บท กาพย์ยานี 11 จำนวน 6 บท และโคลงสี่สุภาพ จำนวน 2 บท ปรากฏในกาพย์ยานี 11 จำนวน 2 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

เจ็ดสิบล้านไทยร้อง	น้ำตานองท่วมธรณี
สูญเสียพระภูมิ	ชีวิตร่วมยอมตายแทน ฯ
กราบซบกับภพพื้น	เสียงสะอื้นระงมแดน
อ้ออิงถึงเมืองแมน	แผ่นดินดูลั่นทรุดลง ฯ

(ก้องภพ รื่นศิริ, 2560, น.65)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ คือ ธรณีเมืองแมน และแผ่นดิน โดยเปรียบเทียบกับการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสมือนว่าเป็นการกล่าวเกินจริงชาวไทยโศกเศร้าเสียใจ ร้องไห้จนน้ำตานองท่วมธรณี เสียงร้องไห้คร่ำครวญดังถึงสรวงสวรรค์ของเทพเทวาชั้นต่าง ๆ ทำให้ “แผ่นดินดูลั่นทรุดลง” จึงเป็นการเปรียบเทียบกับน้ำตาที่ท่วมธรณีหรือแผ่นดิน

ความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ของพสกนิกรชาวไทยครั้งนี้เป็นความสูญเสียอย่างสุดประมาณค่าได้เพราะพระองค์ทรงเป็นที่รักยิ่งของแผ่นดินและครองราชสมบัติอันยาวนานยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด โดยทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐอย่างแท้จริง ตลอดระยะเวลาที่ทรงดำรงสิริราชสมบัติทรงมีพระราชจริยวัตรพระราชกรณียกิจและโครงการพระราชดำริมากมายเหลือคณานับด้วยพระอัจฉริยภาพ และพระปรีชาสามารถของพระองค์ทรงนำประเทศชาติผ่านปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มาโดยตลอดตามที่พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” การกล่าวเปรียบเทียบเชิงอติพจน์ที่ชาวไทยร้องไห้ “น้ำตานองท่วมธรณี” เสียงร้องไห้ดังไปถึงแดนสวรรค์ จวบจนทำให้แผ่นดินทรุดลง “อ้ออิงถึงเมืองแมน แผ่นดินดูลั่นทรุดลง” จึงมีความสมเหตุสมผลเพราะพระองค์ได้มีพระราชกรณียกิจเพื่อพสกนิกร ตลอดสมัยการครองราชสมบัติและเป็นไปตามปฐมบรมราชโองการทุกประการ ทำให้ชาวไทยทุกหมู่เหล่าอาลัยอาวรณ์ทั่วแผ่นดิน ประชาชนรักพระองค์และพระองค์ทรงรักและห่วงใยประชาชนทั่วประเทศดุจดั่งพ่อของแผ่นดิน

ดังข้ออัญเชิญพระราชนิพนธ์เรื่อง “เมื่อข้าพเจ้าจากสยามสู่สวิสเซอร์แลนด์” (อ้างถึงใน กัญดา ธรรมมงคล, 2530, น.5) อ้างอิงไว้เป็นที่ประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณ ดังพระราชดำรัสต่อไปนี้

“เมื่อออกจากพระที่นั่งไพศาลทักษิณมายังพระที่นั่งอัมรินทร์วินิจฉัย ผู้คนอะไรช่างมากมายเช่นนี้ เมื่อวานนี้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาถามว่าจะอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาหรือไม่ ในขณะที่ไปถวายบังคมพระบรมศพ ตอบเขาว่าให้เข้ามาซิ เพราะเหตุว่าวันอาทิตย์เป็นวันสำหรับประชาชนเป็นวันของเขาจะไปห้ามเสียอะไรได้ และยิ่งกว่านั้นยังเป็นวันสุดท้ายก่อนเราจะจากบ้านเมืองไปด้วย ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎรเพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้คงอีกนานมาก”

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวนี้ ผู้แต่งบทประพันธ์โดยใช้อติพจน์และผู้วิจิตรใช้เชิงอติพจน์เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในแนวทางอย่างสมเหตุสมผล จึงเป็นที่พิสูจน์ได้ว่า ประชาชนรักพระองค์และพระองค์ก็รักประชาชนเช่นเดียวกัน ดังพระมหากรุณาธิคุณที่ปรากฏในการอ้างอิงพระราชดำรัส

2. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ราลึกพระมหาสัตว์ ของ ชวิน พงษ์ผจญ แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพและอินทรวีเชียรฉันท 11 สลับด้วยโคลงสี่สุภาพ 1 บท และอินทรวีเชียรฉันท 11 จำนวน 12 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ปฐวีกัมปนาท	โลกธาตุแทบพังก้นท์
เย็นเหยียบพิภพยนิ	แต่กระชีกด้วยโคกา ฯ
น้ำค้ำกลางห้วงหา	ระรินหนาวราวน้ำตา
ร่วงชั้นสวรรค์มา	เพราะเทวราอาตุร ฯ

(ชวิน พงษ์ผจญ, 2560, น. 85)

จากบทประพันธ์นี้ การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์โดยเปรียบเทียบความเศร้าโศกเสียใจกับปฐวี โลกธาตุ แทบพังก้นท์ด้วยเสียงร้องไห้คร่ำครวญ และน้ำค้ำร่วงลงมาจากฟ้าเสมือนเทวราอาตุร จึงเป็นการเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งคือปฐวีหรือแผ่นดินโลกแทบพังทลายรวมทั้งน้ำค้ำเปรียบเสมือนน้ำตาที่ไหลจนหนาวน้ำตา

การใช้สรรพสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบเป็นอารมณ์สะท้อนใจของผู้ประพันธ์ในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติที่มีความรู้สึกกับการเสด็จสวรรคตของพระองค์ ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศก็รู้สึกเช่นเดียวกับผู้แต่งบทประพันธ์แต่ไม่สามารถเขียนคำประพันธ์ได้ด้วย เพราะพระองค์เป็นศูนย์รวมใจของชาวไทยทั้งมวลเป็นที่ยอมรับของชาวโลกในฐานะกษัตริย์นักคิดค้นทั้งทางทฤษฎีและนักปฏิบัติเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันการเสด็จสวรรคตของพระองค์จึงมีความโศกเศร้าไปทั่วแผ่นดินด้วยความจงรักภักดีต่อพระองค์ ดังเช่นพระราชดำรัสแก่ไขปัญหาความขัดแย้งของทุกทวีปในโลก ว่า

“...เมื่อวานขึ้นนี้ ได้พูดกับลูกเสือชาวบ้าน ขอร้องให้เขาคิดว่าเมืองไทยคืออะไร เดี๋ยวนี้มีความสงบพอสมควร ทุกทวีปในโลกนี้ มีการทะเลาะกันอย่างร้ายแรง แล้วเขาได้รับประโยชน์อะไรมัย ทุกคนก็ตายกันหมด อย่างที่เขาตายเป็นแสน แล้วก็มีหวังจะตายเป็นล้าน มีประโยชน์อะไร ของเราอย่าไปเอาอย่าง เราเอาอย่างมานานแล้ว เราทำตัวอย่างมานานแล้ว ตอนนี้อย่าไปเอาอย่างที่เขาทำกัน ให้ดูในทวีปทั้งหมด ก็ที่เอียวมีทั้งทวีปแอฟริกา อเมริกา เอเชีย แล้วก็ยุโรป ตักกัน ทั้งนี้ขออย่าให้เป็นอย่างนั้น...” (สนม ครุฑเมือง, 2543, น. 60)

พระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมนี้มีประโยชน์ต่อชาวไทยและชาวโลก เพื่อขจัดทุกข์บำรุงสุขทุก ๆ พื้นที่ นำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ความเศร้าโศกเกี่ยวกับแผ่นดินแทบพังก้นท์ น้ำค้ำดุจน้ำตาที่หนาวเย็นจากห้วงฟ้า ดุจดั่งเทวอาตุร จึงเป็นเหตุเป็นผลสำคัญจากการพรรณนาในความรักต่อพระองค์ที่ทรงเป็นผู้มีพระคุณอย่างอนันต์ต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า

3. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง แผ่นดินอาลัย ของ บันลือ จินดาศรี แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ จำนวน 4 บท และกลอนสุภาพ จำนวน 4 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

แผ่นดินทุกซ่เวิษข์	โคกา
แผ่นน้ำอาบน้ำตา	รำไห้
ทวยราษฎร์ต่างชลนา	ไหลหลั่ง
ปางเสด็จพระองค์ไท้	สู่ฟ้าแดนสวรรค์

(บันลือ จินดาศรี, 2560, น. 127)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งคำประพันธ์เปรียบเทียบความทุกข์เหมือนแผ่นดิน แผ่นน้ำ มีความทุกข์เสียใจร้องไห้ไปทั่วเสมือนภาพพจน์บุคลาธิษฐานและอติพจน์ ในส่วนของเชิงอติพจน์นั้นเป็นความสมเหตุสมผลที่เปรียบเทียบกับแผ่นดิน แผ่นน้ำ และรวมถึง “ทวยราษฎร์ต่างชลนา” ร้องไห้เศร้าโศก เสียใจอย่างใหญ่หลวง ในการเสด็จสวรรคตของพระองค์ ดังที่พระองค์ทรงมีโครงการพระราชดำริตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชนทุกหมู่เหล่า ตามพระราชดำรัสว่า

“หนังสือนี้รายได้จะบำรุงมูลนิธิชัยพัฒนาทั้งหมดคือไม่ได้เอามาใช้เป็นส่วนตัวแต่ประการใด แต่การลงทุนในการเขียนนี้ก็ลงทุนเขียนด้วยความเห็นดีเห็นชอบสละค่าใช้จ่ายไม่น้อย เพราะจะต้องพิมพ์ผิดอะไรนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ต้องแก้ไขเวลาไปมาก จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้อุดหนุน การอุดหนุนนั้นก็เท่ากับท่านได้อุดหนุนมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งมีหน้าที่ที่เราตั้งไว้สำหรับมูลนิธิให้พัฒนาประเทศจนมีชัยชนะ” (สนม ครุฑเมือง, 2543, น. 75)

โครงการพระราชดำริของพระองค์กว่า 5,000 โครงการ จึงนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของปวงชนชาวไทยสร้างร่มเย็นเป็นสุขทั่วทุกถิ่นทั้งในเมืองและที่ห่างไกลความเจริญ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ พระองค์จึงเป็นกษัตริย์ที่ภาพลักษณ์เป็นผู้ทรงพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นที่รักของปวงชนชาวไทยและต่างประเทศ การพรรณนาเชิงอดีตจึงสมเหตุสมผลดังภาพลักษณ์กษัตริย์นักพัฒนาที่เข้าถึงเข้าใจความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอย่างแท้จริง

4. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง วันสิ้นฟ้า ของ พัทธกษ บุนยยะโอภาส แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสุภาพ จำนวน 12 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

หัวอราษฏร์ระทิกไปไม่เป็นสำ	เกินจะเขียนถ้อยคำอนุสรณ์
ชลนัยน์ไหลหยาดไม่ขาดตอน	มือสั่นคลอนประคองเขียนจิตเวียนวน
เสียงกรีดร้องก้องในหทัยราษฎร์	เสียงสะอื้นอนาใจให้สับสน
เสียงวังเวงแว่วไหวในกมล	เสียงมณฑลร้องไห้อาลัยลา

(พัทธกษ บุนยยะโอภาส, 2560, น. 155)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบ “ชลนัยน์ไหลหยาดไม่ขาดตอน” แสดงถึงอดีตพจน์ตามความหมายที่เกินความจริง เพราะโดยธรรมชาติย่อมเป็นไม่ได้ และในบทกวีเรื่องที่ 5 ในทำนองเดียวกันเป็นอดีตพจน์

5. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง บันทึกภักดี ของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสุภาพ จำนวน 12 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

จารึกกรึกเต็มในหัวใจเศร้า	เก็บไว้เล่าความทรงจำอันล้ำค่า
“ว่าแผ่นดินที่เก่า” คุ่มเกล้าประชา	ไทยศรัทธาเทิดราชเทินบาทบงสุ
เริ่มเรียงถ้อยร้อยกรองก็ร้องไห้	น้ำตาไหลใจจะลุ่มเป็นผุยผง
บันทึกภักดีจักไม่มีที่จบลง	เพราะยังคงเขียนไปร้องไห้ไป ๆ

(รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล, 2560, น. 163)

จากบทประพันธ์ของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล ก็เช่นเดียวกันแสดงถึงอดีตพจน์ ในลักษณะเปรียบเทียบกับกันว่า “น้ำตาไหลใจจะลุ่มเป็นผุยผง” การเปรียบเทียบบอดีตพจน์ว่าน้ำตาที่ไหลเพราะความโศกเศร้ากับการเสด็จสวรรคตของพระองค์ ผู้ประพันธ์ร้องไห้เพราะความโศกเศร้าในหัวใจ จนน้ำตาที่ไหลจะทำให้หัวใจลุ่มสลายกลายเป็นผุยผง ซึ่งในบทกวีทั้งพัทธกษ บุนยยะโอภาส และรพีพรรณ เพชรอนันต์กุล เสมือนเป็นการกล่าวเกินจริงในความหมายภาพพจน์อดีตพจน์ แต่ถ้าพิจารณาอย่างกว้างขวางและลุ่มลึกแล้ว ผู้ประพันธ์มีภาษาวรรณศิลป์ที่ลึกซึ้งสะท้อนอารมณ์ในการเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งทั้งหลาย ในด้านเชิงอดีตพจน์ซึ่งสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้สรรถ้อยร้อยคำเพื่อให้เกิดความสมเหตุสมผลและเป็นจริงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นกษัตริย์นักปกครอง นักพัฒนาประเทศ ทรงเป็นกษัตริย์ผู้ทรงธรรม กษัตริย์ผู้มีพระอัจฉริยภาพ กษัตริย์ผู้เมตตากรุณา และกษัตริย์ผู้ทรงกตัญญูกตเวทีตา เป็นต้น การเปรียบเทียบโดยเชิงอดีตพจน์นั้นว่าเป็นความจริงสมเหตุสมผลที่ถูกต้องทุกประการ

6. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง นิราศพระมิ่งขวัญสู่ฟ้า ของ รัตนพล ชื่นคำ แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ 6 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ปางให้สวรรคตแล้ว	คลาสสถาน
วิโยคยังจักรพาห	จักขวิ
ดลแสงศศิสุรยกาล	กลีบส่อง ได้ฤา
ท่วมเทวน้ำเนตรกล้ำ	เลื่อนพันภาพไตร

(รัตนพล ชื่นคำ, 2560, น. 165)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบความเศร้าโศกวิโยคของการเสด็จสวรรคตของพระองค์เสมือนจักรพาฬหรือจักรวาลจะพลิกคว่ำ รวมทั้งการร้องไห้อาลัยอาวรณ์ น้ำท่วมในภพไตร คือ สวรรค์ มนุษย์ และนรก เป็นภาพพจน์เชิงอุปมา เช่นเดียวกับกับบทกวีนิพนธ์เรื่องที่ 7

7. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง จารจากหยาดน้ำตา ของ วันเนา ยูเด็น แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ 6 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

รินสายชลเนตรถ้วน	ไทยราษฎร์
ชนม์ชีพประชาชาติ	ชอกช้า
พระกิจประหนึ่งปราษฎ์	ปiongปก ไทหนา
จากจิ่งสุตกลั่นกล้า	ทุกข์ถ้วนทวยไทย ฯ

(วันเนา ยูเด็น, 2560, น. 171)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบความโศกาอาดูรของชาวไทย ร้องไห้น้ำตาไหลเป็นสายน้ำแห่งความอาลัยอาวรณ์ ทั้งนี้ในบทกวีนิพนธ์เรื่องที่ 6 และเรื่องที่ 7 หากเป็นการเปรียบเทียบเชิงอุปมาซึ่งเป็นเรื่องที่มีความเป็นจริงอย่างสมเหตุสมผล เพราะพระองค์เป็นที่รักยิ่งของประชาชนทั่วสารทิศ แม้แต่ปัญหาเพียงเล็กน้อย พระองค์ก็ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ได้ ดังพระราชดำรัสเกี่ยวกับการยืมเงินไปแต่งงาน จึงเป็นการเปรียบเทียบเชิงอุปมาที่เป็นความจริงอย่างสมเหตุสมผลในพระราชจริยวัตรทั้งดงามของพระองค์ ดังพระราชดำรัสที่ตรัสว่า

“อันนี้ก็มีอีกคนหนึ่ง เขาจะแต่งงาน และขอกู้เงิน นึกว่าคนนั้นเขาก็ทำงานมาดีก็น่าจะให้เหมือนเป็นรางวัลเขา ก็ให้เงินเขาหมื่นบาท สมัยนั้นหมื่นบาทไม่ใช่น้อย หมื่นบาทเพื่อจะไปจัดงานแต่งงานของเขา ตกลงเขาได้แต่งงาน เขายังไม่ได้คืนเงิน ก็ไม่ค่อยถืออะไร เพราะว่าเขาแต่งงาน เขามีความสุข ก็ดีไป เขาจะได้ทำงานได้ดี” (สนม ครุฑเมือง, 2543, น. 94)

8. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ตามรอยพ่อ ของ สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์ แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ 9 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ที่สิบสามตุลาปีห้าเก้า	ไทยโคศเศร้าทั้งแผ่นดินวันสิ้นพ่อ
ราษฎร์ครวญคร่ำรำไห่ใจหดท้อ	น้ำตาคลอน้ำตาหลังดังฝนพรำ

(สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์, 2560, น. 195)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบที่ราษฎร์ครวญคร่ำรำไห่จนน้ำตาที่หยดรินไหลเสมือนฝนพรำ ซึ่งเปรียบเปรยเป็นเชิงอุปมาเพราะพระองค์มีพระเมตตากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรของพระองค์สุดจะคณานับได้ ด้วยพระองค์เป็นที่รักยิ่ง ทรงช่วยแก้ไขภัยน้ำท่วม ฝนแล้งได้อย่างอัศจรรย์

9. บทกวีนิพนธ์ เรื่อง ไตรัมบาร์มีวิธทอง ของ อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส แต่งเป็นคำประพันธ์กลอนสุภาพ 6 บท ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

หัวใจเอยทำไมไหม้หม่นหมอง	น้ำตาเอยเอยนองอยู่เต็มหน้า
มีแต่เศร้าโศกสลดหยดน้ำตา	รินไหลมาเหมือนฟ้ารั่วทั้งหัวใจ
จากสิบสามตุลามาววันนี้	ยังไม่มีที่ท่าจะหยุดได้
ภาพที่เห็นยังเด่นแนบแอบหทัย	อ่านเรื่องราวคราวใดใจร้าวราน

(อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส, 2560, น. 237)

จากบทประพันธ์นี้ ผู้แต่งได้เปรียบเทียบการเสด็จสวรรคตทำให้หัวใจโศกเศร้าจนทำให้หัวใจดูจะไหม้ รวมทั้งร้องไห้น้ำตารินหลังไหลเหมือนฟ้ารั่ว สำหรับการเปรียบเทียบความอาลัยอาวรณ์เช่นนี้เป็นเชิงอุปมาทั้งเรื่องที่ 8 และเรื่องที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ การเปรียบเป็นเชิงอุปมาเพราะทรงแก้ไขปัญหานานาประการ ของปวงชนชาวไทยได้อย่างรวดเร็วสมความปรารถนา ดังเช่นการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมฝนแล้ง พระองค์มีพระอัจฉริยภาพสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้สำเร็จ สมจริงด้วยเหตุด้วยผลทุก ๆ พระราชกรณียกิจ ดังพระราชดำรัสเรื่องปัญหาน้ำท่วมและฝนแล้ง ประกอบการอ้างอิงในบทกวีนิพนธ์เรื่องที่ 8 และเรื่องที่ 9 ดังพระราชดำรัสที่ตรัสว่า

“เรื่องของน้ำท่วมนั้น ปีนี้ดีกว่าไม่ต้องพูด แต่แล้วเทวดาก็เตือนว่าพูด เพราะว่าภาคใต้ น้ำท่วม เป็นอย่างนี้ ธรรมชาติเป็นอย่างนี้ บางทีก็มากบางทีก็น้อย แต่ถ้าสร้างเขื่อนนั้นเขื่อนจะเป็นเครื่องมือสำหรับเฉลี่ย ปีนี้น้ำมากก็เก็บเอาไว้ ไม่ต้องใช้ เพราะว่าน้ำฝนก็ลงมา พอใช้แล้วก็เก็บเอาไว้ ปีไหนน้ำน้อย ก็เอาออกมาใช้ ทำให้ภัยแล้งบรรเทาลง ภัยของอุทกภัยก็บรรเทาด้วย ข้อนี้ได้พูดมาหลายปีแล้ว แล้วก็ในที่ประชุมเช่นนี้ก็เหมือนกัน ฉะนั้นการที่เล่าให้ฟังว่าคิดจะสร้างเขื่อน นครนายกนี้ ก็เพื่อแก้ปัญหาในอนาคต เพื่อที่จะไม่ต้องเสียใจทำไมเมื่อปีก่อนนั้น ไม่ได้ทำ” (สนม ครุฑเมือง, 2543, น. 65) จึงเป็นพระราชดำรัสที่เป็นความจริงอย่างสมเหตุสมผล

และอ้างอิงในพระราชดำรัสว่า “อีกข้อหนึ่งที่หนักใจมากคือเรื่องภัยแล้ง ที่ท่านนายกได้กล่าวถึงภัยแล้งนี้ ก็เช่นเดียวกับภัยของการชะงักของจราจร ต้องแก้ไขและแก้ไขมาตลอด มาเรื่อยแต่ไม่ทันกับเหตุการณ์จึงทำให้เดี๋ยวนี้ทุกคนชักวิตกกังวลมาก แล้วก็คิดว่าเราแย่นะเราตายแน่ ๆ แต่ถ้าหากไม่แก้ไขเฉพาะหน้าก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขในระยะยาว ฉะนั้นก็ต้องแก้ไขในระยะสั้นก่อน การที่ทางราชการได้วางแผนการแก้ไขในระยะสั้น ก็เข้าใจว่าพอที่จะประทังและพอที่จะผ่านพ้นไป เป็นวัน ๆ หรือเป็นปี ๆ แต่ว่าโครงการระยะยาวที่ได้วางเอาไว้มานานแล้ว และที่จะวางไว้นานแล้ว และที่จะวางต่อไปนั้นก็ต้องดำเนิน” (สนม ครุฑเมือง, 2543, น. 67)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลของการวิจัยของ สนม ครุฑเมือง (2543, น.23 – 125) ศึกษาและวิจัยเรื่อง พระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ.2531 – 2542 : การวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ในนามของสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวรโดยขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญกระแสพระราชดำรัส ที่พระราชทานในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม มาวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ผ่านการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ระหว่างปี พ.ศ.2531 – 2542 ปรากฏคุณธรรมครบถ้วนทั้ง 4 ประการ ล้วนเป็นคุณธรรมที่เป็นความจริงอันเกิดจากผลของ พระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตร โครงการพระราชดำริและอื่น ๆ พระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชประสงค์ให้พสกนิกรของพระองค์เป็นผู้มีคุณธรรมซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าสืบไปในอนาคต คุณธรรม 4 ประการ ดังพระราชดำรัสควรปลูกฝังคุณธรรมที่สั่งมาตั้งแต่ยังวัยเยาว์ การปลูกฝังที่ดี ในแนวทางหนึ่งก็คือการประพฤติปฏิบัติให้เห็นแบบอย่างอันดีงาม ดังพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ปรากฏในสี่ส่วนหนึ่งตามกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในแต่ละปี ดังนั้นการอ้างอิงประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในบทวิพนธ์ จึงมีความเป็นเหตุเป็นผลสมจริงกับกระแสพระราชดำรัสทุกประการ ซึ่งภาพลักษณ์ของพระองค์เป็นแนวคิดของการวิเคราะห์ การใช้ภาษาวรรณศิลป์เชิงอติพจน์มาพรรณนาวิเคราะห์การเปรียบเทียบกับบทวิพนธ์เทิดพระเกียรติ ซึ่งภาพพจน์ประเภทอติพจน์ ผู้แต่งจะใช้ภาษาวรรณศิลป์ที่กล่าวเกินความจริงเพระยากยิ่งที่จะหาสิ่งใดเปรียบเทียบกับพระเมตตากรุณาธิคุณต่อปวงพสกนิกรของพระองค์ได้ จึงสรรหาสิ่งที่นำมาเปรียบให้ทัดเทียมดูเสมือนว่าเป็นการกล่าวเกินความจริงแต่สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นั้นทรงทศพิธราชธรรมนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในพระราชจริยวัตรของพระองค์ รวมทั้งประยุกต์ใช้ในพระราชดำรัสที่สั่งสอนพสกนิกรของพระองค์ยังความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน จึงเป็นการวิเคราะห์เชิงอติพจน์ที่เป็นจริงมาประกอบอ้างอิงในบทวิพนธ์ดังกล่าวนี้

สำหรับผู้แต่งบทวิพนธ์เทิดพระเกียรติ โดยนำสรรพสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ ถ้าวิเคราะห์ให้ชัดเจนแล้วเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีภาพลักษณ์ที่ดีในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นที่รักของประชาชนพบมากที่สุด ดังผลการวิจัยของปัสสรา ฝาคำ (2566, น.1326) ศึกษาวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในบทวิพนธ์โศกาลัยเทิดพระเกียรติ ปรากฏภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นที่รักของราษฎรมากที่สุด ด้วยพระองค์ทรงเป็นที่รักยิ่งของปวงพสกนิกร จึงแต่งบทวิพนธ์ด้วยความรักเทิดทูนพระองค์สุดจะประมาณเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งใด ๆ ทัดเทียมได้เลย

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการคือการวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติพบสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาเปรียบเทียบได้แก่ ธรณี หรือแผ่นดิน แผ่นฟ้า แม่น้ำ โลก น้ำค้าง น้ำฝน เทพเทวดา และหัวใจ

ส่วนในการวิเคราะห์การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบเชิงอติพจน์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ พบการเปรียบเทียบเชิงอติพจน์ที่มีความเป็นจริงตามพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรของพระองค์อย่างแท้จริงทุก ๆ ประการ ดังกระแสพระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ. 2531 – 2542 โดยนำผลการวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2543, น.23-123) นำมาอ้างอิงกับบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ ซึ่งการเปรียบเทียบในบทกวีนิพนธ์แต่ละประเภท ที่แต่งเทิดพระเกียรติพระองค์เกิดจากอารมณ์สะท้อนใจ เศร้าโศกเสียใจอาลัยอาวรณ์ต่อการเสด็จสวรรคตของพระองค์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 ผู้แต่งคำประพันธ์จึงสรรถ้อยร้อยกรองตามความรู้สึกนึกคิดสิ่งที่เป็นประจักษ์ในพระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตรรวมทั้งโครงการพระราชดำริกว่า 5,000 โครงการ บังเกิดผลสำเร็จแก่ปวงพสกนิกรของพระองค์สามารถบำบัดทุกข์บำรุงสุขไปทั่วแผ่นดินไทย คุณงามความดีในพระเมตตาคุณอันใหญ่หลวง เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าเพราะพระองค์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทย เป็นพ่อของแผ่นดิน ตลอดจนเป็นที่รักยิ่งยากที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบเทียบกับผู้แต่งคำประพันธ์เกิดจินตภาพที่สะท้อนความรู้สึกสะท้อนอารมณ์จึงใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบกับพระองค์อันเป็นที่เทิดทูนและรักยิ่งกว่าชีวิต เปรียบตามจินตภาพ ซึ่งการเปรียบเทียบกับกล่าวนั้นมิใช่เกินความจริงกับพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรนานัปการ จึงนับได้ว่าเป็นการใช้ภาษาวรรณศิลป์เชิงเปรียบเทียบเชิงอติพจน์อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ทำให้ทราบแนวความคิดการใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ของผู้แต่งคำประพันธ์ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์เทิดพระเกียรติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแต่งคำประพันธ์ในแต่ละประเภทได้เป็นอย่างดี
2. การใช้ภาษาวรรณศิลป์เปรียบเทียบประเภทภาพพจน์อติพจน์ ซึ่งเสมือนการกล่าวเกินความจริง และการใช้เชิงอติพจน์เป็นการกล่าวเปรียบเทียบที่เป็นจริงสมเหตุสมผลของผู้แต่งคำประพันธ์ที่เห็นคุณงามความดีอันอนันต์สุดจะประมาณคุณค่าได้โดยแสวงหาสรรพสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ของผู้อ่านยุคใหม่อาจตีความเป็นการกล่าวเกินความจริงในรูปแบบภาพพจน์อติพจน์ แต่สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่เป็นจริงโดยเป็นแบบอย่างต่อประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งต่างประเทศ แม้ว่าจะใช้คำว่าอติพจน์ และเชิงอติพจน์ก็มีความเหมาะสมถ้าใช้คำว่า “เชิงอติพจน์” ความสมเหตุสมผลในกระบวนการวิจัยที่สามารถพิสูจน์ได้ ดังปรากฏในโครงการพระราชดำริของพระองค์กว่า 5,000 โครงการ การใช้เชิงอติพจน์ จึงเป็นแนวทางหนึ่งกับการเปรียบเทียบที่มีความเหมาะสมและสมจริงทุกประการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงอติพจน์ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่มีความเป็นเหตุผลและสมจริงนำไปวิเคราะห์กับบทกวีประเภทอื่นที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเชิงเหตุผลโดยใช้การวิเคราะห์อติพจน์และเชิงอติพจน์ในบทกวีประเภทอื่นที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2560). 89 พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน. สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- ก้องภพ รื่นศิริ. (2560). ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน, (น. 65). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.

- กอบชัย รัฐอุบล. (2560). *กวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ในบริบทของสังคมไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- กัญดา ธรรมมงคล, คุณ. (2530). พระอัจฉริยภาพด้านภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว., 8(ฉบับพิเศษ), 1-34.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2528). *วรรณคดีวิจารณ์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศีกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. (2525). *ทศพิธราชธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2536). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิมพ์สยาม.
- ทวีสันต์ ลดาวัลย์, ม.ล. (2541). *ร่มพระบุญญาบารมีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช*. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- บันลือ จินดาศรี. (2560). แผ่นดินอาลัย. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 127). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- ปภัสรา ผาคำ. (2566). *ภาพลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในบทกวีนิพนธ์โคลงกลอนเทิดพระเกียรติ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2560). คำปรารภในการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุ, ใน ดาวรัตน์ ชูทรัพย์ (บ.ก.), *พระเสด็จสู่ฟ้า ราษฎร์ล้นอาลัย*. (น. 1). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิทักษ์ บุญยะโอภาส. (2560). วันสิ้นฟ้า. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 155). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล. (2560). น้อมกราบพระทราบทูลิพระบาท. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 163). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- รัตนพล ชื่นคำ. (2560). นิราศพระมิ่งขวัญสู่ฟ้า. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 165). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2560). จารจากหยาดน้ำตา ต่างถ้อย. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 171). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- วิภา กงกชนันท์. (2533). *วรรณคดีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.
- สนม ครุฑเมือง. (2543). *พระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมระหว่างปี พ.ศ. 2531-2542 : การวิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์. (2560). ตามรอยพ่อ... ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 195). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.
- สิทธิา พินิจกุล. (2519). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส. (2560). ไตร่ตรองมรดก. ใน ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ (บ.ก.), 89 *พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน*, (น. 237). สุวรรณภูมิเฮอริเทจ.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การศึกษาเครื่องดนตรีกระจับปี่ของโองชิงหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

วันที่รับ : 12 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไข : 20 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 18 กุมภาพันธ์ 2568

วิรินทร์ญา กิตติคุณนพวัชร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

corresponding author e-mail: Wilinyavocalvoice@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโองชิงหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ และเพื่อศึกษาการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่ของโองชิงหลวงตามวิถีวิธีทางมานุษยวิทยาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า นายจรัสศักดิ์ ฐานมาศ นักดนตรีและช่างผู้สร้างเครื่องดนตรีไทย สืบทอดความรู้ด้านการบรรเลงและด้านการสร้างเครื่องดนตรีไทยจากครูดนตรีชื่อพ่อครูผัด โมदनียม และครูที่สอนในการสร้างเครื่องดนตรีซึ่ง ได้แก่ พ่อครูบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์ และพ่อครูวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธุ์ ในปี พ.ศ. 2546 นายจรัสศักดิ์ ฐานมาศ ได้สร้างโองชิงหลวงขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทยล้านนาและเป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีอย่างกระจับปี่ ซึ่ง และสะล้อ โดยเฉพาะการสร้างกระจับปี่ของโองชิงหลวงมีโครงสร้างและส่วนประกอบในขั้นตอนการสร้าง ได้แก่ (1) การสร้างไหหรือกลองเสียง (2) ขั้นตอนการสร้างคันทวน (3) ขั้นตอนการสร้างตาด (4) ขั้นตอนการสร้างโชน (5) ขั้นตอนการสร้างรางไหม (6) ขั้นตอนการสร้างลูกบิดและหย่อง (7) ขั้นตอนการสร้างซุ้ม (8) ขั้นตอนการสร้างรั้ง (9) ขั้นตอนการสร้างนมและการเทียบเสียง (10) สายเสียง และ (11) ขั้นตอนการทำที่ติดสาย อย่างไรก็ตามลักษณะเฉพาะของกระจับปี่ของโองชิงหลวงคือการใช้หนังสัตว์ 12 นม และเจาะรูสร้างเสียงสะท้อนด้วยลวดลายธรรมชาติจากรอบใบโพธิ์ อันเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

คำสำคัญ: การสร้างเครื่องดนตรี, กระจับปี่, โองชิงหลวง

A Study of the Krachappi Instrument of Hong Seung Luang,
Huai O Sub-district, Long District, Phrae Province

Received : 12 October 2024

Revised : 20 December 2024

Accepted : 18 February 2025

Wilinya Kittikunnoppawat

Humanities and Social Sciences Rajabhat Rajanagarindra University

corresponding author e-mail: Wilinyavocalvoice@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to investigate the history of Hong Seung Luang, in the Long Sub-district of Mueang District in Phrae Province, and to examine the creation of Krachappi instrument using an ethnomusicology study. The results of qualitative research and fieldwork data gathering revealed that Mr. Jirasak Tanumas was the musician, Thai instrument maker, and wisdom knowledge learning center who was inherited with knowledge from Mr. Pad Modniyom and later from Mr. Boonrat Tippayaratana and Mr. Worrachet Sriwongpan. After that Mr. Jirasak Tanumas established Hong Seung Luang in 2003 as a Thai music learning center and the production source of Krachappi, Sung, and Salo instruments. The unique production of Krachappi process had the structure and components as follows: (1) making a soundbox or Ka-lok; (2) making a neck or Kan-tuan; (3) making a soundboard or Tad; (4) making paddles or Khon; (5) making drill holes for peg boxes or Rang-mai; (6) making tuning pegs or Look-bid and bridges or Yong; (7) making bridge or Soom; (8) making strap pins or Lak; (9) making frets or Nom and tuning the sound; (10) string; and (11) making the plectrum or String Plucker. However, the uniqueness of Hong Seung Luang's Krachappi were that it had twelve Nom and patterned holes were drilled with dharmachakra pattern around bodhi leaf design.

Keywords: Creation of Instrument, Krachappi, Hong Seung Luang

บทนำ

กระຈบปี คือ พิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีที่ไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดียผ่านชาวและขอม ซึ่งชาวเรียกพิณว่า “กัจฉปี” มาจากภาษาบาลีสันสกฤตว่า “กัจฉป” แปลว่า เต่า ขอมเรียกว่า “แซสจาปี” หรือ “แคสจาเป็ย” แต่ภาษาเขมรเรียกว่า “จาเป็ย” ภาษาไทยกลายเสียงเป็น “กระຈบปี” ซึ่งศาสนาพราหมณ์และพุทธในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้พิณบรรเลงมาตั้งแต่โบราณ ส่วนไทยพบคำว่า “พิณ” ในศิลาจารึก วรรณคดี หนังสือต่างๆ และพบภาพประติมากรรม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพจิตรกรรมในสมุดไทย ตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ โดยก่อนสมัยอยุธยาจะเรียกเครื่องสายใช้ตีตทุกชนิดว่า “พิณ” ซึ่งอาจรวมถึงกระຈบปีด้วย ส่วนคำว่า “กระຈบปี” พบพร้อมคำว่า “มโหรี” จากหลักฐานที่พบในสมัยอยุธยาในเพลงยาวไห้ครัวมโหรี และเพลงยาวตำรามโหรี มีการกล่าวถึงกระຈบปีและซอสามสาย เครื่องสีและเครื่องตีบรรเลงร่วมกัน ทำให้พบว่าในสมัยอยุธยามีวงมโหรีหลวงเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับวรรณคดีไทยในสมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ที่กล่าวถึงมโหรีและกระຈบปีไว้เช่นกัน (สิปปวิชัย กิ่งแก้ว, 2558, น. 87)

กระຈบปี สันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากชื่อเครื่องดนตรีว่า จาปี หรือ จับเปย ของกัมพูชา กะจาปี ในภาษามลายู ซึ่งมาจากภาษาบาลีว่า กัจฉปะ ที่แปลว่า เต่า ตามรูปร่างลักษณะของกระฟ้งหรือกล่องเสียงที่คล้ายกระตองเต่า รวมทั้งมีการนำกระตองเต่ามาทำเป็นกระฟ้ง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในภูมิภาคนี้ โดยกระຈบปีเคยใช้บรรเลงในวงมโหรีเครื่องสี่ของไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่ปัจจุบันใช้น้อยมาก เพราะเสียงไม่ดัง แต่ยังเป็นที่ยินมอยู่มากในวงดนตรีพื้นบ้านของกัมพูชา ในการบรรเลงผู้ตีจะต้องใช้ไม้ตีที่ทำมาจากเขาสัตว์ หรือาง้าง เหลาบาง ตีสายบริเวณกระฟ้งพิณเพื่อให้เกิดความไพเราะนุ่มนวล (อัษฎาธร สาคริก, 2550, น. 30)

กระຈบปี เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีมี 4 สาย ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียผ่านทางอินโดนีเซียและกัมพูชา โดยกระຈบปีมีบทบาทในกลุ่มชนชั้นสูงกษัตริย์และขุนนาง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงขับกล่อมในราชสำนัก สำหรับชาวบ้านนั้น กระຈบปีมีขนาดเล็กและมีชื่อเรียกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น เช่น เรียกว่า พิณหรือชิง ปัจจุบันวิถีชีวิตของกลุ่มชนชั้นสูงเปลี่ยนไป ทำให้กระຈบปีหมดบทบาทลง แต่ในวิถีชาวบ้านกระຈบปียังคงอยู่ในรูปของเครื่องดนตรีพิณและชิง (ปดมาเอี่ยมสะอาด, 2539, น. ก)

จากการศึกษาหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องดนตรีกระຈบปี ผู้วิจัยพบว่า คำว่า “กัจฉปี” มาจากภาษาบาลีสันสกฤต แปลว่า เต่า อาจเพราะในอดีตกล่องเสียงมีลักษณะรูปร่างคล้ายกระตองเต่า และกล่องเสียงทำจากกระตองเต่า ซึ่งเครื่องดนตรีกระຈบปีไม่ใช่เครื่องดนตรีไทยตั้งแต่แรก แต่เป็นการรับเอาวัฒนธรรมดนตรีมาจากที่อื่น โดยสันนิษฐานว่ารับวัฒนธรรมดนตรีมาจากกัมพูชา โดยพบว่ากัมพูชามีเครื่องดนตรีที่ออกเสียงว่า “จับเปย” เครื่องดนตรีชนิดนี้มีลักษณะทางกายภาพและวิธีการบรรเลงคล้ายคลึงกับกระຈบปีของประเทศไทย สำหรับกระຈบปีที่พบในประเทศไทยนั้น ถือเป็นเครื่องตีที่มีประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยพบหลักฐานจากเอกสาร ตำรา วรรณกรรม และงานประติมากรรม ฯลฯ ในสมัยนั้นมีการนำกระຈบปีประสมวงกับซอสามสายเพื่อประกอบการขับร้อง เป็นวงมโหรีในช่วงยุคสมัยแรก ๆ โดยใช้ประกอบการขับไม้ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ แสดงให้เห็นความนิยมในการเล่นเครื่องดนตรีกระຈบปี แม้ว่าในระยะหลังกระຈบปีไม่ได้ถูกนำไปบรรเลงร่วมในวงดนตรี ด้วยเพราะกระຈบปีมีเสียงเบา ประกอบกับตัวเครื่องมีน้ำหนักมาก ทำให้ความนิยมในการเล่นเครื่องดนตรีกระຈบปีจึงลดน้อยลง เช่นเดียวกับจำนวนนักดนตรีกระຈบปีและช่างผู้สร้างกระຈบปีที่นับวันจะยิ่งลดจำนวนลงและอาจสูญหายได้ หากไม่ได้รับการอนุรักษ์สืบทอดความรู้ ทั้งด้านการบรรเลงและการสร้างเครื่องดนตรี

โองชิงหลวง เป็นสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาดนตรีพื้นบ้านล้านนาและเป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแพร่ ที่นี้สามารถผลิตเครื่องดนตรีได้หลากหลาย อาทิ กระຈบปี ชิง และสะล้อ โดยมีนายจรัสศักดิ์ ทุมมาศเป็นเจ้าของโองชิงหลวงและเป็นช่างสร้างเครื่องดนตรี ผลงานการสร้างเครื่องดนตรีล้วนเป็นงานฝีมือที่สั่งสมประสบการณ์ โดยได้รับการสืบทอดความรู้ด้านการสร้างเครื่องดนตรีซึ่งจากครูบาอาจารย์ ในเวลาต่อมาก็นำความรู้มาปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างกระຈบปีในแบบของตนเอง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นแนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ด้านการสร้างเครื่องดนตรีกระຈบปี และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ให้เครื่องดนตรีกระຈบปีอันเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโง้งซึ้งหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่ของโง้งซึ้งหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ตามวิถีวิธีทางมานุษยวิทยา

สมมติฐานการวิจัย

เครื่องดนตรีกระจับปี่ของโง้งซึ้งหลวง ตำบลลอง อำเภอย้อ จังหวัดแพร่ ยังคงแสดงให้เห็นถึงการวางระบบเสียงของดนตรีไทยล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการและข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ ตามหลักการทางแนวทางการศึกษาของศาสตร์ด้านมานุษยวิทยา (Ethnomusicology) มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ รวบรวมศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิชาการต่างๆ เตรียมการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ คือ เตรียมคำถามและนัดหมายไว้ล่วงหน้าและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ
2. ขั้นดำเนินการ
 - 2.1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์บุคคล คือ เจ้าของโง้งซึ้งหลวง และช่างกระจับปี่ของโง้งซึ้งหลวง ด้านประวัติความเป็นมาและการสร้างเครื่องดนตรี พร้อมบันทึกภาพและเสียง
 - 2.2 ใช้วิธีการสังเกตและมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และสังเกตทุกขั้นตอนในการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่
3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และเรียบเรียงลำดับความสำคัญตามวัตถุประสงค์
4. ขั้นสรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอผลงานวิจัย จัดพิมพ์รายงานฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่ผลงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของโง้งซึ้งหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่

โง้งซึ้งหลวง ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 109/1 บ้านดอนทรายหมู่ 7 ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ มีพื้นที่รวมทั้งหมด 800 ตารางวา 2 งาน โง้งซึ้งหลวงเป็นอาคารไม้สักที่ออกแบบตามหลักสถาปัตยกรรมล้านนา สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ดำเนินกิจการโดยนายจรัสศักดิ์ อนุมาศ เจ้าของโง้งซึ้งหลวง นักดนตรีและช่างผู้สร้างเครื่องดนตรีที่มีใจรักในการเล่นดนตรีไทยพื้นบ้านล้านนา ศึกษาเรียนรู้จากครูบาอาจารย์ด้านดนตรีไทยล้านนาที่มีความรู้ความสามารถ อาทิเช่น พ่อครูผัดโหมดนตรี ผอครูบุญรัตน์ ทัพย์รัตน์ เป็นต้น

คำว่า “โง้งซึ้งหลวง” มาจากเหตุการณ์ที่นายจรัสศักดิ์ อนุมาศ ได้สร้างเครื่องดนตรีซึ่งมีขนาดใหญ่เพื่อนำไปแข่งขันในงานประกวดดนตรี เมื่อถึงเวลาซ้อมดนตรีจะนัดนักดนตรีให้มาซ้อมกันที่โง้งซึ้ง หมายถึง “โง้งซึ้ง” ต่อมาจึงเรียกว่า โง้งซึ้งหลวง ซึ่งในปี พ.ศ. 2546 นายจรัสศักดิ์ อนุมาศ นำวงดนตรีของตนเข้าร่วมการประกวดดนตรีพื้นบ้านภาค 5 วิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการแข่งขันได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 รับรางวัลถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทำให้หลังจากนั้นนายจรัสศักดิ์ อนุมาศ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรการบรรเลงดนตรีตามโรงเรียนและสถาบันการศึกษา และพบปัญหาว่าโรงเรียนต่าง ๆ ยังขาดแคลนเครื่องดนตรีไทยจำนวนมาก และด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ด้านราคา และแหล่งผลิตเครื่องดนตรี นายจรัสศักดิ์ อนุมาศ จึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างเครื่อง

ดนตรีไทยให้กับทางโรงเรียน นักเรียน รวมถึงบุคคลที่สนใจทั่วไปในราคาย่อมเยา โดยเริ่มต้นผลิตเครื่องดนตรีซึ่งจำหน่ายก่อนแล้วจึงต่อยอดการผลิตกระจำปี และสะล้อ

ทั้งนี้ การที่ นายจรัสศักดิ์ ธนูมาศ สร้างโฮงซิงหลวงขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งโรงงานผลิตเครื่องดนตรีไทยล้านนา ได้แก่ กระจำปี ซึง และสะล้อ เป็นแหล่งซื้อขายเครื่องดนตรีไทยทั้งขายปลีกและขายส่ง และเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัดแพร่ ตลอดจนเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้ผู้สนใจเข้ามศึกษาเรียนรู้เครื่องดนตรีไทยล้านนาต่าง ๆ ได้ และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีซึง กระจำปี และสะล้อ ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ให้กับเยาวชนและบุคคลที่สนใจ ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่จัดงานแสดงการผลิตเครื่องดนตรีไทยล้านนาตามภูมิปัญญาชาวบ้านในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน มีส่วนช่วยพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงมีที่พักโฮมสเตย์ไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติภายในชุมชน

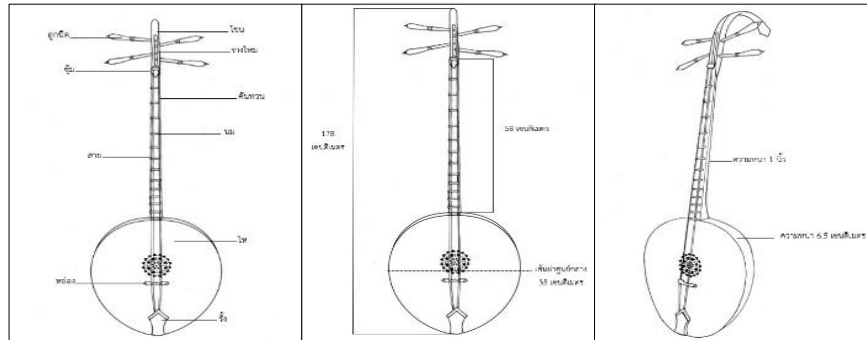

ภาพ 1-2 อาคารไม้โฮงซิงหลวง และนายจรัสศักดิ์ ธนูมาศ เจ้าของและช่างผู้สร้างเครื่องดนตรีของโฮงซิงหลวง
ที่มา: (วรินทรญา กิตติคุณนพวัชร, 2567)

2. การสร้างเครื่องดนตรีกระจำปีของโฮงซิงหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

ช่างกระจำปีมีทั้งหมด 2 คน ได้แก่ นายจรัสศักดิ์ ธนูมาศ อายุ 48 ปี และนายธวัชชัย เตียมอ้าย อายุ 42 ปี โดยนายจรัสศักดิ์ ธนูมาศ ได้เรียนดนตรีพื้นบ้านล้านนาตั้งแต่วัยเยาว์ ในช่วงสมัยเรียนระดับปริญญาตรี ได้รับความรู้ทางดนตรีจากครูดนตรีชื่อพ่อผัด โมตนิยม และได้รับการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องดนตรีซึง จาก พ่อครูบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์ และพ่อครูวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธุ์ ต่อมานายจรัสศักดิ์ ธนูมาศ ได้นำความรู้มาปรับใช้ในการสร้างกระจำปี โดยมีนายธวัชชัย เตียมอ้าย เป็นผู้ช่วย

2.1 โครงสร้างและส่วนประกอบ (Structure & Components) กระจำปี แบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่ กระจำปีเล็ก กระจำปีกลาง กระจำปีใหญ่ ซึ่งส่วนประกอบของกระจำปีทุกขนาดประกอบด้วย ไม้ คันทวน รางไหม โขน ลูกบิด ชุ่ม นมหย่อง รั้ง และในที่นี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกระจำปีขนาดกลาง โดยศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบ

ภาพ 3 ส่วนประกอบกระจับปี ขนาดด้านหน้าและขนาดด้านข้าง
ที่มา: (วิรินทร์ญา กิตติคุณพัชร, 2567)

2.2 กระบวนการผลิตเครื่องดนตรี (Manufacture) ผู้วิจัยศึกษากระบวนการผลิตกระจับปีขนาดกลางเท่านั้น ระยะเวลาในการสร้างกระจับปี ประมาณ 4-5 วัน โดยมีขั้นตอนทั้งหมด 11 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

(1) ขั้นตอนการสร้างไห

การสร้างไหหรือกล่องเสียง เลือกใช้ไม้สักมาใช้ทำเพราะมีคุณภาพเสียงที่ดี ขึ้นโครงตามขนาดด้วยการตัดไม้ตามรูปทรง เหลาแผ่นไม้ให้เรียบ ไล่ด้วยกบไฟฟ้าจนเรียบเนียนเสมอกัน วางแบบโครงกระจับปีที่ร่างกระดาษตามขนาดที่ต้องการ ลงบนแผ่นไม้สักที่ได้เตรียมไว้ และนำไปตัดตามแบบรูปทรง ไหขนาดกลางมีความกว้างประมาณ 35 เซนติเมตร ยาวประมาณ 39 เซนติเมตร มีความหนาประมาณ 6.5 เซนติเมตร ขนาดความหนาของไหจะทำให้เสียงมีความทุ้มหรือมีเสียงต่ำกังวานมากขึ้น จากนั้นทำการเจาะไหตามแนวขอบวงกลมเพื่อให้เป็นกล่องเสียง โดยเจาะเนื้อไม้ด้วยเครื่องสว่านไฟฟ้า ให้มีลักษณะกลวงคล้ายกล่องหรือกระโถน ด้านบนของไหต้องมีการเว้นระยะไว้ประมาณ 1 นิ้ว โดยใช้สว่านเจาะเอาเนื้อไม้ออก เพื่อเป็นช่องเสียบต่อกับคันทวน ซึ่งในส่วนนี้จะปิดหน้าด้วยตาตดต่อไป โดยไหของโธงซึ่งหลวงจะมี 2 แบบ คือ 1. แบบไม้ใส่ขดลวดสปริงจะเจาะฉลุที่ตาตดหน้าไห 2. แบบดั้งเดิมใส่ขดลวดสปริง 2 - 4 เส้น จำนวนขดลวดขึ้นอยู่กับขนาดของกระจับปี โดยเป็นแบบไม่เจาะฉลุตาตดที่หน้าไห การวางขดลวดแนวตั้งตรงขนานกันทั้งสองเส้นในไห เพื่อเพิ่มความสั่นสะเทือนก้องกังวานของเสียงเวลาตีตสาย

(2) ขั้นตอนการสร้างคันทวน

ส่วนของคันทวน นำไม้แบบร่างวางทาบบนท่อนไม้สักที่มีขนาดยาวประมาณ 58 เซนติเมตร และใช้เครื่องเลื่อยสายพานไฟฟ้า เลื่อยให้ได้ตามขนาดที่ร่างไว้ ตัดแต่งตามทรง ปรับพื้นผิวหน้าไม้ให้เรียบ สำหรับในส่วนด้านบนสุดของคันทวนจะมีความแหลมของส่วนปลาย ใช้สว่านเจาะเพื่อความสะดวก ส่วนล่างของคันทวนจะมีการเจาะหน้าไม้ให้บางลง เพื่อใช้เป็นตัวยึดเสียบต่อเข้ากับไหที่ได้เจาะทำร่องไว้ เมื่อเก็บรายละเอียดเรียบร้อยจึงนำคันทวนเสียบต่อเข้ากับไหให้เรียบร้อย

(3) ขั้นตอนการสร้างตาตด

ส่วนของตาตด มี 2 แบบ คือ แบบที่มีการเจาะฉลุรูสร้างเสียงสะท้อน กับแบบดั้งเดิมไม่เจาะรู โดยนำไม้สักแผ่นบาง วัดตามขนาดของกระจับปีเพื่อปิดเสียงบริเวณไห ติดกาวตามขอบให้เรียบร้อย หากเป็นแบบเจาะรู ข้างจะเจาะรูสร้างเสียงสะท้อนตามแบบที่กำหนดไว้ วาดร่างด้วยวงเวียนรัศมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว นิยมเจาะเป็นลวดลายธรรมจักรรอบใบโพธิ์ ซึ่งเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของโธงซึ่งหลวง โดยได้แรงบันดาลใจมาจากศาสนาพุทธ ส่วนแบบดั้งเดิมไม่เจาะรูจะไม่ทำการเจาะใด ๆ เป็นเพียงแผ่นไม้แปะวางติดกาว ซึ่งทั้งสองแบบจะขัดด้วยกระดาษทรายให้เรียบเนียนเสมอกัน

(4) ขั้นตอนการสร้างโขน

ส่วนของโขนหรือแหลมใบข้าวจะอยู่ส่วนด้านบนสุดของกระจับปี มีลักษณะโค้งแหลม ใช้ไม้สักวางแบบความโค้งยาวประมาณ 53 - 55 เซนติเมตร ด้านล่างจะมีความหนาให้พอดีกับคันทวน สัดส่วนความโค้งประมาณ 45 องศา โดยจะ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

มีเหล็กสองแท่ง ขนาด 2 นิ้ว ความหนา 2 มิลลิเมตร เจาะไม้ให้เป็นรูใส่เหล็ก เสียบให้เหล็กโผล่ทะลุจากตัวโขนออกมายาวประมาณ 1 นิ้ว เพื่อเป็นส่วนที่จะเชื่อมต่อเข้ากับคันทวนและรางไหม

(5) ขั้นตอนการสร้างรางไหม

ส่วนการทำรางไหม ใช้ไม้สัก ส่วนที่อยู่ด้านบนส่วนปลายของคันทวนจะเจาะร่องเป็นรางไหมไว้ใส่ลูกบิดทั้ง 4 ลูก เพื่อการร้อยสายส่วนที่เหลือเก็บไว้ในร่องลูกบิด โดยเจาะรูสำหรับใส่ลูกบิด ด้านละ 2 ลูกบิด รางไหมมีขนาดความยาวประมาณ 12.5 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2 เซนติเมตร ลึกประมาณ 1 เซนติเมตร เจาะรูลูกบิดกว้าง 0.5 เซนติเมตร ส่วนด้านบนของรางไหมเจาะรูไว้รองรับเหล็กเสียบโขน จากนั้นเมื่อประกอบทุกส่วนเข้าด้วยกันแล้ว นำไปพ่นสีและเคลือบแว็กเงา

(6) ขั้นตอนการสร้างลูกบิดและหย่อง

ส่วนการทำลูกบิดใช้ไม้ชิงชัน เพราะเป็นไม้เนื้อแข็งที่เนื้อไม้แกร่งและสวยงาม โดยลูกบิดเป็นลิ่มไม้สี่เหลี่ยม ทำหน้าที่ไว้สำหรับยึดโยงสายเสียง นำไม้ชิงชันตัดกลึงและเกลาให้มีความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร หนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร ส่วนการทำหย่องที่อยู่บนโหนดใช้ไม้ประดู่ตัดให้ได้ขนาดประมาณ 1.5 เซนติเมตร ส่วนด้านบนของหย่องใช้เมลามีนหรือตะเกียบติดกับไม้ประดู่ด้วยกาว

ในการยึดโยงสายลูกบิดนั้น มี 2 แบบ ได้แก่ แบบดั้งเดิมที่ยึดสายไว้กับลูกบิดไม้ที่ทำจากไม้ชิงชัน กับแบบใหม่คือนำลูกบิดกึ่งที่ทำจากวัสดุพลาสติกมาประยุกต์ใช้ยึดสายทั้งสี่เส้น ลักษณะคล้ายกับลูกบิดเครื่องดนตรีกีตาร์ของตะวันตก โดยเจาะรู 4 รูที่รางไหมเพิ่มเติม เพื่อติดลูกบิดกึ่งและใส่สายแต่ละเส้นยึดกับลูกบิดกึ่งแทนลูกบิดไม้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า

(7) ขั้นตอนการสร้างซุ้ม

ส่วนการทำซุ้มหรือหมุดพาดสาย ทำหน้าที่รองรับพาดสายเข้ากับหลักบิดในรางไหม ใช้ไม้ชิงชันแดง ไม้ชิงชันดำ โดยเริ่มจากนำท่อนไม้ไปเล้าตามแบบในเครื่องเหลาไม้ไฟฟ้า จากนั้นนำไปผ่าด้านข้างซ้ายและขวา ซุ้มมีความกว้างประมาณ 2.54 เซนติเมตร ความสูงประมาณ 3.81 เซนติเมตร เจาะรูจากคันทวนขึ้นไป 1 เซนติเมตร เจาะสักรูเพื่อสอดสายเข้าซุ้มและพาดสายลงไปในรางไหม

(8) ขั้นตอนการสร้างรัง

ส่วนการทำรังหรือหลัก เป็นหย่องหลังทำหน้าที่ยึดสายเสียงทั้งสี่เส้น ทำหน้าที่รองรับสายบนโหนดใช้ไม้ประดู่นำมาตัดให้ได้ตามขนาด โดยรังแบบที่หนึ่งนำแผ่นไม้บางรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า 2 ชิ้น มาวางทับกัน เพิ่มกรอบสี่เหลี่ยมด้วยไม้ชิ้นเล็กแปะทับด้านบน แกะสลักให้เป็นรูปคล้ายดอกดาวกระจาย ติดไว้ด้านในกรอบเพื่อความสวยงาม รังแบบที่สองนำไม้มาเล้าให้ได้รูปทรงสี่เหลี่ยม โค้งเว้าด้านข้าง ปลายส่วนบนเป็นด้านแหลมสามเหลี่ยม เพื่อทำในส่วนของหลักด้านหน้าของโหนดกระจับปีเจาะรูเล็กๆ เพื่อสอดสายเสียงทั้งสี่เส้น ขนาดของรังมีความแตกต่างกันไป รังกระจับปีขนาดกลางวัดความสูงของหลักมีความยาวประมาณ 8 เซนติเมตร กว้างประมาณ 5 เซนติเมตร และความหนา 1.5 เซนติเมตร

(9) ขั้นตอนการสร้างนมและการวางเสียง

ส่วนการทำนมหรือลูกนับ ใช้ไม้แก้วขาวหรือไม้โมกมันทำเป็นฐานด้านล่าง ส่วนด้านบนใช้เมลามีนหรือตะเกียบในอดีใช้กระดุกข้าวว โดยตัดเหลาไม้ให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ติดด้วยกาวร้อน นำไปติดวางบนคันทวน ความยาวของนมขึ้นอยู่กับความกว้างของช่วงคอคันทวน กระจับปีของโหนดซึ่งหลวงไซ้หมดทั้งหมัด 12 มม ซึ่งกระจับปีส่วนใหญ่มีนมทั้งสิ้น 11 มม แต่กระจับปีของโหนดซึ่งหลวงมีการเพิ่มลูกตกของตัวโน้ตอีก 1 โน้ต จึงไซ้หมด 12 มม กรณีการตั้งสายเปล่าเป็นคู่ 4 สายเปล่าบนสุดเป็นเสียงโน้ตโซล (G) และสายเปล่าล่างสุดคือ โน้ตโด (C) การตั้งสายเปล่าเป็นคู่ 5 เป็นเสียงโน้ต เร (D) ส่วนความสูงของนมประมาณ 0.5 เซนติเมตร นมแรกสูงประมาณ 1 เซนติเมตร โดยลดหลั่นความสูงลงมาเพื่อไม่ให้เสียงแตกพล่า

การวางเสียง ปรับเทียบเสียงกับเครื่องตั้งสายแบบตะวันตก (Electronic Tuner) เริ่มวางนมขึ้นแรกบนคันทวนจากการตั้งเสียงจะตั้งเป็นคู่ 4 เทียบเสียงให้ได้คู่ 8 ในเสียงแต่ละคู่เสียง เริ่มจากสายเปล่าคู่บนเป็นเสียงโน้ต โซล (G) สายเปล่าคู่ล่างเป็นเสียงโน้ต โด (C) แล้วค่อยไล่เสียงติดนมเพิ่มในระดับเสียงต่อไป นอกจากนี้มีการตั้งเป็นคู่ 5 เทียบเสียงโน้ตโด (C) และโน้ตโซล (G) กดช่องที่สามบนคันทวน สายคู่ล่างจะเป็นเสียงโน้ตโดสูงของโน้ตหนึ่งในช่วงทวนนั้น ๆ เพื่อเอาไปปรับเปลี่ยนระดับเสียง โน้ตโดสายเปล่าคู่ล่างไปเสียงโน้ตโซลคู่ 5 โดยมีวิธีวางเสียงให้ได้คู่ระยะคู่ 4 คู่ 5 และคู่ 8

(10) ขั้นตอนของสายเสียง

สายเสียงใช้สายเอ็นไฉลอนที่ใช้ตกปลา ขมวดปมตรงรัง จำนวน 4 เส้น เสียงทุ้มใช้สายเอ็นเบอร์ 100 และเสียงเอกใช้สายเอ็นเบอร์ 120 สอดสายทั้งสี่เส้นเข้าที่หลักบนโศยัดโยงไปบนหย่องและพาดไปบนนมตลอดทั้งคันทวน ยาวไปจนถึงขั้วและสอดสายทั้งสี่เส้นเข้าไปในรางไหม หากต้องการเสียงที่มีความแข็งขึ้น นิยมใช้สายไม้ตีเทนนิสหรือใช้สายของเครื่องดนตรี กูเจิงหรือสายไหมแทนสายเอ็นไฉลอนที่ใช้ตกปลา

(11) ขั้นตอนการสร้างที่ติดกระจับปี

ส่วนของที่ติดกระจับปี ทำมาจากพลาสติกของขวดแก้ว นำมาตัดให้มีรูปร่างรูปทรงสามเหลี่ยม ซึ่งที่ติดของกระจับปีจะมีลักษณะแบนและบางเหมือนที่ติดกีตาร์ ขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่มากนัก วิธีการติดบรรเลงให้ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้จับที่ติดกระจับปีตรงด้านที่กว้างให้ถนัดมือ ส่วนของปลายแหลมใช้ติดหรือกรีดลงไปบนสายเสียง

2.3 วิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีกระจับปี

ปัญหาด้านสภาพอากาศช่วงฤดูร้อนมีความร้อนมาก ช่วงฤดูฝนเกิดความชื้นและอุทกภัย ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ต่อเนื่อง และปัญหาอันเกิดจากวัสดุเนื้อไม้ที่นำมาสร้างกระจับปีมีความแตกร้าว ต้องปรับแต่งแก้ไขใหม่ให้เรียบร้อย ซึ่งต้องเสียเวลาเพิ่มมากขึ้น

ภาพ 4 -7 ส่วนหนึ่งของขั้นตอนในการสร้างกระจับปีของโองซิงหลวง

ที่มา: (วิรินทร์ญา กิตติคุณพัชร, 2567)

2.5 ระบบเสียง (Tuning System) การบรรเลงจะเล่นบรรเลงเป็นสายคู่ การเทียบเสียงกระจับปีเรียกว่า กระจับปีลูกสามและกระจับปีลูกสี่ โดยกระจับปีแต่ละขนาดจะมีการเทียบเสียงแตกต่างกันไป

สำหรับกระจับปีกลาง เป็นการตั้งลูกสาม หมายถึง สายเปล่าบนสุดคือ โน้ตโด (C) สายเปล่าล่างสุด คือ โน้ตโซล (G) หากกดช่องที่ 3 บนคันทวน หรือที่เรียกว่า กระจับปีลูกสาม ของสายคู่ล่างจะเป็นเสียง โน้ตโด (C) สูง

กระจับปีลูกสาม หมายถึง การตั้งเสียงสายเปล่าบนสุด คือโน้ต โด สายเปล่าล่างสุด คือ โน้ตโซล (G) ถ้ากดช่องที่ 3 บนคันทวน หรือที่เรียกว่า กระจับปีลูกสาม ของสายคู่ล่างจะเป็นเสียง โน้ตโด (C) สูง นอกจากนี้สายคู่บนนิยมติดเฉพาะสายเปล่า ลูกที่ 1 ลูกที่ 2 และลูกที่ 3 เท่านั้น ไม่นิยมเล่นลูกที่ 4 คู่บน โดยติดสายเปล่าล่างเป็นเสียงโน้ตโซล (G) ซึ่งเป็นเสียงเดียวกัน สามารถติดแทนกันได้

กระจับปีลูกสี่ หมายถึง การตั้งเสียงสายเปล่าบนสุดคือ โน้ตโซล (G) ส่วนสายเปล่าล่างสุดคือ โน้ตโด (C) โดยหากกดช่องที่ 4 บนคันทวน หรือที่เรียกว่า กระจับปีลูกสี่ ของสายคู่ล่างจะเป็นเสียงโน้ต โซล (G) สูง

กระจับปีมีบันไดเสียงเมเจอร์ (Major Scale) ประกอบด้วยโน้ต 7 ตัวที่อยู่ในช่วงคู่แปด ได้แก่ โน้ต โด (C) เร (D) มี (E) ฟา (F) โซล (G) ลา (A) ที (B) การเทียบเสียงให้ห่างกันในระยะขั้นคู่ 4 เพอร์เฟก โน้ตโซล (G) - โน้ตโด(C) และขั้นคู่ 5

เพอร์เฟก โน้ตโด (C) - โน้ตโซล (G) ความถี่ของระดับเสียงแตกต่างกันกับความถี่ของระดับเสียงดนตรีตะวันตก เพราะมีหลักการตั้งเสียงกระชับปีตามความเคยชินของตนเอง ก่อนบรรเลงนิยมใช้ขลุ่ยเพียงออเทียบเสียง

2.6 เทคนิคการบรรเลง (Playing Technique) ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้จับด้านที่กว้างให้ถนัดมือ ส่วนของปลายแหลมใช้ดีดหรือกรีดลงไปบนสายเสียง มีเทคนิคการบรรเลงดังนี้ (1) เทคนิคการบรรเลงกระชับปีลูกสาม ควรฝึกดีดและไล่เสียงพร้อมกับร้องออกเสียงโน้ตตามไปด้วย เริ่มจากจังหวะช้า ๆ (2) เทคนิคการบรรเลงกระชับปีลูกสี่ ระดับเสียงโน้ต โด นิยมดีดสายเปล่าคู่ล่างแทน วิธีการดีดเร็วเสียง เริ่มจากการดีดช้า ๆ ดีดลงแล้วดีดขึ้น แล้วค่อยปรับให้ดีดเร็วขึ้น จนเป็นเสียงเร็ว ฝึกดีดทั้งสายเปล่าและการกดลูกนับแต่ละลูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์เพลงนั้น ๆ

2.7 ศึกษาและวิเคราะห์เครื่องดนตรีกระชับปีของโฮงชิงหลวง ตามแนวทางของศาสตร์มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

(1) การเรียกชื่อ (Designation) กระชับปี สันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากชื่อเครื่องดนตรีว่า จาปี หรือ จับเปย ของกัมพูชา กระจาปี ในภาษามลายู ซึ่งมาจากภาษาบาลีว่า กัจฉปะ ที่แปลว่า เต่า ตามรูปร่างลักษณะของกระพุ้งหรือกล่องเสียงที่คล้ายกระดองเต่า นอกจากนี้ยังเรียกกระชับปีว่า “พิณ” หรือ “ชิง” เพราะรูปร่างและวิธีการบรรเลงคล้ายคลึงกันมาก

(2) ที่มา (Origin) กระชับปีมีประวัติศาสตร์มายาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งเอกสารตำราและงานประติมากรรมตามสถานที่ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่ากระชับปีใช้ประสมวงกับซอสามสายเพื่อประกอบการขับร้อง สันนิษฐานว่ากระชับปีได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย ผ่านทางอินโดนีเซียและกัมพูชา ผู้วิจัยไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่ากระชับปีเข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ.ใด และบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นผู้นำเข้ามา

(3) ลักษณะทางกายภาพ (Organological identification) กระชับปีเป็นเครื่องสายประเภทใช้ดีด โครงสร้างทำจากไม้สักเป็นหลัก พบว่ารูปร่างของกระชับปี รูปร่างคล้ายคลึงกับเครื่องดนตรีชิงของภาคเหนือและพิณของภาคอีสาน แต่กระชับปีมีช่วงคอคันทวนที่ยาวกว่า

(4) การจำแนกประเภท (Category) กระชับปีเป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chordophones) ประเภทพิณ (Lute) แบบดีด (Plucked Lute)

(5) โครงสร้างและส่วนประกอบ (Structure and Components) กระชับปีเป็นวัสดุที่ทำจากไม้สักเป็นหลัก โดยเฉพาะไม้ ตาด โขน รางไหม ส่วนประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ลูกบิดและขุมใช้ไม้ชิงชัน รั้งใช้ไม้ประดู่ นมใช้ไม้แก้วขาวหรือไม้โมกเป็นฐานล่าง ด้านบนใช้เมลามีนหรือตะเกียบ และชิงสายสี่เส้นด้วยสายเอ็นไฉลอน สายเอ็นเสียงขุมใช้เบอร์ 100 สายเอ็นเสียงเอกใช้เบอร์ 120 ส่วนที่ดีดทำจากพลาสติกที่มาจากขวดแก้ว ตัดให้แบนและบาง

(6) ระบบเสียง (Tuning system) กระชับปีของโฮงชิงหลวงมีบันไดเสียง 7 เสียง (Diatonic scale) ประกอบด้วย โน้ต โด (C) เร (D) มี (E) ฟา (F) โซล (G) ลา (A) ที (B) การเทียบเสียงให้ห่างกันในระยะขั้นคู่ 4 เพอร์เฟก โน้ตโซล (G) - โน้ตโด (C) และขั้นคู่ 5 เพอร์เฟก โน้ตโด (C) - โน้ตโซล (G) ความถี่ของระดับเสียงแตกต่างกันกับความถี่ของระดับเสียงดนตรีตะวันตก

(7) การบรรเลง (Playing) นิยมนั่งบรรเลงมากกว่ายืน นำกระชับปีวางไว้บนขาขวาของผู้ดีดเพื่อทานน้ำหนักมือซ้ายถือคันทวน ส่วนมือขวาจับไม้ดีด วิธีการบรรเลงให้ใช้มือด้านขวาจับที่ดีด ดีดตรงบริเวณโหนดที่มีช่องรูขลุ่ย ดีดเป็นทำนองเพลงนั้น ๆ วิธีการดีดแบบเร็วเสียง เริ่มจากการดีดช้า ๆ ดีดลงแล้วดีดขึ้น จากนั้นค่อยปรับให้ดีดเร็วขึ้นจนเป็นเสียงเร็ว ฝึกดีดทั้งสายเสียงเปล่า และสายเสียงโน้ตต่าง ๆ โดยใช้นิ้วมือซ้ายกดคันทวนบนคันทวนแต่ละลูกตามโน้ตต่าง ๆ บนคันทวน และจับประคองคันทวนด้วยหัวนิ้วของนิ้วหัวแม่มือ

(8) การผลิต (Manufacture) โฮงชิงหลวง มีกระบวนการผลิตสร้างขึ้นเองตั้งแต่ต้นจนจบใช้ระยะเวลาประมาณ 4-5 วัน โครงสร้างและส่วนประกอบโดยรวมยังคงสืบทอดภูมิปัญญาดนตรีไทยล้านนา ส่วนประกอบบางอย่างอาจมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามความต้องการของลูกค้า ขั้นตอนการผลิตส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือที่ประณีต มีการนำเครื่องมือระบบไฟฟ้าเข้ามาช่วยทุ่นแรงบ้าง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อ (1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโหงชิงหลง ตำบลลอง อำเภอมือง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์สรุปได้ว่า นายจรัสศักดิ์ ธนุมาศ สร้างโหงชิงหลง เมื่อปี พ.ศ. 2546 ด้วยความรักการเล่นดนตรี และการสั่งสมความรู้ความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาตั้งแต่วัยเยาว์ โดยเริ่มเรียนรู้ และฝึกฝนจากครูบาอาจารย์ที่มีประสบการณ์ และได้รับแรงบันดาลใจจากการไปเป็นวิทยากรด้านการบรรเลงดนตรีให้กับเยาวชนตามโรงเรียนต่าง ๆ พบปัญหาการขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย ขาดแคลนทุนทรัพย์ และไม่มีแหล่งผลิตเครื่องดนตรีไทยในราคาย่อมเยา จึงทำให้นายจรัสศักดิ์ ธนุมาศ ได้นำความรู้ความสามารถด้านดนตรีและการสร้างเครื่องดนตรีที่ได้สะสมมาต่อยอดในการผลิตเครื่องดนตรีสร้างเครื่องดนตรีทั้งซึง กระจับปี และสะล้อ ขึ้นโหงชิงหลงจึงเป็นทั้งแหล่งผลิตเครื่องดนตรีไทยล้านนา เป็นแหล่งพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ดนตรีล้านนา และยังเปิดสอนดนตรีไทยในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรี ให้กับเยาวชนและบุคคลที่สนใจอีกด้วย โหงชิงหลงมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากไม่ได้เป็นเพียงผู้ประกอบการด้านการผลิตเครื่องดนตรีเพื่อจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ยังเปิดสอนดนตรี และเป็นแหล่งพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ด้านดนตรีล้านนาไทยที่รวมเครื่องดนตรีให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถศึกษาเรียนรู้ ทั้งนี้ตามประวัติความเป็นมาของโหงชิงหลง มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีอันมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีล้านนาและการผลิตสร้างเครื่องดนตรีตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมายาวนาน เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงผู้คนและสังคม สะท้อนเรื่องราวผ่านเครื่องดนตรี การแสดงดนตรี การสอนดนตรี เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันเป็นการสืบทอดผ่านกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงรักษาทุนทางศิลปวัฒนธรรมล้านนาในวัฒนธรรมของตนให้ดำรงคงอยู่ต่อไป สอดคล้องกับแนวความคิดของ Pierre Bourdieu (1997, p. 46, อ้างถึงใน สุภาภรณ์ จันทวานิช และรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2549, น. 256) กล่าวว่า ทุนทางวัฒนธรรมของปีแอร์ บูร์ดิเอด (Pierre Bourdieu) ว่าทุนเป็นมรดกที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับรูปแบบได้ มีทั้งสัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ เป็นปัจจัยในการกำหนดตำแหน่งทางสังคม (position) และความเป็นไปได้ของตัวแสดงที่หลากหลายของพื้นที่ต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Richardson (1986, p. 241-258, อ้างถึงใน ดวงพร คงพิกุล, 2555, น. 30) จากแนวคิดของ Pierre Bourdieu ได้นิยามว่า ทุนวัฒนธรรม หมายถึง ทรัพยากรที่สะสมอยู่ในระบบ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัตถุสิ่งของ รวมไปถึงแนวทางการดำเนินชีวิตในกลุ่มสังคม

จากวัตถุประสงค์ข้อ (2) เพื่อศึกษาการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปีของโหงชิงหลง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์สรุปได้ว่า เครื่องดนตรีกระจับปีเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ไทยได้รับมาจากวัฒนธรรมอื่น ไม่ใช่เครื่องดนตรีไทยแต่แรก แล้วนำมาผสมผสานเป็นของตนเอง หากพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีแล้วคล้ายคลึงกับเครื่องดนตรีจาเปยของกัมพูชา ซึ่งได้รับอิทธิพลนี้ต่อมาจากอินเดีย สอดคล้องกับ สิปปวิชญ์ กิ่งแก้ว (2563, บทคัดย่อ) ในงานวิจัยเรื่องจากบุญแกว (๒๕๖๓) : บริบททางวัฒนธรรมดนตรีกัมพูชา กล่าวถึง กระจับปีในวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้น มีความเข้าใจว่ากระจับปีได้รับอิทธิพลมาจากจากบุญแกว เป็นเครื่องดนตรีของกัมพูชา เพราะเครื่องดนตรีทั้งสองชนิดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในอดีตบทบาทและหน้าที่ของกระจับปีและจากบุญแกว ใช้บรรเลงในวงมโหรีเช่นเดียวกัน แต่ปัจจุบันกระจับปีไม่นิยมนำมาบรรเลงแล้ว

และจากผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครื่องดนตรีกระจับปีของโหงชิงหลง สรุปพบว่ามีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นดังนี้ (1) นิยมใช้ไม้สักเป็นวัสดุหลักในการทำส่วนประกอบต่างๆ (2) การใช้ไม้ทั้งเส้น 12 มม. ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้ไม้ทั้งเส้น 11 มม. (3) ลักษณะการเจาะรูสร้างเสียงสะท้อนที่นิยมเจาะรูเป็นรูปปลายธรรมจักรรอบใบโพธิ์ (3) รักษากระจับปีแบบฉบับระบบเสียงดนตรีไทย การวางเสียงมีวิธีวางเสียงให้ได้คู่ระยะคู่ 4 คู่ 5 และคู่ 8 ทั้งนี้ นำแนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเอด เรื่องทุนทางวัฒนธรรมมาวิเคราะห์ว่าทุนทางวัฒนธรรมได้รับการผลิต และสร้างความหมายขึ้นมาจากประสบการณ์ที่มีอยู่ร่วมกัน สร้างอัตลักษณ์ผ่านทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคลของนายจรัสศักดิ์ ธนุมาศ ผู้สร้างกระจับปี การสั่งสมความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีเทคนิคเฉพาะในด้านการสร้างและเทคนิควิธีการในการดูแลรักษาเครื่องดนตรีของตน สิ่งเหล่านี้เป็นทุนที่มีสะสมอยู่ในตัวตนของช่างผู้สร้างกระจับปี รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปธรรม เป็นวัตถุ คือ เครื่องดนตรีกระจับปี ผ่านการผลิตเครื่องดนตรี การเผยแพร่ข้อมูล การบริโภคแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อการดำรงคงอยู่ของเครื่องดนตรีกระจับปีที่เชื่อมโยงรากเหง้าวัฒนธรรมดนตรีในอดีตสู่สังคมดนตรีในยุคปัจจุบัน ผ่านการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Pierre Bourdieu

(1993, p. 31-35, 1997, p. 46-75, อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช และรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2549, น. 257) กล่าวว่า ทูทางวัฒนธรรม มี 3 รูปแบบ 1. ทูที่รวมอยู่ในฮาปิตุส เป็นการแสดงออกทางร่างกายและจิตใจที่คงทนถาวร พบในรูปวัฒนธรรมซึ่งต้องใช้ระยะเวลาให้เป็นรูปเป็นร่าง 2. ทูที่ถูกทำให้อยู่ในรูปธรรม เป็นคุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์กับทูทางวัฒนธรรม เป็นวัตถุในรูปของสื่อและสิ่งของ และ 3. ทูที่ถูกทำให้เป็นสถาบัน การทำให้เป็นวัตถุหรือรูปธรรมที่ถูกจัดแยกอ้างอิงถึงคุณสมบัติเริ่มต้นของทูทางวัฒนธรรมและถูกเข้าใจว่าเป็นการรับประกัน และสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551, น. 554, อ้างถึงใน ดวงพร คงพิกุล, 2555, น. 4) นำแนวคิดเรื่องทูมาประยุกต์ใช้ศึกษาวัฒนธรรมและปรากฏการณ์ทางสังคม อธิบายถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สะสมอยู่ในหลายสิ่ง ตั้งแต่ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมความสามารถในการใช้ภาษา ความชื่นชอบทางสุนทรีย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พื้นฐานทางการศึกษา และการเป็นเจ้าของวัตถุสิ่งของที่มีความหมายทางวัฒนธรรม โดยที่ผู้เป็นเจ้าของสามารถนำทูทางวัฒนธรรมไปใช้เพิ่มมูลค่าหรือสร้างผลประโยชน์กลับคืนมา ผ่านทางการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการปกป้อง ดำรงรักษาหรือเพิ่มพูนทูทางวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเครื่องดนตรีกระจับปี่ของโฮงชิงหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ มีนายจรัสศักดิ์ ธนมาศ เป็นเจ้าของและเป็นช่างกระจับปี่ของโฮงชิงหลวง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีกระจับปี่ ซึ่ง สละสลวยและเป็นแหล่งพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เปิดสอนดนตรีไทยล้านนาให้กับเยาวชนและผู้สนใจ ทั้งนี้ขั้นตอนการสร้างกระจับปี่ของโฮงชิงหลวงมีขั้นตอนรวมทั้งสิ้น 11 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างไห (2) การสร้างคันทวน (3) การสร้างตาด (4) การสร้างโชน (5) การสร้างรางไหม (6) การสร้างลูกบิดและหย่อง (7) การสร้างซุ้ม (8) การสร้างรัง (9) การสร้างนมและการเทียบเสียง (10) สายเสียง และ (11) การทำที่ติดสาย จากสมมติฐานพบว่า การสร้างกระจับปี่ของโฮงชิงหลวงยังคงรักษาระบบเสียงตามระบบเสียงดนตรีไทยล้านนาไว้ โดยมีบันไดเสียง 7 เสียง การเทียบเสียงให้ห่างกันในระยะขั้นคู่ 4 เพอร์เฟก โน้ตโซล (G) - โน้ตโด (C) และขั้นคู่ 5 เพอร์เฟก โน้ตโด (C) - โน้ตโซล (G) วัดความถี่เสียงแตกต่างกับความถี่มาตรฐานของเครื่องดนตรีตะวันตกเอกลักษณ์ด้านการสร้างกระจับปี่ของโฮงชิงหลวงสรุปได้ว่า การสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่ของโฮงชิงหลวงมีเอกลักษณ์โดดเด่น ดังนี้ (1) นิยมใช้ไม้สักเป็นวัสดุหลักในการทำส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ไห คันทวน ตาด โชนและรางไหม (2) ใช้นมทั้งสิ้น 12 นม ใช้นมทั้งสิ้น 12 นม ซึ่งกระจับปี่ส่วนใหญ่มี 11 นม กระจับปี่โฮงชิงหลวงเพิ่มลูกตกของตัวโน้ตอีก 1 โน้ต (3) ลักษณะการเจาะรูสร้างเสียงสะท้อนที่ไห เจาะรูเป็นรูปลายธรรมจักรรอบใบโพธิ์ ทั้งนี้ นายจรัสศักดิ์ ธนมาศ สร้างโฮงชิงหลวงและผลิตเครื่องดนตรีกระจับปี่ เพื่อให้เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงผู้คนให้เข้าถึงศิลปวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณกาล ผ่านการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อดำรงรักษาทูทางศิลปวัฒนธรรมล้านนาโดยเฉพาะเครื่องดนตรีกระจับปี่ให้สามารถดำรงคงอยู่ต่อไปในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำองค์ความรู้ด้านการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่ไปสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอด เพื่อสามารถผลิตสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่หรือประยุกต์ในการสร้างเครื่องดนตรีอื่นๆ ต่อไป
2. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมโดยให้โฮงชิงหลวงได้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบในการสืบทอดและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรี เครื่องดนตรี บทเพลง ในภูมิภาคอื่นต่อไป
3. ควรส่งเสริมให้มีหลักสูตรในด้านการเรียนการสอนการบรรเลงกระจับปี่ในสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องดนตรีกระจับปี่หรือเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในพื้นที่อื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณนายจรัสศักดิ์ ธนมาศ และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- ดวงพร คงพิกุล. (2555). การผลิตซ้ำทางทุนวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปณมา เอี่ยมสะอาด. (2539). กระจำปี: การศึกษาด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางดนตรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิปปวิชญ์ กิ่งแก้ว. (2558). การสร้างกระจำปีของบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์. การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 5 วันที่ 3 กรกฎาคม 2558.
- _____. (2562). จาบุญจวน (*ตาบุญจวน*): บริบททางวัฒนธรรมดนตรีกัมพูชา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภากร จันทวานิช และรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2549). รวมบทความทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2549 เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการของ ศ.ดร. อมรา พงศาพิชญ์. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัษฎาฐ สาคริก. (2550). เครื่องดนตรีไทย. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Instructional Model of the Business Chinese Program at Uttaradit Rajabhat University

วันที่รับ : 18 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไข : 31 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 01 เมษายน 2568

อาริตา สัมมารัตน์^{1*} Cui Yanyan¹ Yang Gang² Zou Xue² และนุรลีชาวตี อาแด¹

¹ สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

² Faculty of Literature and Media, Yunnan Minzu University

*corresponding author e-mail: arita.smr@hotmail.com

บทคัดย่อ

ด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วของประเทศไทย ทำให้ประเทศจีนได้ก้าวขึ้นเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลกในปัจจุบัน และเนื่องด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ภาษาจีนได้กลายเป็นอีกหนึ่งในภาษาที่สำคัญของโลกเช่นกัน มีความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดกระแสการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทย บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษา ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาของสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหลักสูตรจนถึงปัจจุบัน โดยแนวทางในการจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเข้มข้น และการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบกระบวนการสอนที่มีการเน้นเนื้อหาเฉพาะเจาะจง มีการฝึกฝนซ้ำ ๆ และมุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างรวดเร็ว ลึกซึ้ง ต่อเนื่อง และจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภายในมหาวิทยาลัย เช่น คณาจารย์ ผู้บริหารหลักสูตร และหน่วยงานสนับสนุนด้านวิชาการ รวมถึงหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ภาคธุรกิจ สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ สนับสนุนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และร่วมพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับโลกการทำงานจริง ความร่วมมือเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ช่วยยกระดับทักษะทางภาษาและวิชาชีพของนักศึกษา ตลอดจนเพิ่มความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนการสอน, ภาษาจีนธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Instructional Model of the Business Chinese Program at Uttaradit Rajabhat University

Received : 18 March 2025

Revised : 31 March 2025

Accepted : 01 April 2025

Arita Sammarat^{1*} Cui Yanyan¹ Yang Gang² Zou Xue² Nurlisawati Aday¹

¹Bachelor of Arts, Program in Business Chinese,

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

²Faculty of Literature and Media, Yunnan Minzu University

*corresponding author e-mail: arita.smr@hotmail.com

Abstract

The continuous and rapid development of China's economy, society, culture, and technology has elevated the country to the status of a global superpower. Consequently, the Chinese language has become one of the most important languages in the world, leading to a growing demand for Chinese language learning. This trend has contributed to the rise of Chinese language education as a foreign language in Thailand. The purpose of this academic article was to present the educational model, challenges, and development approaches of the Bachelor of Arts in Business Chinese Program at Uttaradit Rajabhat University. The study involved a comprehensive review and analysis of data collected from the program's inception to the present. The findings suggested that effective education should focus on intensive instruction and continuous, in-depth practice through teaching methods that would emphasize specific content, repeated exercises, and the rapid development of students' skills. The success of such educational management required collaboration from multiple stakeholders, including internal parties such as faculty members, curriculum administrators, and academic support units, as well as external stakeholders such as businesses, enterprises, and government agencies. These external partners played a crucial role in providing feedback, offering internship opportunities, and co-developing course content that would align with real-world demands. This collaborative effort significantly contributed to integrated learning and enhancing students' linguistic and professional competencies, ultimately preparing them to enter the workforce efficiently and in alignment with labor market needs.

Keywords: Instructional model, Business Chinese, Uttaradit Rajabhat University

บทนำ

ภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญมากภาษาหนึ่งของโลก และนับวันจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องมาจากสาธารณชนชาวจีนเป็นประเทศมหาอำนาจที่ทรงอิทธิพลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และหากพูดถึงประชากรชาวจีน ประชากรชาวจีนก็ยังคงมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก และได้กระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกด้วยเช่นกัน สำหรับประเทศไทยเองก็เป็นอีกหนึ่งในประเทศเป้าหมายที่ชาวจีนและคนเชื้อชาติจีนนิยมอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อมาตั้งรกราก สำหรับการอพยพของชาวจีนเพื่อออกมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนต่าง ๆ มีมาอย่างยาวนาน โดยมีเหตุสำคัญ 3 ประการ ประการแรก การอพยพอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ทางการเมือง ทั้งการเกิดสงครามและการจลาจล ประการที่สอง เรื่องของการค้าขาย ประการสุดท้ายคือ การหลบหนีจากความยากจน (ภาวิณี บุญนาค และนงนุช ทิ้งในธรรมะ, 2567, น. 176-198) โดยชาวจีนที่ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน มีทั้งชาวจีนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยอดีต และชาวจีนอพยพใหม่ โดยคำว่า“ชาวจีนอพยพใหม่”ตรงกับภาษาจีนว่า “ซินอีหมิน (Xinyimin: 新移民)” มีความหมายโดยกว้างหมายถึงชาวจีนที่อพยพออกนอกประเทศจีนหลังจากจีนปฏิรูปและเปิดประเทศ (ตั้งแต่ปีค.ศ.1978 เป็นต้นมา) ส่วนใหญ่เป็นการอพยพเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม สำหรับชาวจีนอพยพใหม่ในประเทศไทยนั้น นิยมตั้งถิ่นฐานในจังหวัดใหญ่ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง เช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ชลบุรี โดยการเข้ามาของชาวจีนอพยพใหม่มิใช่การเคลื่อนย้ายแรงงานดังเช่นในอดีต แต่เป็นการเข้ามาด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้นการเคลื่อนไหวของชาวจีนกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจ สังคม และในระยะยาวมีโอกาสส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ด้วย (กุลนรี นุกิจรังสรรค์, 2565, น. 52-72) และพวกเขามีการเตรียมตัวอย่างพร้อมในการใช้ชีวิตในประเทศไทยเช่น ฝึกฝนการใช้ภาษาไทยให้คล่องแคล่ว ทำให้ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบกับสังคมไทย ดังนั้นเพื่อตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ทัน และไม่เสียเปรียบในการแข่งขันทรัพยากร การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในไทยจึงมีความสำคัญมาก (รุ่งทิพา แยมรุ่ง, กิตติชัย สุธาสีโนบล และXU JIA, 2567, น. 181-195) เมื่อมีการเรียนการสอนเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เกิดการแบ่งปันวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของนักเรียนไทยก็ถือว่าเป็นการสอนภาษาจีนข้ามวัฒนธรรมเช่นกันเนื่องจากผู้เรียนต้องเรียนรู้ในภาษาที่สอง (จิรัชยา ประทีปโชติพร, 2565, น. 66-75) ดังนั้น ถ้าหากชาวไทยมีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีนและเข้าใจในวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง ก็จะสามารถใช้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังช่วยสร้างโอกาสในด้านการประกอบอาชีพ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ และการต่อยอดสู่ความร่วมมือทางธุรกิจในหลากหลายมิติอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สอง

จากการที่ภาษาจีนได้กลายเป็นหนึ่งในภาษาที่สำคัญที่สุดที่ผู้คนในทั่วโลกได้หันมาให้ความสนใจ และเริ่มเรียนภาษาจีนกันมากยิ่งขึ้น กระบวนการหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก และการที่จะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในกลยุทธ์และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สอง หลิว สวิน (Liu Xun, 2006, p. 11-12) กล่าวถึงลักษณะเด่นในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สองไว้ 6 ข้อ ดังนี้ 1) ลักษณะเด่นในด้านการปลูกฝังทักษะการสื่อสารภาษาเป้าหมาย (目的语) เพื่อให้ผู้เรียนภาษาที่สองสามารถใช้ภาษาเป้าหมายในการสื่อสารหรือทำกิจกรรมได้อย่างใดอย่างหนึ่ง อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ลักษณะเด่นในด้านการเปลี่ยนความรู้ทางภาษาให้เป็นทักษะการสื่อสาร เพราะการอาศัยเพียงแค่การสอนของครูอาจารย์หรือการเข้าใจทฤษฎีเพียงอย่าง

เดียนั้น ไม่สามารถทำให้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ ทักษะและความสามารถจะเชี่ยวชาญได้ก็ต่อเมื่อมีการฝึกฝนและปฏิบัติซ้ำ ๆ อย่างมากเท่านั้น 3) ลักษณะเด่นในการเน้นในการให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาระดับพื้นฐาน ซึ่งมีผู้เรียนนิยมเรียนเป็นจำนวนมาก และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ทางภาษาของการเรียนภาษาที่สองได้เป็นอย่างดี 4) ลักษณะเด่นในการเปรียบเทียบระหว่างภาษาแม่กับภาษาที่สอง เนื่องจากผู้เรียนได้รับผลกระทบจากการถ่ายโอนทางภาษาแม่ (母语迁移) ดังนั้นจำเป็นจะต้องใช้การเปรียบเทียบภาษาเป้าหมายกับภาษาแม่ของผู้เรียนในการเรียนภาษาที่สอง 5) ลักษณะเด่นในการเชื่อมโยงภาษากับปัจจัยทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด การเรียนภาษาที่สองมักควบคู่กับวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ หากต้องการให้เกิดความชำนาญในภาษาเป้าหมาย ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ด้านวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายด้วยเช่นกัน และ 6) ลักษณะเด่นในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเข้มข้นและการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ภาษาที่สองสำหรับผู้ใหญ่นั้น ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเรียนค่อนข้างสั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษาหรือภาษาแม่ หลักสูตรการเรียนภาษาที่สองจึงต้องมักใช้ระยะเวลาเรียนที่ยาวนานขึ้น ประกอบกับจำนวนผู้เรียนต่อห้องที่เหมาะสมและมีเนื้อหาที่เข้มข้นและมุ่งผลลัพธ์ที่ชัดเจน หลักสูตรการเรียนภาษาที่สองจึงต้องมักใช้ระยะเวลาเรียนที่ยาวนานขึ้น ประกอบกับจำนวนผู้เรียนต่อห้องที่เหมาะสมและมีเนื้อหาที่เข้มข้นและมุ่งผลลัพธ์ที่ชัดเจน

สำหรับปัจจัยการเน้นให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาระดับพื้นฐานนั้น หลิว สวิน (Liu Xun, 2006, P. 137) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนการสอนระดับพื้นฐาน สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการรับรู้ (感知阶段) คือ การรับรู้เนื้อหาผ่านการมอง การฟัง และการอ่าน โดยสมองจะบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เก็บไว้ในส่วนของความจำ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดของขั้นตอนนี้คือ ความสามารถในการจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการเลียนแบบเสียงของครูผู้สอน หรือเลียนแบบเสียงที่มาจากสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การฝึกทำซ้ำ รวมถึงการสลับที่คำศัพท์ หรือรูปประโยคในแบบฝึกหัด เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนทำความเข้าใจ (理解阶段) คือการนำความรู้ที่ได้รับจากขั้นตอนการรับรู้มาทำความเข้าใจโดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้นี้ใหม่ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการทบทวน (巩固阶段) เป็นขั้นตอนที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่ได้จากความรู้เก่า และทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การปฏิบัติจริง ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติจนกระทั่งกลายเป็นความสามารถในการใช้ภาษา และข้อมูลเหล่านั้นจะถูกบันทึกลงในสมองจนกลายเป็นความจำระยะยาว และขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการนำไปใช้ (运用阶段) เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด และเป็นขั้นตอนที่ใช้วัดความสำเร็จในการเรียนภาษาของผู้เรียน ขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะต้องจัดหาสิ่งแวดล้อมจริง หรือคล้ายกับของจริงมาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ต้องการพัฒนาความสามารถด้านจินตนาการ และการสร้างสรรค์ของผู้เรียน จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สองที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ได้นำมาเพียงเนื้อหาบางส่วนที่จะทำให้เข้าใจถึงบริบทพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ที่ผู้สอนควรจะต้องศึกษา เรียนรู้ และทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะที่สองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

การเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ เริ่มอย่างเป็นทางการหลังจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มหาวิทยาลัยชิงหวาได้จัดตั้ง “ห้องเรียนภาษาจีนสำหรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนยุโรปตะวันออก” ในเดือนกรกฎาคมปี ค.ศ.1950 และหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนในปีค.ศ.1978 การเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นศาสตร์ความรู้ที่มีการอธิบายในเวทีต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม จากการผลักดันนโยบายการพัฒนาภาษาจีนในรูปแบบต่าง ๆ ของรัฐบาลจีนภายใต้กระแสการเรียนภาษาจีน กระทั่งในปี ค.ศ.2018 มีการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดตั้งสถาบันขงจื่อทั่วโลก 548 แห่ง และมีห้องเรียนขงจื่อจำนวน 1,193 แห่งทั่วโลก จำนวนผู้เรียน

ภาษาจีนที่กระจายอยู่ทั่วโลกมากถึงเกือบ 2 ล้านคน(นิสริน หวังต์กวาดิน, 2564) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลไทยเองก็ตระหนักถึงบทบาทที่สำคัญของภาษาจีนในสังคมไทยมาโดยตลอดโดยอนุญาตให้เปิดสอนภาษาจีนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 แต่ในสมัยนั้นยังเปิดสอนไม่ครบทุกระดับชั้นการศึกษา กระทั่งปี พ.ศ.2535 รัฐบาลไทย โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ประกาศให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนได้ทุกระดับชั้นการศึกษา (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนได้เผยแพร่ไปในประเทศไทยอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน จะเห็นได้จากทั้งสถาบันของรัฐและเอกชนต่างเปิดหลักสูตรภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมจากผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้หลายมหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือความต้องการของตลาด ตามที่นริศ วัฒนานนท์ (2559) ได้ศึกษาถึงการจัดการศึกษาและปัญหาของการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยกล่าวว่า การเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาตามการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์นั้น แบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ ระดับประเทศ และระดับสถาบันอุดมศึกษา โดยในระดับประเทศนั้นจะมีการกำหนดนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์โดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และระดับสถาบันอุดมศึกษาจะมีการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนโดยผู้บริหารมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนงานและการให้ความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาจีนมากน้อยเพียงใด

สำหรับทางด้านหลักสูตรนั้น กล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการการศึกษา เป็นแนวทางการสร้างลักษณะของพลเมืองของชาติ สร้างชาติ และสามารถทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตได้ เป็นเครื่องชี้นำทาง กำหนดแนวทางการจัดการความรู้และประสบการณ์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาดตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564, น. 2) เมื่อกล่าวถึงหลักสูตร คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงทฤษฎีหลักสูตร โดยวิเชียร อารัมโสทธิสกุล (2560) ได้สรุปความหมายของ “ทฤษฎีหลักสูตร” ว่า ทฤษฎีหลักสูตร คือ ข้อความที่อธิบาย บรรยาย หรือทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ทดสอบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับศาสตร์ด้านหลักสูตร และได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือได้และสามารถนำไปป็นนัยเป็นหลักในการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรได้ สำหรับหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนนั้น จนถึงปี พ.ศ.2567 มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นจำนวนมากในหลายพื้นที่ สำหรับมหาวิทยาลัยแรก ๆ ที่มีการเปิดหลักสูตรภาษาจีน และจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สอง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นต้น และยังมีอีกหลายหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนได้ถูกจัดตั้งขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาหลักสูตรไปสู่หลักสูตรด้านธุรกิจและวิชาชีพอีกหลายหลักสูตร เช่น การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ ประกอบไปด้วยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นต้น และยังมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนอีกหลากหลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมจีน เป็นต้น โดยบางมหาวิทยาลัยเปิดมากกว่าสองหลักสูตร (นริศ วัฒนานนท์, 2559, น. 270) เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนด้วยกัน 2 หลักสูตรคือ หลักสูตร

สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ และหลักสูตรสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ (เอกภาษาจีน) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนด้วยกัน 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีน และหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนธุรกิจในประเทศไทย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนในประเทศไทยนั้น มีการพัฒนาจากหลักสูตรภาษาจีนไปสู่หลักสูตรด้านธุรกิจและวิชาชีพอีกหลาย และหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจนั้นก็เป็นอย่างหนึ่งในหลักสูตรที่ได้พัฒนาและต่อยอดมาจากการนำความรู้ด้านภาษาจีนบวกกับความรู้ด้านธุรกิจ โดยมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนธุรกิจขึ้นก็เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความต้องการบุคลากรที่มีทักษะทั้งด้านภาษาจีนและมีความรู้ทางด้านการประกอบธุรกิจ ในปี พ.ศ.2568 มีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศกว่า 20 แห่ง ได้มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นต้น นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนยังทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกด้วย โดยความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยนั้นปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 โดยสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (ในขณะนั้น) ได้เป็นแม่แบบความสำเร็จด้านการได้ลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมมือแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษาข้ามมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง ต่อมาปี พ.ศ.2544 สถาบันราชภัฏลำปางก็ได้จัดทำ MOU กับมหาวิทยาลัยครูศาสตร์ยูนนาน ตามด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีลงนามร่วมกับมหาวิทยาลัยคุนหมิง (Ministry of Education of the Kingdom of Thailand, 2009) เป็นต้น (จรัสศรี จิราภาส, 2562, น. 94-118) ต่อมาได้มีสถาบันราชภัฏอีกหลายแห่งได้จัดทำบันทึกความเข้าใจกับมหาวิทยาลัยในมณฑลยูนนาน ถือเป็นการสร้างกระแสและส่งผลให้สถาบันการศึกษาของไทยหลายแห่งลงนามแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษากับประเทศจีนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก (เชิงเสี้ยวเย็น, วราภรณ์ ไทยมา และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์, 2567, น. 414)

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีอัตลักษณ์คือ ผลิตบัณฑิต นักคิด นักจัดการ สร้างงานด้วยความรู้คุณธรรม ซึ่งหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะ และสามารถใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและในงานธุรกิจ มีคุณธรรม จริยธรรม ในการประกอบอาชีพ พร้อมทั้งมีความรู้ ทักษะ และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจได้ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์นั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากการความต้องการให้นักศึกษาที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยได้มีโอกาสในการเรียนรู้ภาษาจีนที่เป็นภาษาสำคัญหนึ่งของโลก และในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรนั้น ทั้งหลักสูตรได้พิจารณาถึงสถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจของทั้งประเทศจีนและประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมองว่า การผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศให้เป็นที่ตามทิศทางที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตให้ได้บัณฑิตที่มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตให้ได้บัณฑิตที่มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาจีน เมื่ออย่างเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจของจีนได้ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดด เศรษฐกิจจีนมีขนาดใหญ่และเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจโลกหลายประการ คาดว่าในอีก 20 - 30 ปีข้างหน้า หากเศรษฐกิจของจีนยังขยายตัวในระดับสูงเหมือนกับที่เคยเป็นมา และจะทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของโลก แน่แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีอาจหลีกเลี่ยง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งใน

การปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้บัณฑิตที่จบไปนั้นมีความรู้ความสามารถทั้งทางธุรกิจและทักษะทางภาษาในการใช้ภาษาจีนในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์โลก (หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ, 2565, น. 12-13) โดยหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เริ่มทำการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 โดยจัดตั้งเป็นหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ สังกัดวิทยาลัยนานาชาติ และได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยยูนนาน (Yunnan Minzu University) สาธารณรัฐประชาชนจีน นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ 16 ปี ในช่วงเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ถึงปี พ.ศ.2555 เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ 2+2 โดยในชั้นปีที่ 1 และ 4 เรียนที่ประเทศไทย และในชั้นปีที่ 2 และ 3 เรียนที่ประเทศจีน ณ มหาวิทยาลัยยูนนาน โดยมีเงื่อนไขว่านักศึกษาทุกคนต้องไปเรียนที่ประเทศจีน จากนั้นในปี พ.ศ.2556 ถึงปี พ.ศ.2564 ยังคงจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ 2+2 แต่เพิ่มโอกาสให้นักศึกษามีสิทธิ์ตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการศึกษา โดยนักศึกษาสามารถเลือกได้ว่าจะไปเรียนที่จีนในชั้นปีที่ 2 และ 3 (รูปแบบ 2+2) หรือ เรียนที่ประเทศไทยตลอดระยะเวลา 4 ปีการศึกษา และในปี พ.ศ.2565 ครบกำหนดระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตร ทางสาขาวิชาได้มีการประชุมเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยในการประชุมมีมติให้ปรับแก้ไขในส่วนของสาระสำคัญของหลักสูตร เช่น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชาเฉพาะ และระบบการศึกษา โดยขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของการปรับปรุงหลักสูตรคือการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญคือ ศิษย์เก่าและนักศึกษาปัจจุบัน ผู้ซึ่งถือได้ว่ามีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรโดยตรง ซึ่งจากการสอบถามและการสำรวจข้อมูลในหลาย ๆ ประเด็นพบว่า ทั้งศิษย์เก่าและนักศึกษาในปัจจุบันให้ข้อมูลว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ 2 + 2 นั้น การเรียนที่ประเทศจีนถึงสองปีอาจส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง และอาจส่งผลกระทบต่อตนเองไม่สามารถเรียนได้จนครบเงื่อนไขการศึกษาเป็นเวลา 2 ปี แต่หากทางหลักสูตร มีการปรับรูปแบบเป็น รูปแบบ 3 + 1 คือ เรียนที่ประเทศจีนแค่เพียง 1 ปี การศึกษา สามารถลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายได้ 1 ปีการศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจไปเรียนที่ประเทศจีนได้มากขึ้น โดยจำนวนนักศึกษาที่สามารถเดินทางไปเรียนในประเทศจีนที่สูงขึ้น ทำให้นักศึกษามีสิ่งแวดลอมในการใช้ภาษา ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการใช้ภาษาจีนของตัวนักศึกษาเอง และแน่นอนว่าสิ่งนี้สามารถส่งผลกระทบต่อศักยภาพของหลักสูตรในการจัดการศึกษา จากนั้นทางหลักสูตรจึงได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2565 นั้น ดำเนินการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์สอดคล้องกับปรัชญาใหม่ของหลักสูตรที่กล่าวว่า “สามารถใช้ภาษาจีนประกอบอาชีพในสายงานธุรกิจที่หลากหลาย ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีคุณธรรม มีความเป็นไทยและสากล สู่การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น” พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีนและการประกอบธุรกิจ สามารถคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต อนึ่งหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาสมรรถนะและความรู้ภาษาจีนในการสืบค้นข้อมูลและองค์ความรู้ที่ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีงาม มีความรับผิดชอบ สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขภายใต้บริบทสังคมพหุวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีการจัดรูปแบบในการเรียนการสอน 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบ 3 + 1 คือในชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 เรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สำหรับในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาจะต้องเดินทางไปเรียน ณ มหาวิทยาลัยยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน 2) รูปแบบ 4 ปีที่ประเทศไทยคือนักศึกษาเรียนที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ตลอดระยะเวลา 4 ปีการศึกษา หนึ่งในจุดเด่นสำคัญของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจคือ รูปแบบการเรียนแบบ 3+1 ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนในประเทศไทยเป็นเวลา 3 ปี และศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยพันธมิตรในประเทศจีนอีก 1 ปี โดยการเรียนในต่างประเทศนี้ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะภาษาจีนในสภาพแวดล้อมจริง เสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมจีน และมีโอกาสสร้างเครือข่ายทางธุรกิจระหว่างประเทศ ทั้งนี้หลักสูตรยังมีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาต่อในต่างประเทศด้วยตนเอง เนื่องจากมีความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและมหาวิทยาลัยในประเทศจีน ทำให้ค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อและค่าครองชีพอยู่ในระดับที่เข้าถึงได้ นักศึกษาจึงสามารถได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ระดับนานาชาติ โดยไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไปนอกจากนั้น

หลักสูตรมีการสนับสนุนและเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาเข้าสอบวัดระดับภาษาจีน เช่น HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi) และ BCT (Business Chinese Test) เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและศึกษาต่อ และแม้ว่าหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจจะมีจุดแข็งในด้านการพัฒนาทักษะภาษาจีนและความรู้ทางธุรกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่หนึ่งในข้อจำกัดที่ควรพิจารณาคือ ตำแหน่งที่ตั้งของสถาบันการศึกษา ตำแหน่งที่ตั้งอาจอยู่ห่างไกลจากแหล่งธุรกิจและสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ทำให้นักศึกษาอาจพลาดโอกาสในการฝึกงานหรือสร้างเครือข่ายกับองค์กรธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับจีน นอกจากนี้ การเดินทางที่ไม่สะดวกอาจส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมทักษะนอกชั้นเรียน หรือการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง แม้ตำแหน่งที่ตั้งอาจไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของหลักสูตร แต่การอยู่ใกล้กับแหล่งธุรกิจหรือศูนย์กลางเศรษฐกิจจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการมีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในสายงานมากขึ้น ดังนั้น การปรับปรุงหรือขยายโอกาสในการฝึกงานและการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดข้อจำกัดในด้านนี้ได้

ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถแบ่งปัญหาที่พบจากการจัดการเรียนการสอนออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านอื่น ๆ ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาของหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ หนึ่งในปัญหาหลักในเนื้อหาของหลักสูตรคือ ความไม่สมดุลกันระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ หลักสูตรส่วนใหญ่และรวมถึงหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจเอง มักเน้นหนักไปที่การเรียนรู้ทฤษฎีทางภาษาจีนมากกว่าการฝึกฝนทักษะในการใช้ภาษาจริงในชีวิตประจำวัน และบริบททางธุรกิจ สิ่งนี้ทำให้นักศึกษาไม่มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับการทำงานในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง นอกจากนี้ หลักสูตรยังขาดความยืดหยุ่นในการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ การบูรณาการระหว่างเนื้อหาทางภาษาจีนและเนื้อหาทางธุรกิจยังไม่เพียงพอ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ภาษาจีนกับความรู้ทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจทำให้ไม่สามารถประยุกต์ใช้ภาษาจีนในการทำงานได้อย่างเต็มที่ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอาจยังมีข้อจำกัดในเรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจและความตั้งใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนในห้องเรียนมักจะเน้นการบรรยายและการทำแบบฝึกหัดมากกว่าการสร้างสถานการณ์จำลองหรือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และในบางรายวิชาผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ยังไม่เพียงพอในการสอน โดยเฉพาะรายวิชาที่นำภาษาจีนไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพต่างๆ ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน การเตรียมสื่อและวัสดุการสอนที่มีคุณภาพไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นในด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ยังขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนภาษาจีน ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนพบว่า วิธีและแนวทางในการวัดผลและประเมินผลยังไม่หลากหลาย และไม่สามารถครอบคลุมทุกทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ภาษาจีนในบริบททางธุรกิจได้อย่างเต็มที่ การวัดผลส่วนใหญ่จะเน้นที่การท่องจำคำศัพท์และกฎไวยากรณ์มากกว่าการประเมินความสามารถในการสื่อสารและการประยุกต์ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง 5) ด้านอื่น ๆ สำหรับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์พบว่า ปัญหาแรกคือ โอกาสในการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวันของนักศึกษาค่อนข้างน้อย สภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ไม่เอื้อต่อการฝึกฝนและใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน ปัญหาต่อมาคือการเพิ่มขึ้นและการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีเกี่ยวกับการค้นหาคำศัพท์ ทำให้นักศึกษาพึ่งพาและใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ซึ่งง่ายและสะดวกต่อการค้นหาคำความหมาย ทำให้นักศึกษาไม่จำเป็นต้องจดจำอักษรจีนและคำศัพท์ จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถจดจำอักษรจีนได้ นอกจากนั้นแล้วความแตกต่างทางวัฒนธรรมยังส่งผลกระทบต่อความเข้าใจทางภาษาด้วย นั่นคือการที่ผู้เรียนมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเจ้าของภาษา ทำให้ในบางครั้งหรือบ่อย

ครั้งมีความยากลำบากในการเข้าใจบริบททางภาษา และไม่สามารถใช้ภาษาจีนได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์ สุดท้ายคือการขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการระหว่างอาจารย์ชาวจีนและอาจารย์ชาวไทย รวมถึงการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศจีนยังไม่เพียงพอและยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน

บทสรุป

ในปัจจุบันและในอนาคตภาษาจีนยังคงเป็นภาษาที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารของผู้คนทั่วโลก และยิ่งจะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การเป็นบัณฑิตสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ย่อมถูกคาดหวังจากสถานประกอบการว่านักศึกษาต้องมีความสามารถทั้งทางด้านภาษาและทางธุรกิจ และสามารถสื่อสารภาษาจีนในทางธุรกิจได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งหมายรวมถึงภาษาจีนนั้น เป็นการเรียนการสอนที่ต้องเน้นความเข้มข้นและการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีกระบวนการสอนที่เน้นเนื้อหาเฉพาะเจาะจง มีการฝึกฝนซ้ำ ๆ และมุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างรวดเร็ว ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง การปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเน้นทางด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะและสามารถนำความรู้ทางภาษาควบคู่กับความรู้ทางธุรกิจไปประยุกต์ใช้ สามารถสรุปแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนธุรกิจได้ดังนี้ ประการแรกการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนธุรกิจควรคำนึงถึงหลายปัจจัยที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาจีนในบริบททางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ การใช้สื่อและวัสดุการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การใช้หนังสือเรียน วิดีโอ และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธุรกิจ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคำศัพท์และสำนวนที่ใช้ในวงการธุรกิจ ประการที่สองการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในวงการธุรกิจมาบรรยายหรือร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง ประการที่สามการใช้สถานการณ์จำลอง (role-play) หรือกรณีศึกษา (case study) ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารในบริบททางธุรกิจที่หลากหลาย ประการที่สี่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัทจีน หรือองค์กรที่ใช้ภาษาจีนในการดำเนินกิจการ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาจีนในสถานการณ์จริง และสร้างโอกาสในการฝึกงานหรือทำงานร่วมกับชาวจีน ประการที่ห้าการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาจีนธุรกิจควรมุ่งเน้นที่การประเมินทักษะการใช้ภาษาจีนในบริบททางธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำที่มีประโยชน์และสามารถนำไปพัฒนาทักษะต่อไปได้ เช่น การเจรจา การนำเสนอข้อมูล การตอบคำถาม และการอธิบายรายละเอียดสินค้า การอ่านและการเขียนเอกสารทางธุรกิจ เช่น อีเมลธุรกิจ รายงานการประชุม และจดหมายแนะนำผลิตภัณฑ์ และประการสุดท้ายการประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางธุรกิจ เช่น การใช้โปรแกรมการประชุมออนไลน์ การสร้างสไลด์นำเสนอ และการใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญ คือความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในบริบทข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาจีนมักเกี่ยวข้องกับการสื่อสารข้ามภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งอาจมีความแตกต่างในแง่ค่านิยม ความเชื่อ และรูปแบบการแสดงออก ผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบท ผู้สอนควรมีทั้งความรู้ทางภาษาความเข้าใจวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่ายและความใส่ใจในกลยุทธ์การสื่อสารกับผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีคุณภาพ และอีกหนึ่งสิ่งสุดท้ายที่จะลืมไม่ได้ นั่นก็คือ การปลูกฝังการรักการเรียนรู้ การฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้กับทั้งผู้เรียนและผู้สอน พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะโลกในทางธุรกิจ การบูรณาการความรู้ทางภาษาจีนควบคู่กับความรู้ทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพสามารถยกระดับคุณภาพนักศึกษา ในขณะเดียวกันยังช่วยยกระดับคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถผลิตที่มีคุณภาพของตลาดแรงงานได้มากยิ่งขึ้น

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- กุลนรี นุกิจรังสรรค์. (2565). ชาวจีนอพยพใหม่ ในภาคอีสาน: สถานการณ์ แรงจูงใจ และการประกอบอาชีพ. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*. (22)2, 52-72.
- จรัสศรี จิราภส. (2562). “ศึกษาไทย” และ “ไทยศึกษา” ในประเทศจีน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. (38)2, 94-118.
- จิรัชยา ประทีปโชติพร. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาข้ามวัฒนธรรมของการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารรัฐศาสตร์สาสน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)*. (1)2, 66-75.
- เชียง เสี่ยวเยียน, วราภรณ์ ไทยมา และสิรินธร สิ้นจินดาวงค์. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในมณฑลยูนนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. (9)8, 412-431.
- นิรศ วศินานนท์. (2559). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. (9)2, 263-287.
- นิสริน หวังดักวาทิน. (2564, 27 กันยายน). *ปกิณกะการเรียนรู้การสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ*. <https://sclc.mfu.ac.th/en/sclc-5677/sclc-6265/detail/News/13820.html>.
- ภาวิณี บุญนาค และนงนุช ทิ้งในธรรมะ. (2567). ชาวจีนโพ้นทะเลในสังคมไทย พ.ศ. 2473 – 2540: การศึกษาแนวทางจุลประวัติศาสตร์. *วารสารที่ค้นวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. (23)1, 176-198.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (2565). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2565)*.
- รุ่งทิวา แยมรุ่ง, กิตติชัย สุธาสิโนบล และXU JIA. (2567). ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*. (67)1, 181-195.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร อารังโสติสกุล. (2560). ทฤษฎีการนำหลักสูตรไปใช้ : ทฤษฎีหลักสูตรที่ต้องเร่งสร้าง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. (19)4, 343-355.
- ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย : ระดับประถม-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศรีบุรณคอมพิวเตอร์-การพิมพ์.
- Liu Xun. (2006). *Introduction to Teaching Chinese as Foreign Language*. Beijing Language and Culture University Press.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University ISSN 2350-9317 (Online) เว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/johuru> เป็นวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และผลงานวิจัย ที่มีความสำคัญในด้านการงานเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ทุกระดับ โดยผลการวิจัยนั้นต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่สามารถขยายผลความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่น หรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ในระบบ Thai Journal Online System ซึ่งมีกำหนดการออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ทั้งนี้บทความทุกฉบับจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน ในลักษณะการประเมินแบบ Double-Blind เพื่อให้ผู้เขียนสามารถเตรียมต้นฉบับได้ถูกต้องและได้มาตรฐานตามรูปแบบของวารสาร จึงขอชี้แจงดังนี้

รายการตรวจสอบการเตรียมบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามรายการต่อไปนี้

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์ในลักษณะบทความวิจัยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องส่งแบบฟอร์ม “ขอส่งบทความวิชาการ/วิจัย เพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์”
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
7. ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
8. สามารถส่งต้นฉบับบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ได้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
9. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
10. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

นโยบายการดำเนินงานของวารสาร

1. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ
2. บทความที่ส่งเข้าระบบเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จะผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงานวิชาการโดยใช้ระบบอักขรวิธีหรือระบบ CopyCatch หรือระบบ Turnitin อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ผลงานวิชาการที่มีเนื้อหาคล้ายกันสามารถยอมรับได้ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของผลงานทั้งหมด

3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้สำหรับพิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์หรือไม่ สำหรับกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้ เป็นการประเมินบทความแบบสองทาง (Double-Blind Process) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยชื่อผู้ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบ และจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้ส่งบทความทราบรวมถึงกองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยทั้ง ชื่อผู้ส่งบทความ และชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้บุคคลอื่นทราบด้วยเช่นกัน

4. ทั้งนี้เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาการกลั่นกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาตัดสินโดยอิงตามคำตัดสินและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรได้รับการตีพิมพ์ หรือควรส่งกลับให้กับผู้ส่งบทความเพื่อทำการแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่

6. การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

นโยบายจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และสัตว์ (Human and animal research ethics policy)

บทความจากงานวิจัยที่ส่งเข้ามารับการตีพิมพ์และเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในมนุษย์และสัตว์ ต้องได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือในสัตว์ของสถาบันที่ดำเนินการหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การเตรียมต้นฉบับบทความ

แนะนำให้ผู้นิพนธ์ ดาวน์โหลดเทมเพลต Research Article Template (บทความวิจัย) หรือ Academic Article Template (บทความวิชาการ) ที่ เอกสารดาวน์โหลด สำหรับวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1. ความยาวของบทความไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ ขนาด A4 พิมพ์หน้าคู่ (นับรวมภาพ ตาราง และเอกสาร อ้างอิง) พื้นที่ของกระดาษที่ใช้พิมพ์ ให้เว้นขอบบน 3.81 เซนติเมตร ขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร ขอบซ้าย 3.81 เซนติเมตร และขอบขวา 2.54 เซนติเมตร จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK โดยเนื้อความขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวธรรมดา)

2. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง หน้ากระดาษ

3. ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

4. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ Corresponding Author, E-mail: ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

5. หัวข้อ ได้แก่ บทคัดย่อ Abstract บทนำ วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยอภิปราย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

6. การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และ เว้น 1 บรรทัดตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น

Community engagement in higher education: Policy reforms and practice

(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2562; ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2564)

7. ภาพ หมายเลขภาพ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ภาพ

9. รายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายทุกรายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ควรกะทัดรัดไม่ยาวจนเกินไป มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ระบุเฉพาะชื่อ และสกุล โดยใช้เครื่องหมายดอกจัน (*) เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ สถานที่ทำงาน (Affiliation) ระบุหน่วยงาน จังหวัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับผู้แต่งอีเมล (E-mail Address) ระบุเฉพาะผู้รับผิดชอบบทความและควรเป็นอีเมลของหน่วยงาน

3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 400 คำ คำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

4. ส่วนเนื้อหา

4.1 บทความวิจัย ควรเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ข้อค้นพบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการวิจัย โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือ องค์ประกอบที่แตกต่างได้)

4.1.1 บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

4.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective) ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่นักวิจัยต้องการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบวิจัย (Research Design) อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจนให้บอกรายละเอียดสิ่งที่น่าสนใจมาศึกษา สูตรและการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา (เกณฑ์การคัดเข้า คัดออก) การสุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือ วิธีหรือมาตรที่ใช้ในการวัด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.4 ผลการวิจัย (Results) บรรยายสรุปผลการวิจัยอย่างกระชับโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หากการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องนำเสนอด้วยตาราง หรือแผนภูมิ ควรมีคำอธิบายประกอบ การเรียงลำดับภาพตาราง หรือแผนภูมิควรเรียงลำดับตามเนื้อหาของงานวิจัย และต้องมีการแปลความหมายของผลที่ค้นพบหรือวิเคราะห์

4.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เขียนสอดคล้องกับลำดับของการนำเสนอสรุปผลการวิจัย เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสมมติฐาน มีการอ้างอิงข้อเท็จจริง ทฤษฎีและผลการวิจัยอื่นอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงแนวความคิดของผู้วิจัยต่อผลการวิจัยที่ได้

4.1.6 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestions) ควรสรุปสาระสำคัญที่ไม่คลุมเครือ และสรุปผลว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ อย่างไร รวมถึงการแสดงข้อเสนอแนะและความเห็นเพิ่มเติมเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทันที และการพัฒนางานต่อไปในอนาคต หรือเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

4.1.7 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นการแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย

4.1.8 เอกสารอ้างอิง (Reference) การแสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกนำมาอ้างอิงขึ้นมาใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นการแสดงเจตนาว่าไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง การเขียนอ้างอิงให้เป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

4.2 บทความวิชาการ ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนประกอบด้วย

4.2.1 บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผล (Rationale) ความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) ความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ของการเขียนในการที่จะสื่อไปยังผู้อ่าน คำจำกัดความ หรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

4.2.3 ส่วนสรุป (Conclusions) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นซึ่งอาจกระทำในลักษณะการย่อโดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมานำเสนออย่างกระชับท้ายบทความ

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร ควรอ้างอิงจากผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้สำหรับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิง The American Psychological Association (APA, 7th Edition) ประกอบด้วยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) และการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) โดยมีรูปแบบดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และหมายเลขหน้า (การอ้างอิงบทความวารสาร หรือรายงานการประชุมต้องระบุหมายเลขหน้า สำหรับการอ้างอิงผลงานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า) สำหรับรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. กรณีอ้างอิงท้ายบทความ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, น. 27)

(McCartney & Phillips, 2006, p. 204)

(Murphy, 2021, pp. 152-153) (Martin et al., 2020)***กรณีที่มีผู้แต่ง 3 คน หรือมากกว่า***

ตัวอย่างประโยค

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก และสภาพของปัจจุบันนี้ ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน และในอนาคต 20 ปีข้างหน้าเปลี่ยนไป ในส่วนบริบทของประเทศไทยได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนไทยในอนาคตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

(ปรเมธี วิมลศิริ, 2559, น. 3)

2. กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหา ผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ลดารพร บุญฤทธิ์ (2559) ได้ศึกษาถึง..... Boonsarnsuk (2020) studied.....

ตัวอย่างประโยค

เบล (Bell, 2016, p. 55) กล่าวถึงการจัดศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่.....

3. การอ้างอิงรายการเดียวกันแต่ที่มีผู้แต่งแตกต่างกัน ให้เรียงตามอักษรของผู้แต่งคันด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

กรณีทั้งงานทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศถูกอ้างพร้อมกันให้เริ่มที่งานเขียนภาษาไทยก่อน

Several studies (Kozak & Elliott, 2014, p. 5; Miller, 1999)

(ภุขพงศ์ โนดไธสง, 2560; อำนวย วีรารณ, 2540)

(อนุชาติ บุณนาค, 2549; Digital citizenship for college students, 2016)

4. กรณีการอ้างอิงเอกสารที่ไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อเอกสารต้นฉบับและ คำว่า “อ้างถึงใน” สำหรับภาษาไทย หรือ “as cited in” สำหรับภาษาอังกฤษตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ และปีพิมพ์ สำหรับการลงรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ลงชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิเท่านั้น

(นิพัทธ์ เลิศนรงค์, 2531, น. 53-75, อ้างถึงใน พัทธวีภา โพธิ์ศรี, 2551, น. 94-95)

(Miller, 1988, as cited in Kozak & Elliott, 2014, p. 8)

Bridget's diary (as cited in Rahnema, 2017)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

5. การอ้างอิงการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นบันทึก บทสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้อ้างอิงมาจากแหล่งอื่น (สัมภาษณ์เอง) ไม่ต้องระบุในเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม แต่ให้ระบุในเนื้อหาโดย ระบุชื่อสกุลของเจ้าของเอกสาร หรือ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และวันที่ให้สัมภาษณ์ให้ถูกต้อง เช่น

เจษฎา มิ่งฉาย (สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563) ให้ความเห็นว่า.....

คาร์ท (Karft, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2564) กล่าวว่า.....

6. การอ้างอิงบางส่วนของเอกสาร ให้ระบุชื่อผู้แต่ง ปี และข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ย่อหน้า บท ตาราง ภาพ หมายเลขสไลด์ เช่น

(ภาสตา ภาคาผล, 2556, ย่อหน้า 4)

(Delve & Mintz, 2019, Table 1)

(National Council for the Social Studies, 2000, Slide 8)

(Kauffman, 2000, paras. 2-3)

การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่ง

1.1 ผู้แต่งคนไทย ไม่ต้องระบุค่านำหน้านาม ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ และตำแหน่งยศต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	ลงรายการเป็น	ไพฑูรย์ สินลารัตน์.
ร้อยตำรวจเอก วินัย ชื่อสัตย์	ลงรายการเป็น	วินัย ชื่อสัตย์.
แพทย์หญิงลดาพร บุญฤทธิ์	ลงรายการเป็น	ลดาพร บุญฤทธิ์.

1.2 ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงนามสกุลตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และต่อด้วยอักษรย่อของ ชื่อต้น และชื่อรอง

A. W. Chickering	ลงรายการเป็น	Chickering, A. W.
Prairie Leigh Burgess	ลงรายการเป็น	Burgess, Prairie Leigh.
Cecilia I. Delve	ลงรายการเป็น	Delve, Cecilia I.

1.3 ผู้แต่งชาวไทยที่เขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ จะลงรายการผู้แต่งโดยใช้นามสกุล ขึ้นต้นเหมือนผู้แต่งชาวต่างประเทศ

Chanokphat Phadungath	ลงรายการเป็น	Phadungath, C.
-----------------------	--------------	----------------

1.4 ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์และบรรดาศักดิ์ ให้กลับฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ไว้หลังชื่อโดยมี เครื่องหมาย จุลภาค ขึ้น

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร	ลงรายการเป็น	เทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร, กรมสมเด็จพระ.
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ลงรายการเป็น	เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.
คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์	ลงรายการเป็น	วิมล ศิริไพบูลย์, คุณหญิง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1.5 ผู้แต่งมีสมณศักดิ์ ให้ลงชื่อสมณศักดิ์ และถ้าทราบชื่อเดิมให้ใส่ไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อสมณศักดิ์

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน).
พระราชรัตนรังสี (วีรยุทธ์ วีรยุทธโอ).

1.6 ผู้แต่งคนเดียวกัน แต่งหนังสือหลายชื่อเรื่องและพิมพ์ในปีเดียวกัน ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ใส่ อักษร ก, ข, ค, ง ไว้ท้ายปีที่พิมพ์ตามลำดับส่วนภาษาอังกฤษ ให้ใส่อักษร a, b, c, d ไว้ท้ายปีที่พิมพ์

ทีศนา แชมมณี. (2557ก).
(Oxford University, (2019b)

7. จำนวน และประเภทผู้แต่ง

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 1 คน	(สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560, น. 17)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). <i>กรอบคุณวุฒิแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง</i> . สำนักงานฯ.
	(Biech, 2015)	Biech, Elaine. (2015). <i>101 Ways to make learning active beyond the classroom</i> . John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค, 2555, น. 22-23)	สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค. (2555). <i>การศึกษาวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดปัญญา ศึกษาเพื่อ การบ่มเพาะความซื่อตรง</i> . สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
	(Chickering & Reisser, 1993) Chickering and Reisser (1993)	Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). <i>Educational and identity</i> . (2 nd ed.). Jossey-Bass.
ผู้แต่ง 1-20 คน ระบุชื่อทุกคน ***ใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นและคำว่า และ ก่อนคนสุดท้าย	(ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์และคนอื่น ๆ, 2563)	ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์, พรพรรณ ภูสาหัส, สมสุข ภาณุรัตน์, สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล, พัชรี กระจำงโพธิ์, และวิณี ชูธรรม. (2563). <i>การประเมินภาวะสุขภาพ สำหรับพยาบาล: การตรวจ ร่างกาย</i> . (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ดีการพิมพ์.
	Jacob et al. (2015) หรือ (Jacob et al., 2015)	Jacob, W. James, Sutin, Stewart E., Weidman, John C., & Yeager, John L. (2015). <i>Community engagement in higher education</i> . Sense.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไประบุชื่อ 19 คนแรก และใช้ . . . ตามด้วยชื่อคนสุดท้าย โดยหน้าและหลังแต่ละจุดต้องเว้นวรรค 1 ระยะ	ชนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ (2563, น. 25) หรือ (ชนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ, 2563, น. 25)	ชนิษฐา นันทบุตร, พิรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิธภา จิระรัตนวรรณะ, สุคนธ์ วรรณะอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, กชพร สิงห์หล้า, กติกา นวพันธุ์, กนกพร จิรัฐติกาลวงศ์, กนกพร จิวประสาท, กนกพร แจ่มสมบูรณ์, กนกพร อัครเมธีกาพงศ์, กมลวรรณ จุติวรกุล, กมลวรรณ ตังธนากานนท์, กรรณิกา ชำธรรม, กรรณิการ์ มุรธาธร, กรองทอง วงศ์ศรีตรัง, กริฐ อัครคุปตานนท์, กฤตินี กุลเพ็ง, . . . พัฒนา นาคทอง. (2563). <i>ชุดความรู้การพัฒนาไกลและการพัฒนาระบบ สุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . ดีดี.
	(Miller, 2018, p. 10)	Miller, T. C., Brown, M. J., Wilson, G. L., Evans, B. B., Kelly, R. S., Turner, S. T., Lewis, F., Lee, L. H., Cox, G., Harris, H. L., Martin, P., Gonzalez, W. L., Hughes, W., Carter, D., Campbell, C., Baker, A. B., Flores, T., Gray, W. E., Green, G., . . . Nelson, T. P. (2018).
ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). <i>การรู้ดิจิทัล</i> . สำนักงานฯ.
ผู้รับผิดชอบเป็นบรรณาธิการ	(วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.), 2553)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.). (2553). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร</i> . โอเดียนสโตร์.
	(McKinney et al. (Eds.), 2018)	McKinney, E. S., Nelson, K. A., & Ashwill, J. W. (Eds.). (2018). <i>Maternal child nursing</i> . (5th ed.). Elsevier.

2. ปีที่พิมพ์

2.1 ระบุปีที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และปิดด้วยด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สุภาภรณ์ เกียรติสิน. (2562).

Sherman, Chad D. (2011).

2.2 หนังสือที่อยู่ในระหว่างการพิมพ์ ให้ลงคำว่า กำลังจัดพิมพ์ หรือ in press ในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีที่พิมพ์

(กำลังจัดพิมพ์).

(in press).

2.3 หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ใส่อักษรย่อในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีที่พิมพ์

(ม.ป.ป.).	แทนค่าเต็มจาก	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
(n.d.).	แทนค่าเต็มจาก	no date

3. ครั้งที่พิมพ์

3.1 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 1 หรือพิมพ์ครั้งแรก ไม่ต้องระบุในรายการอ้างอิง

3.2 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไปใส่ครั้งที่พิมพ์ต่อจากชื่อเรื่อง โดยระบุครั้งที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บและ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค

(พิมพ์ครั้งที่ 2).

(2nd ed.).

(พิมพ์ครั้งที่ 4).

(4th ed.).

4. สำนักพิมพ์

4.1 ระบุชื่อสำนักพิมพ์ที่ปรากฏบนผลงาน พิจารณาให้สอดคล้องกับปีพิมพ์และครั้งที่พิมพ์ โดยไม่ใช่ชื่อย่อ ให้ตัด คำว่า สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัท หรือ คำว่า Publishers, Co., และ Inc. ซึ่งไม่จำเป็นต้องระบุ แต่ให้คงคำว่า Books คำว่า Press ในชื่อของสำนักพิมพ์ไว้

สำนักพิมพ์สารคดี	ลงรายการเป็น	สารคดี.
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ลงรายการเป็น	สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ลงรายการเป็น	ซีเอ็ดดูเคชั่น.
John Wiley & Sons., Inc.	ลงรายการเป็น	John Wiley & Sons.
Oxford University Press	ลงรายการเป็น	Oxford University Press.
SAGE Publishing	ลงรายการเป็น	SAGE.

4.2 กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์ ให้ใส่โรงพิมพ์แทนโดยให้คงคำว่าโรงพิมพ์ไว้

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
Cambridge University Press.

4.3 หากไม่ปรากฏทั้งชื่อสำนักพิมพ์ และโรงพิมพ์ ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ม.ป.พ.	แทนคำเต็มจาก	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์
n.p.	แทนคำเต็มจาก	no publisher

การอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

1. หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สำนักพิมพ์.

Author. (Year). *Title of the book*. (Edition ed.). Publisher.

ตัวอย่าง

ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ*.

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic education*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบัน

สัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Covey, S. R. (2013). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Simon & Schuster.

2. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล). สำนักพิมพ์(ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ตัวอย่าง

เกรย์, เจ. (2552). *ผู้ชายมาจากดาวอังคารผู้หญิงมาจากดาวศุกร์* [Men are from mars, women are from Venus] (สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 26). ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ฮอว์คิง เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลาฉบับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.

3. หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

ผู้แต่ง. (ม.ป.ป. หรือ n.d.). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). ม.ป.พ. หรือ n.p.

ตัวอย่าง

วิจารณ์ พานิช. (2558). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง = *Transformative learning*. ม.ป.พ.

Kolb, D.A. (n.d.). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. SAGE.

4. บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ในหรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อเรื่อง (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำทางการเมืองของกิตาโน มอสก้า กับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในยุคมาลามาไทย. ใน วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธิรักษา (บ.ก.), *ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 47-68). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่มี DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./URL

Author/(Year)/Title of the book/(Edition ed.)/URL

ตัวอย่าง

องอาจ มหานิยม. (2007). *ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป*. <http://www.museum-press.com>

O' Keefe, E. (n.d.). *Egoism & the crisis in Western values*. <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp>.

5.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ชื่อ นามสกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./https://doi.org/xxxxxxx

Author, A. A. (Year)/Title of the book/(Edition ed.)/https://doi.org/xxxxxxx

ตัวอย่าง

Aron, L., Botella, M., & Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. In R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, & F. C. Worrell (Eds.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* (pp. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>

Brück, M. (2009). *Women in early British and Irish astronomy: Stars and satellites*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2473-2>

6. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2564). การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (*Service learning*) (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Hoechsmann, Michael, & Dewaard, Helen. (2015). *Mapping digital literacy policy and practice in the Canadian education (Research report)*. University of Toronto Press.

7. วารสาร

7.1 วารสารแบบเล่ม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

บุหลัน กุลวิจิตร. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการประชาสัมพันธ์หอจดหมายเหตุ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. (41)1, 13-26.

7.2 วารสารออนไลน์

7.2.1 กรณีไม่มีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////สืบค้นจาก หรือ <https://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง

Pattaratumrong, M., & Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of
/////////Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from
/////////Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And
/////////Technology (NUJST)*, 27 (3), 1-9.
/////////<https://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

7.2.2 กรณีมีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////<https://doi:xxxxxxx>

ตัวอย่าง

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the
/////////Upper Central Region Climate of Thailand. *Naresuan University
/////////Journal: Science And Technology (NUJST)*, 27 (3), 10-19.
/////////<https://doi:10.14456/nujst.2019.22>

8. หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วันเดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า. หรือ URL

ตัวอย่าง

เฉลิมพล พลมุข. (2557, 20 ตุลาคม). จุดยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *มติชน*, น. 21.
ปรัชญาศาสตร์ “ราชภัฏ” สู่การพัฒนาท้องถิ่น. (2560, 4 สิงหาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 15.
อว.ชู “วิศวะกรสังคม” ทำงานในชุมชนได้ทุกมิติ. (2563, 20 กรกฎาคม). *เดลินิวส์*.
<https://www.dailynews.co.th/education/785949>

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. 11.

9. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์

////////หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

Author, A. A. (Year)./Title/[Unpublished doctoral or master's thesis]./

////////Name of the Institution awarding the degree.

ตัวอย่าง

สรณัฐ แสงเย็นพันธ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเขียนบรรณานุกรมออนไลน์

////////[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master's thesis].

////////Auckland University of Technology.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิง

พาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

วันชนะ จุบรรจง. (2560). ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคดเมียมผ่านการบริโภคอาหาร

//////// (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร) ThaiLIS. <https://tdc.thailis.or.th>

//////// tdc/search_result.php

Miller, T. (2019). *Enhancing readiness: An exploration of the New Zealand Qualified*

//////// Firefighter Programme [Master's thesis, Auckland University of Technology]. Tuwhera.

//////// <https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ) [วิทยานิพนธ์

////////ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

Becker, J. C. (2013). *Landscape-level influences on community composition and*

////////ecosystem function in a large river ecosystem (Publication No. 3577776)

////////[Doctoral dissertation, Graduate Council of Texas State University – San Marcos].

////////ProQuest Dissertations and Theses Global.

10. เอกสารการประชุมวิชาการ การนำเสนอบทความ การนำเสนอโปสเตอร์ ผลงานการประชุมสัมมนา (Conference Sessions and Presentation)

ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./ในชื่อบรรณาธิการ./ (บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./ (น./เลขหน้า)./

ฐานข้อมูล.

Author./ (Year)./Title./In/ Editor / (Ed. หรือ Eds.), Title of conference./Title of conference

/(pp./xx-xxx)./database.

ตัวอย่าง

พัชรภาตน์ติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซียและ

สิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102).

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). *A multi-touch surface using multiple cameras*. In J.

Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

หมายเหตุ กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล

ในรูปแบบวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อเรื่อง./ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./URL

Author./ (Year)./Title./Sub-title./Journal./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./URL

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1), 11-16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

11. เว็บไซต์

ผู้แต่ง.\\(ปีพิมพ์, วัน เดือนปีที่เผยแพร่).\\ชื่อเรื่อง.\\URL

ตัวอย่าง

สุดสบาย จุลกัทพะพะ. (2566, 12 มกราคม). *ความเครียด*. <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articleDetail.asp?id=50>

วิธีเรียงบรรณานุกรม

การเรียงบรรณานุกรมใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กย ดังนี้

ก ข ค ศ ฆ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฤา ล ฤ ภา ว
ศ ษ ส ห พ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อ่า อี อี้ อึ อือ เอะ เออ เอา เอ็น เอีย เอียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ โออ

การนำเสนอภาพตาราง

การนำเสนอภาพและตารางประกอบเนื้อหาในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าภาพและตารางนั้นสัมพันธ์กับเนื้อหา โดยการแทรกภาพและตารางต้องมีการเกริ่นเพื่อนำไปสู่ภาพ และตารางเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพ

ผู้เขียนบทความสามารถนำเสนอภาพที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของบทความ โดยภาพต้องมีความคมชัด สื่อความหมาย ความละเอียดขั้นต่ำ 600 dpi ควรเป็นภาพที่มีนามสกุล ไฟล์ .jpg หรือ .png พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพ ชื่อภาพ และอ้างอิงภาพโดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เจ้าของผลงาน ซึ่งผู้เขียนต้องตรวจสอบสิทธิ์ของภาพก่อนระบุในบทความ ให้เรียบร้อย

ตัวอย่าง

ภาพ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา: (สิริภพ โสมาภา, 2562)

ตาราง

หัวข้อตารางให้เริ่มที่มุมซ้ายด้านบนของเส้นตาราง ตามลำดับเลขที่ปรากฏในต้นฉบับ พร้อมชื่อของตาราง ข้อมูลที่นำเสนอในตารางควรมีความสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของเนื้อความ และเมื่อแทรกตารางแล้วต้องมีการแสดงรายละเอียดเนื้อหาของตารางเสมอ สามารถใช้คำย่อในตารางได้ แต่ควรอธิบายคำย่อที่ไม่ใช่คำมาตรฐานในเชิงบรรณานุกรม ตารางที่สร้างขึ้นมาไม่ต้องมีเส้นส้อม มีแต่เส้นแนวนอน และตารางที่นำเสนอจะต้องเป็นตารางที่มีสัดส่วนพอเหมาะกับบทความ

ตัวอย่าง

ตาราง 1 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบการกำหนดวัตถุประสงค์การโฆษณาส่งเสริมสังคม (Purpose of Awareness in Public Service Advertising)

วัตถุประสงค์ การโฆษณา ส่งเสริมสังคม	ผลงานโฆษณาแยกตามประเด็นปัญหาสังคม (N = 328)														คิดเป็นร้อยละ
	ปัญหาการศึกษา	ปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรง	ปัญหาความเจ็บป่วยทางจิต	ปัญหาสุขภาพและการดูแล	ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	ปัญหาเพศภาวะและเพศวิถี	ปัญหาความยากจน	ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติและการเลือกปฏิบัติ	ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงาน	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงครอบครัว	ปัญหาของผู้สูงอายุ	ปัญหาแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด	ปัญหาด้านความมั่นคงและสงคราม	ปัญหาการอพยพและประชากร	
เพื่อการป้องกัน การเกิดพฤติกรรม	3	41	14	15	19	8	5	4	7	14	2	10	9	2	46.65
เพื่อให้เกิดการ หยุดพฤติกรรม	-	40	-	8	49	7	9	15	8	6	-	16	8	-	50.61
เพื่อให้เกิดการยอมรับ พฤติกรรม	10	-	14	29	15	9	14	17	4	8	5	2	1	7	41.16

คำชี้แจงสิทธิ์ส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมลที่ปรากฏในเว็บไซต์ หรือวารสารนี้จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ของวารสารนี้โดยเฉพาะและจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดหรือให้กับบุคคลอื่นใด

ความรับผิดชอบในเนื้อหา

ผลการวิจัยและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหรือเห็นด้วย

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568